

To hus på 34 år

Norges musikkhøgskoles nye bygg 1973–2007

Harald Jørgensen

Norges
musikkhøgskole
Norwegian Academy
of Music

To hus på 34 år

Norges musikkhøgskoles nye bygg 1973–2007

Harald Jørgensen

NMH-publikasjoner 2023:5

© Norges musikkhøgskole og Harald Jørgensen

Forsidebilde: Jiri Havran for NMH

Bilde på side 1, 1. hus: Kåre Nymark for NMH

Bilde på side 121, 2. hus: Statsbygg/Hollan Studio

ISSN 0333-3760

ISSN 2535-373X (online)

ISBN 978-82-7853-323-9 (trykt)

ISBN 978-82-7853-324-6 (pdf)

Norges musikkhøgskole

Postboks 5190 Majorstua

0302 OSLO

Tel.: +47 23 36 70 00

E-post: post@nmh.no

www.nmh.no

Trykk og sats: Aksell, Oslo, 2023

Forord

Denne boka inngår i Norges musikkhøgskoles historieprosjekt og utgis i forbindelse med høgskolens 50-årsjubileum i 2023. Prosjektet har hatt som mål å dokumentere og utforske NMHs utvidede historie (høgskolens tilblivelse, utvikling og virksomhet) fra en rekke innfallsvinkler.ⁱ Et av disse delprosjektene tar for seg arbeidet for å få et eget og egnet bygg.

Musikkhøgskolen startet sin virksomhet i august 1973. Da ble vi spredt på flere lokaler i sentrum av Oslo, med hovedhus i Nordahl Bruns gate 8 – bygningen som huset det gamle Musikkonservatoriet i Oslo. 1. januar 1989 flyttet vi inn i et nytt, flott bygg på Majorstua. I 2007 ble dette bygget utvidet med et tilbygg («2. hus»). Hva hendte i alle disse årene? Dette er historien om byggeprosessen slik jeg kan formidle den, som involvert fra 1983.

NMHs planlagte bygg ville bli det første spesialbygget i Norge for en musikkhøgskole. Det var derfor ingen nasjonale forbilder for bygget. Vi hadde imidlertid mer enn nok av dårlige erfaringer fra det gamle bygget til Musikkonservatoriet. Det var et bygg som opprinnelig var oppført for en sjømannsskole i 1860-årene, og Musikkonservatoriet flyttet inn der i 1892. På den positive siden kunne vi hente inn gode erfaringer fra nylig oppførte høgskolebygg i Europa. Denne boka dokumenterer detaljert det omfattende arbeidet som ble nedlagt for å reise NMHs bygg på Majorstua. Det gis også en mer kortfattet oversikt over den andre byggesaken. Foruten egne erfaringer, bygger framstillingen på et rikholdig skriftlig kildemateriale: møtereferater, brevkorrespondanse, manus til rektors taler, notater, NMHs interne meldeblad (OBS! og Opptakt), avisutklipp med mer. Dette er hentet fra eget arkiv og NMHs arkiv.

Mange kollegaer bidro i løpet av disse årene, men to står fremst i kolonnen: studiesjef Einar Solbu og førsteamanuensis (senere professor og rektor) Bjørn Boysen.

Harald Jørgensen

ⁱ Se NMHs nettsider for en fullstendig og oppdatert oversikt over publikasjoner fra historieprosjektet: <https://nmh.no/forskning/prosjekter/musikkhogskolens-historieprosjekt>.

Innhold

Forord	iii
Forkortelser og forklaringer	vi
1. hus: En byggesak med forviklinger	1
Kampen for et anstendig romprogram	3
Arkitektkonkurransen og totalentreprise	53
Statsbudsjettet for 1987: 125 millioner til bygget	85
Parkeringsplasser viktigere enn konsertsal?	95
1989: Vi flytter inn	111
Fest og ettertanke	115
2. hus: Nok en byggehistorie	121
Fusjon med Østlandets Musikkonservatorium	123
Planleggingsfasen	125
2. hus blir virkelig	131

Forkortelser og forklaringer

Akronymer for institusjonerⁱⁱ

KUD: Kirke- og undervisningsdepartementet

KVD: Kultur- og vitenskapsdepartementet

MF: Menighetsfakultetet

NMH: Musikkhøgskolen/Norges musikkhøgskole

RE: Ragnar Evensen AS (entreprenør)

SBED: Statens bygge- og eiendomsdirektorat

ØMK: Østlandets Musikkonservatorium

Sentrale råd og utvalg

Byggeutvalget: Internt utvalg ved NMH, oppnevnt av rektor

Bygningsrådet: Kommunalt organ, med ansvar for blant annet byggetillatelse og ferdigattest

Høgskolerådet: Råd underlagt styret, bare interne medlemmer fra NMH

Kontaktgruppa: Møtepunkt for representanter fra SBED, KUD/KVD og NMH

Prosjekteringsmøter: REs møtepunkt for prosjektets ingeniører/arkitekter og SBEDs fagfolk

Prosjekteringsutvalget: Internt utvalg ved NMH, oppnevnt av styret

Prosjektgruppa: SBEDs gruppe med fagfolk på tekniske områder, to medlemmer fra NMH

Styret: NMHs øverste organ, fram til 1986 primært bestående av eksterne medlemmer

---

ⁱⁱ Jeg bruker akronymer for flere sentrale institusjoner, f.eks. NMH for Musikkhøgskolen/Norges musikkhøgskole. (Institusjonen het offisielt bare «Musikkhøgskolen» fram til 1977, men jeg bruker samme akronym gjennom hele teksten.) Første gang et akronym brukes, presenteres både den fullstendige betegnelsen og akronymet.

1. hus: En byggesak med forviklinger

Kampen for et anstendig romprogram

September 1973

Da Musikkhøgskolen (NMH) feiret åpningen av sitt første undervisningsår i Universitetets aula 3. september 1973, tok flere av talerne opp et tema som lenge kom til å ligge som en mørk sky over høgskolen: nødvendigheten av et nytt og samlende bygg for virksomheten. Det ble ingen umiddelbar start på arbeidet med å etablere et høgskolebygg. Før penger kunne bevilges, måtte man for eksempel ha et romprogram og en tomt på plass, og flere aktører måtte bidra i et samspill med NMH: Kirke- og undervisningsdepartementet (KUD), Statens bygge- og eiendomsdirektorat (SBED) og Oslo kommune, som spilte en viktig rolle i godkjenningen av byggets plassering og utforming. Utover dette måtte Finansdepartementet godkjenne en økonomisk ramme, og Stortinget bevilge penger, før arkitekter og entreprenør kunne engasjeres. At dette ville ta noe tid forsto alle, men at det skulle ta et tiår å få et godkjent program, og 15 og et halvt år før vi flyttet inn, hadde nok ingen forestilt seg.

Februar 1974

Byggesaken fikk sin interne start ved at høgskolens styre 1. februar 1974 oppnevnte et «prosjekteringsutvalg for nybygg». Styret mente at utvalget i første fase måtte ha som hovedoppgave å utarbeide et romprogram. Utvalget besto av rektor Robert Levin, kontorsjef Gunnar Nessing, undervisningsleder Einar Solbu, lærerrepresentant Bjørn Boysen, en styrerepresentant (forbundsleder Sigurd Lønseth) og en studentrepresentant.

Det var ingen fast representant for SBED i utvalget, men sjefsarkitekt Dag Brænne var til stede på de første møtene. Dermed ble prosjekteringsutvalget et internt brukerutvalg. Dette var sannsynligvis den beste løsningen, fordi NMH ville bli hørt som en selvstendig part i den prosessen man skulle inn i, der de øvrige partene i første rekke var SBED, KUD og Finansdepartementet.

I de første tre årene ble utredningsarbeidet ledet av styret. Fra 1976 ble det ledet av rektor. Samme år fikk Bjørn Boysen og Einar Solbu fullmakt til å representere NMH i arbeidet med byggesaken, noe de hadde fram til 1983. Jeg har ikke funnet noe informasjon om prosjekteringsutvalgets aktivitet i 1974. Rektor Levin nevnte heller ikke byggesaken i sin tale ved åpningen av undervisningsåret i 1974, ifølge manuset for talen.

Januar 1975

I januar 1975 innkalte SBED til et møte om byggesaken, med representanter for musikkhøgskolen, KUD og SBED. Dette skulle bli den såkalte «kontaktgruppa». Dermed var det for første gang kontakt mellom de tre mest sentrale partene. Finansdepartementet hadde også en rolle, men den ble utspilt i direkte kontakt med KUD eller SBED. Jeg har ingen opplysning om hvem som deltok fra NMH. Muligens var alle medlemmene i prosjekteringsutvalget med på dette viktige møtet. På møtet antydet KUD en tidsplan der NMH kunne få et bygg i 1983/84.

Styrets bemerkning i 1974 om at prosjekteringsutvalget måtte arbeide fram et romprogram, utløste to reiser for å studere romtyper og romfordeling ved to musikkhøgskoler. Den første befaringen ble gjort 21. januar 1975. Da dro prosjekteringsutvalgets medlemmer til Arvika for å se på Ingesund Folkliga Musikskola. Her deltok også arkitekt Birger Lambertz-Nilssen, engasjert av SBED. Denne høgskolen var interessant for NMHs byggeplaner fordi den utover på 70-tallet fikk nye bygninger som inneholdt blant annet kammermusikkisal, undervisningslokaler, øverom og bibliotek. I et notat til styret konkluderte arkitekten med at «utformingen av anlegget totalt er bundet av tilpasningen til den eksisterende eldre bygning, som er ombygget til anleggets store konsertsal.» Han fant at «inngangsforholdene med umotiverte trapper og nivåforskjeller rundt heiskjernen, vanskeliggjør orienteringsforholdene», pekte på at «en rekke øvelsesrom er forlagt i underetasjen med høytsittende vinduer og får en noe kjelleraktig karakter», kommenterte belysning og beskrev «en rekke detaljer som var omsorgsfullt løst.» De angikk regulerbar akustikk for forskjellig instrumentbruk, fuktingsanlegg i instrumentlager, skap for hver lærer, gode dører i øverommene, ventilasjonsanlegg som var spesielt utformet for strenge akustiske krav og vindusløsninger med termoglass og lufteluker med lydfeller.

Mars 1975

Neste reise fant sted 6. mars. Da dro prosjekteringsutvalget til Hannover for å se på det nye bygget til Staatliche Hochschule für Musik und Theater. Sjefsarkitekt Brønne i SBED deltok også. I referatet fra styremøtet 17. mars heter det at «samtlige karakteriserte besøket som nyttig og verdifullt med henblikk på utarbeidelsen av det romprogram utvalget nå har som sin nærmeste arbeidsoppgave.» 19. mars fikk medlemmene i prosjekteringsutvalget Brønnes rapport.

Mai 1975

Det interne arbeidet med å utvikle et romprogram ble utført av Einar Solbu og Bjørn Boysen. 2. mai la de fram en «Romprogramskisse for Musikkhøgskolen». Skissen ble drøftet i møtet i prosjekteringsutvalget 27. mai. Her deltok også Brønne, og hans notat om bygget i Hannover ble diskutert. Bygget var satt opp i årene 1970–73. Brønne hevdet at «bygningen ansees som Europas største og mest avanserte i sitt slag.» Et hovedprinsipp fra planleggerne var at alle rom hvor det arbeides med musikk skulle være lydmessig totalt atskilt fra omverdenen. For å forhindre forplantning av lyd, var hele bygningen seksjonert i fem atskilte deler fra fundament til tak. Brønne beskriver veggens konstruksjon og materialer, vinduskonstruksjonen med to vinduer («med begge vinduer lukket var det umulig å høre lyd fra den sterkt trafikkerte hovedgaten utenfor»), gulv og himlinger, akustiske variasjonsmuligheter, VVS-installasjoner, kantine og velferdsrom. Av spesiell interesse var hans beskrivelser av konsertsalen og øverom. Konsertsalen var dimensjonert for 466 sitteplasser i parkett, men Brønne syntes salen var liten i forhold til det student- og lærertall man hadde. Han beskrev også hvordan man hadde bygget en modell av salen i målestokk 1:20 for å teste akustikk. Øverommene hadde to størrelser: De minste var på 8 m², og virket i kombinasjon med lydtettheten «knugende trange». De øvrige var ca. 20 m², beregnet for sang og klaver. Brønnes konklusjon var at byggingen av et like effektivt hus i Norge ville bli «uhyre kostbart».

Romprogramskissen fra NMHs prosjekteringsutvalg presenterte en fordeling av arealer på personer og funksjoner. Her ble grunnprinsippene for romtyper (undervisningsrom, øverom osv.) og arealbehov presentert:

- Studenttallet ble satt til 400, mot daværende 300. Ut fra dette tallet beregnet man behov for blant annet lærerkontorer og undervisningsrom.
- Det ble regnet ett øverom per 3 studenter, tilsvarende 130 rom, med en gjennomsnittlig størrelse på 12 m². Dette var et ambisiøst krav som la opp til at studentene skulle ha meget gode øveforhold.
- Det ble beregnet et lærertall på 120 stillinger, når alt ble regnet om til fulle stillinger. Hver vokal- og instrumentallærer i full stilling skulle ha sitt eget rom som skulle kunne nyttes både som kontor og til undervisning av enkeltstudenter eller små grupper. Disse rommene ble foreslått med 40 m², av hensyn til akustikken. Teorilærerne skulle ha eget kontor på 15 m² (for forberedelser etc.) mens undervisning av grupper med studenter skulle foregå i egne seminarrom på 40 m².
- Videre ble det foreslått en rekke spesialrom for varierte aktiviteter: slagverk, kammermusikk, og sal for rytmikk/gymnastikk.

- To konsertsaler ble foreslått: en stor sal med plass til 600 personer og en kammersal for 200–300 tilhørere.
- Et areal på 100 m² ble estimert til elektrofonistudio.
- Bibliotek (med lesesal, lytterom, avspillingsrom, ekspedisjon osv.) ble foreslått med 500 m².
- Et rom for instrumentoppbevaring og et areal for utstilling av Musikkhøgskolens to historiske instrumentsamlinger ble foreslått.
- For kontorer til de administrativt ansatte og rom for drift og daglige gjøremål (som rekvisittrom, materialrom, verksted for teknisk utstyr og kopirom) ble det ikke antydnet kvadratmeter.
- Til slutt ble fellesrom foreslått: lærerstue, studentstue, kantine, studentgarderobe og dusj samt pauserom for gjestende lærere og dirigenter.

Disse punktene skulle bli diskusjonstema fram til endelig romprogram ble vedtatt av KUD i 1984.

I referatet fra møtet 27. mai går det fram at Brønnes kommentarer ble viktige for det videre arbeidet med romprogramskissen. Han la for det første fram SBEDs normer for romstørrelser i kontorbygg, og forskjellene i rombehov ved universiteter og høyskoler. I gjennomgangen av foreslåtte rombehov og romstørrelser understreket han at hvert behov måtte forklares og underbygges. For eksempel måtte vi underbygge studenttallet med prognoser, behov, tilgang og lignende, og behovet for to konsertsaler måtte begrunnes. Alle valg innebar økonomiske konsekvenser, og etter KUD hadde godkjent programmet var det Finansdepartementets tur.

Ut fra det presenterte romprogrammet mente Brønne at bygget ville få et bruttoareal på 18 000 m² og en byggesum på henimot 72 millioner kroner. I et brev datert 26. juni 1975 skriver han: «Etter dette sitter jeg med følelsen av at det vil bli vanskelig å få departementet til å godta det store antall rom dere opererer med.» Han viser til hvordan KUD vurderer arealbehov, og anbefalte at NMH burde diskutere enkelte hovedprinsipper med KUD før vi gikk videre. I et PS skriver han: «Dere bør kanskje overveie en etappevis utbygging.» Dette var første gang etapper i byggingen nevntes, og det ble et tema som fulgte saken helt fram til første spadestik. Begrunnelsen for et slikt forslag var selvsagt økonomi, og det åpnet for at oppføringen av et bygg kunne bli midlertidig stanset ved uvisshet rundt bevilgningen.

Brønnes bemerkninger om areal og byggesum var nok på sin plass. NMH fikk imidlertid ikke noen antydning fra KUD eller Finansdepartementet om hvor den økonomiske grensen gikk. På denne tiden ble det imidlertid oppført mange offentlige bygg: Norges Bank skulle ha nytt

bygg til 1 milliard, tatt fra Oljefondet; Nasjonalteatret skulle ha 50 millioner til ombygginger; Det Norske Teater lå an til 250 millioner til nybygg.

Som en del av forberedelsene til utviklingen av et romprogram, hadde rektor Levin bedt alle faggrupelederne om å gi innspill til programmet innen utgangen av vårsemesteret 1975. Her ble det spurt om faggruppens mening om antall studenter i faggruppene, om det var «studieområder som vi i dag ikke har ved NMH, som bør tas opp til drøfting med tanke på innplassering i nytt bygg», hvilke krav som burde stilles for faggruppens undervisningsrom med hensyn til «størrelse, form, takhøyde, akustikk, utstyr, innredning, plassering i nybygget» samt synspunkter på utforming og plassering av et bygg for NMH.

August 1975

Med bidrag fra denne runden, diskusjonen på møtet 27. mai og Brønnes notat la Solbu og Boysen 15. august fram et nytt notat for prosjekteringsutvalget: «Nytt bygg – momenter». Her ga de begrunnelser, presiseringer og konkretiseringer av alle temaene. De minnet om at NMH først og fremst skulle utdanne skapende og utøvende musikere og musikk lærere, og at undervisning, konsertering og forskning var de grunnleggende prosessene ved høyskolen. De minnet om det brede tilbudet NMH skal gi, for sangere, orkestermusikere, pianister og andre instrumentalister, kirkemusikere, musikk lærere, instrumental- og vokalpedagoger, komponister, dirigenter og musikkteoretikere. Videre nevnte de bredden av undervisningsformer: individuell undervisning og undervisning i små og store grupper.

Alle romtypene ble kommentert og begrunnet. Kommentarer til rom med varierende krav til volum, akustikk og lydisolasjon var særlig viktig. Viktigst var forslaget om et studenttall på 400. Man viste først til at NMH til da hadde hatt et studenttall på ca. 300. «Når nytt bygg skal prosjekteres, er det nødvendig å legge et noe høyere studenttall til grunn», het det. Økningen ble begrunnet slik:

- Antall orkesterstudenter (spesielt strykere) må økes, «for å imøtekomme eksisterende samfunnsbehov og for å få grunnlag for et fullt utbygget symfoniorkester ved Musikkhøgskolen.»
- Antall studenter på historiske instrumenter må økes, fordi «interessen for disse fagområdene er sterkt stigende og fordi denne stigende interessen medfører behov for pedagoger og instruktører.»

- «Antall teoristudenter må økes noe for å kunne imøtekomme de behov utbyggingen av konservatorier, lærerskoler, distriktshøgskoler og musikkskoler fører med seg.»
- Det må være plass til å opprette nye studieretninger, først og fremst innen musikkterapi og lydteknikk. Utdanning innen jazz og folkemusikk ble også nevnt.

Et studenttall på 400 og et bredere undervisningstilbud ville også føre til behov for flere lærere, og antall rom til instrumental-/vokalundervisning ville øke til 72. Studentenes øverom var også en romtype som opptok et stort areal. Solbu og Boysen begrunnet dette på følgende måte:

Den sentrale studentaktivitet er foruten deltaking i undervisning øvevirksomheten. Normalt øver en student ca. 8 timer pr. dag. Øvingen omfatter først og fremst teknisk øving og repertoarinnstudering på hovedinstrument men også biinstrumenter og kammermusikk ... Musikkhøgskolen har på grunnlag av egne erfaringer og erfaringer høstet ved musikkhøgskoler i andre land kommet til at institusjonen må ha ett øvestudio pr. 3 studenter for å dekke det største behovet for øving. Det er en absolutt forutsetning for at institusjonen skal kunne gi studentene en fullverdig utdanning ... Øvestudioene bør ha noe ulik størrelse. De bør ikke være mindre enn 12 m² og bør ha en gjennomsnittlig størrelse på ca. 15 m².

Begrunnelsen for en stor konsertsal med 600 sitteplasser var at den kunne romme samtlige studenter og et flertall av lærere og administrativt ansatte. I tilknytning til konsertsalene er det areal for garderobe, kontrollrom, utstysrom etc. Den store salen skulle primært brukes til orkesterundervisning, som omfatter prøver og konserter: «Denne undervisningen bør finne sted i en konsertsal med podieplass til orkester med 80–90 musikere og kor på 100 sangere. Salen bør videre inneholde konsertorgel.»

En mindre sal kunne utnyttes til undervisning av kor og større ensembler. Denne kammer-salen ville også bli nyttet til huskonserter og offentlige konserter. Den burde ha plass til 200 tilhørere.

Oktober 1975

Programmet ble først diskutert i prosjekteringsutvalget 2. oktober. Dette ble fulgt opp med et møte i departementets avdeling for høgre utdanning 6. oktober, der styrets formann (Mannsåker) og varaformann (Lønseth), rektor og kontorsjef var til stede. Jeg kjenner ikke

til noe referat fra dette møtet. Det resulterte imidlertid i at notatet «Nytt bygg – momenter» ble vedtatt i NMHs styre 21. oktober. I oversendelsesbrevet fra styret til KUD 23. oktober heter det blant annet at programmet er preliminært og bygger på tre fundamentale forventninger:

- et studenttall på 400, inkludert operautdanning¹
- et forhold mellom antall øverom og antall studenter på 1:3
- egne rom for lærerne

De skrev også: «Det kan ikke understrekes sterkt nok at behovet for en permanent løsning av høgskolens romproblemer blir sterkere for hver dag som går.»

13. oktober hadde kontorsjef Nessing skrevet følgende i OBS! 5/75:²

Etter den kontakt høgskolens ledelse har hatt med departementet i det siste, er det grunn til å anta at det hersker forståelse for våre behov. Imidlertid vil byggesaken under enhver omstendighet bli en langdryg affære. Flere departementer skal inn i bildet, pluss Statens bygge- og eiendomsdirektorat, og Byplankontoret. Romprogrammet skal saumfares og gjøres gjenstand for drøftinger, og – en særlig viktig detalj skal klargjøres – en egnet tomt, helst i byggeklar stand og i statens eie.

Denne oppsummeringen skulle vise seg å være realistisk.

Mars og april 1976

Fra siste del av oktober 1975 – da romplanen for nytt bygg ble sendt til KUD – og fram til september ett år senere, var det liten synlig framgang i saken – ingen reaksjon fra KUD på «Nytt bygg – momenter». Unntaket var to presseoppslag om arbeidsforholdene for NMH i mars og april. Dette var første gang arbeidsforholdene ble omtalt i pressen. Nationen trykte 25. mars en artikkel med tittel «Uforsvarlig ved Musikkhøgskolen». Den hadde følgende innledning:

Etter bare noen års eksistens kan det slås fast at Musikkhøgskolen er blitt en betydningsfull institusjon innenfor norsk musikkliv. Det er preget av kvalitet og stor

---

1 I 1964 ble det etablert en toårig operaklasse ved Statens teaterskole. I 1974 fikk den navnet Statens Operaskole. Spørsmålet om operautdanningen skulle legges til NMH dukket opp flere ganger.

2 OBS! var Musikkhøgskolens interne, kopierte informasjonsblad, med utgivelse 5–6 ganger i året.

arbeidsinnsats fra både lærere og studenter, hvilket allerede har gitt seg meget gode utslag når det gjelder rekruttering til norsk musikkliv i sin helhet. Så er det da så meget mer å beklage at arbeidsforholdene ved Musikkhøgskolen er så dårlige at kjentfolk regner det som nærmest et mirakel at undervisningen i det hele tatt kan finne sted. Det hersker stor enstemmighet hos alle som har med Musikkhøgskolen å gjøre at situasjonen er så kummerlig som vel mulig og at det nå er på tide at byggeplaner tas opp til drøftelse med tanke på en hurtigst mulig løsning av dette problemet.

Innlegget i Nationen tok også opp en diskusjon om hvor NMH burde ligge, på bakgrunn av bestrebelsene med å flytte statsinstitusjoner ut av Oslo. Da var det lettere å flytte noe som ikke var permanent enn noe som var fast etablert. Dette ble også berørt i et intervju med styreformann Mannsåker i Bergens Tidende 9. april. Intervjuet ble presentert med overskriften «Romprogram, men ingen tomt for Musikkhøgskolen». Her ble NMHs status som «provisorisk» inntil Stortinget vedtok dens permanens belyst, og beskrevet slik av Mannsåker: «Det Stortinget vedtok i 1972, var at den såkalte 'provisoriske høyere musikkundervisning' skulle ligge i Oslo, men jeg tror nok de fleste oppfattet vedtaket slik at det i realiteten også ble avgjort at den permanente Musikkhøgskolen skal ligge der.» Saken skulle imidlertid vise seg å bli komplisert, med Bergen som en pågående rival til Oslo som plasseringssted.

September 1976

Den innvirkning stillheten rundt byggesaken hadde på det indre liv i høgskolen ble uttrykt av lærerrepresentanten Nils E. Bjerkestrand på styremøtet 7. september 1976. Han

ønsket å minne om denne viktige sak fordi uroen nå var stor blant lærerne. Det var tydelige tegn på at mange var gått trøtte på grunn av mangel på arbeidsrom og med en eneste skrivemaskin til disposisjon for ca. 100 lærere. I tillegg til en slik ugunstig arbeidssituasjon var det en utbredt oppfatning at intet skjedde med byggesaken.

Formannen viste da til «de kontakter man hadde hatt med Kirke- og undervisningsdepartementet i sakens anledning siden romprogrammet ble oversendt for snart et år siden. Utsagnene fra departementets side ga ikke grunnlag for noen optimisme om en snarlig løsning av byggesaken.» Styret vedtok å sende en ny henvendelse

til departementet, og man oppfordret ansatte og studenter til å utnytte det nye informasjonsbladet OBS!.

Det gjorde kontorsjef Nessing 29. september. I sitt innlegg i OBS! nevnte han også uroen som preget de ansatte og studentene om byggesaken: «Alle synes å gå rundt med en frustrerende følelse av at absolutt intet skjer.» Han viste til at styret «har gjort det som ligger innenfor rimelighetens grenser å gjøre i henhold til de spilleregler statlige institusjoner er underlagt i en sak som denne.» Han mente at en årsak til at saken sto i stampe var at NMH ble opprettet av Stortinget som et provisorium, og at denne statusen gjaldt fram til 1. januar 1978. Dette betydde for det første at tilsetninger ikke kunne gjøres for lengre tid enn fram til 1. januar 1978, med de åpenbare negative konsekvenser dette hadde for lærere og studenter. Denne statusen lå som «et røketeppes over alt som har med prosjektering, tomtespørsmål og lignende å gjøre» og Nessing påpekte videre at det økonomiske klimaet «for tiden er særdeles ugunstig for statsinstitusjoner i Oslo-området, og i særdeleshet for dem som måtte gå rundt med byggeplaner, tomtespørsmål og lignende.»

Et nytt rombehov meldte seg også sommeren 1976. NMH mottok et notat fra KUD 10. august der NMH ble bedt om å «vurdere en innlemmelse av Statens operahøgskole.» 8. september svarte styret i et brev at «det prinsipielt er interessert i å la operautdanningen bli en del av høgskolens ansvarsområde.» Til dette svarte KUD 29. september: «Departementet har med tilfredshet merket seg at internt utvalg vil bli nedsatt med det første for å vurdere de nærmere enkeltheter ved en sammenslåing av Statens operaskole og Musikkhøgskolen.»

Oktober 1976

I kirke- og undervisningskomiteens budsjettinnstilling for 1977, formulert og vedtatt høsten 1976, kom komiteen med en viss oppmuntring. I denne første reaksjonen fra Stortinget på NMHs husbehov skrev komiteen at de «alt no må kunne slå fast at Musikkhøgskolen er ein permanent institusjon» og at «Musikkhøgskolen har svært dårlege lokaltilhøve. Nemnda vil streka under at det no må gjerast fortgang med å skaffe høgskolen tilfredsstillande permanente lokale i Oslo.»

November 1976

Dette ble fulgt opp med et Stortingsvedtak 30. november, hvor det slås fast at «Musikkhøgskolen ... er å betrakte som en permanent høgskole med beliggenhet i Oslo.» Dette var et meget viktig vedtak for at arbeidet for et nybygg i Oslo kunne fortsette.

24. november ble det endelig avholdt et møte med KUD om romprogrammet. Fra NMH møtte styreformann Mannsåker, rektor Levin, lærerrepresentant Boysen og kontorsjef Nessing. Fra KUD møtte ekspedisjonssjef Enevold Skadsem, byråsjef Arve Kjelberg og konsulent Sidsel Sethil. Departementet ønsket oppklaring av disse punktene (oppsummert av Nessing):

- KUD hevdet at romprogrammet forutsetter et bygg på minst 100 mill. kr. «Det vil bety et enormt økonomisk løft.» Spørsmål: Vil NMH godta to byggetrinn? I så fall, hvilke funksjoner kan forskyves til 2. trinn?
- Vil et studenttall på 400 gjennom nye studietilbud som for eksempel lydteknikk og musikkterapi stille de samme krav til individuell opplæring som f.eks. instrumentalfagene, eller kan romprogrammet i denne sammenheng komprimeres noe?
- Er 400 studieplasser realistisk fordi det her dreier seg om topputdanning? I «hvilken grad vil høgskolen kunne furnere distriktskonservatoriene med lærerkrefter. Dette vil være et viktig moment.»
- Behovet for lærere må underbygges bedre.
- «Behovet for en konsertsal på 600 kvm må begrunnes inngående. KUD ser på konsertsalen først og fremst som et internt 'verksted' for øving og undervisning, og bare sekundært skal være høgskolens ansikt utad.»
- Hvis undervisningsrommene må ha en dimensjon på 40 kvm, bør det gis en særskilt begrunnelse (podium for eksempel). Kan i det minste en del av undervisningsrommene reduseres i volum? Dersom antall (72) opprettholdes, må volumet ned på hvert rom.

Desember 1976

Einar Solbu tok arbeidet med å kommentere dette, og la 13. desember fram et notat for styret med drøfting av de spørsmålene fra KUD. Vurderingen fortsatte på nyåret, og en minimalt forandret versjon av romprogrammet ble vedtatt på styremøtet 2. juni 1977 (se nedenfor).

Januar 1977

Rektor Levin fortalte på styremøtet 25. januar 1977 om kontakter administrasjonen hadde hatt med KUD og SBED: «Nye momenter av vesentlig betydning var ikke kommet til.» En ny mulighet *var* imidlertid dukket opp: Norges Geografiske Oppmålings eiendom og bygning i St. Olavs gate 32, i sentrum av Oslo, skulle fraflyttes. Det viste seg raskt at det var tre statsinstitusjoner som kunne tenke seg denne eiendommen: Musikkhøgskolen, Statens kunstakademi og Arkitekthøgskolen. Som et forsøk på å skape støtte for NMHs sak, ble Aftenposten invitert til en befaring i Nordahl Bruns gate 8, og lørdag 13. januar kom det en fyldig reportasje med hovedoverskrift «Får Musikkhøgskolen Norges geografiske oppmåling? Fortvilte arbeidsforhold – på tolv forskjellige steder». Fotoene skulle bidra: En slagverkstudent som øver i fyrrommet og tre messingstudenter som står i ytterklær og øver i et seminarrom.

18. januar var det et møte i SBED om dette. I bestrebelsene på å holde saken varm i media fikk NMH inn tre innslag til i Oslo-avisene: 7. mars i Dagbladet («Fortvilte forhold på Musikkhøgskolen»), 13. mars hadde Kjell Bækkelund et intervju med Einar Solbu i VG («Undervisning spredd på 12 steder i Oslo») og i mars hadde Arbeiderbladet en bred dekning av de dårlige arbeids- og studieforholdene i Nordahl Bruns gate 8. Her var overskriften «Skaff Musikkhøgskolen skikkelige lokaler: En skam at våre musikkstudenter utdannes i 'kott'». Noen uker senere, 4. april, oppnevnte KUD et utvalg til å vurdere utnyttelsen av eiendommen. Dermed ble det stille om dette i et års tid.

Parallelt med arbeidet med å beskrive et nybygg for høgskolen, gikk arbeidet med å skaffe midlertidige lokaler som kunne lette situasjonen noe mens man arbeidet med å etablere et nytt og totalt bygg. I årenes løp ble det utnyttet flere slike lokaler, med bygningene i Wergelandsveien og Universitetsgata som de viktigste.

Mai og juni 1977

6. mai var det nye drøfting mellom NMH og KUD om romprogrammet, og 2. juni la Bjørn Boysen og Einar Solbu fram en lett forandret versjon av notatet fra desember. Det tar opp følgende temaer:

- Til første punkt, om byggetrinn, mente prosjekteringsutvalget at det kan akseptere å kombinere byggetrinn 1 med andre lokaler. Notatet nevner da at «Det absolutt primære

Fram til 1989 holdt NMH til i Nordahl Bruns gate 8.

Foto: Kåre Nymark for NMH

i arbeidet med nytt bygg for høyskolen og det som det haster mest med, er å skaffe gode undervisningslokaler for alle de typer undervisning studentene ved høyskolen er avhengig å få, og å gi høyskolens lærere arbeidsforhold som står i forhold til de arbeids- og ansvarsområder de er satt til å dekke.» Her nevnes så en lang rekke rom og funksjoner som må være inkludert i første byggetrinn. «Tilbake står først og fremst studentenes øverom, administrasjonslokaler, trykkeri, bibliotek og kantine.» En forutsetning for å velge dette alternativet var at tilstrekkelige øvelokaler fantes i nærheten av nybygget, med maks 10 minutter gangavstand.

- Er 400 studenter et realistisk tall? Her viste de dels til romprogrammet fra 15. august 1975, som beskrev og begrunnet studentsammensetningen samt nye, aktuelle studietilbud og de rombehov de ville ha.
- KUD spurte om de nye, planlagte studietilbudene (musikkterapi, lydteknikk) trengte mindre romkapasitet enn de øvrige, ved at de skulle ha mindre individuell

opplæring. Her kunne vi legge til departementets eget forslag om å innlemme Statens Operaskole i NMHs virksomhet. I vedtaket fra prosjekteringsutvalget står det derfor: «Vurderinger internt sier at operautdanning vil bli noe mer lærerkrevende enn det som er gjennomsnittet ved høgsolen; terapiutdanningen vil tilsvarende gjennomsnittet, og lydteknikerutdanningen vil være noe mindre lærerkrevende enn gjennomsnittet. På denne bakgrunn mener vi at avvikene fra det gjennomsnittstall som er lagt til grunn for romprogrammet, eventuelt blir så små at de ikke kan registreres med en nøyaktighet som har interesse i denne sammenheng. Vi mener derfor det er grunnlag for de beregninger som er gjort m.h.t. lærerbehovet for 400 studenter.»

- Behovet for lærerne ble gjort rede for i romprogrammet fra 15. august 1975.
- Konsertsal: I notatet presenteres salen som «stedet for en av de mest sentrale virksomheter ved NMH, orkesterarbeidet. Der skal man utdanne orkestermusikere og dirigenter, trene musikere som solister, og framføre viktige verk i musikkitteraturen (symfonisk musikk, konserter, oratorier etc.). Konsertsalen er orkestervirksomhetens daglige arbeidssted. Selv uten tanke på publikum må orkestrets arbeidslokale være meget stort av hensyn til de fysiske plasskrav fullt orkester og kor krever, og ikke minst av hensyn til den plass klangen krever.» Her kom også orgelets behov for et stort rom rundt seg. Salen bør i tillegg kunne romme hele institusjonen.
- Kan høgsolens behov for en orkester-/konsertsal dekket andre steder? Notatet viser til at «i alle de nye musikkhøgsoler vi har studert ... har konsertsalen, eller orkesterverkstedet, vært et av de mest sentrale rom.» Salen må kunne benyttes til orkesterprøver, orkesterseminarer, konserter, orgelundervisning, eksamener, opptak av studenter etc. Dette krever at høgsolen får en sal som man kan disponere fullt ut. Dette var ikke mulig i de salene som fantes i Oslo: Universitetets aula, Oslo Konserthus og Chateau Neuf.
- Størrelsen på undervisningsrommene: Begrunnelsen for å foreslå rom på 40 m² (både for seminarrom og store lærerkontorer der utøvende lærere har sin arbeids- og undervisningsaktivitet), er først og fremst den gulvplass som trengs for instrumenter og spillende aktiviteter med enkeltstudenter og grupper i kammermusikk, for piano og flygel (ett eller to instrumenter). Klang- og lydmessig har størrelsen også mye å si. Notatet viser til de befaringsene som er gjort til andre høgsoler, der høgsolen i Arvika har rom for vokal-/instrumentalundervisning på 40 m², mens musikkhøgsolen i Hannover har rom på 25–35 m². «Det var direkte ubehagelig å være til stede i disse rommene når det ble spilt og sunget kraftig», heter det i notatet. Med tanke på at noe

variasjon i romstørrelse kan utnyttes pedagogisk, ble konklusjonen at «dersom man mener det er av vesentlig betydning, vil en kunne redusere størrelsen på et mindre antall av rommene.»

- Størrelsen på kantinen (600 m²) er oppgitt av SBED: «Vi er ikke kompetente til å vurdere om det er riktig.»

Det kom ingen umiddelbar reaksjon på dette.

August 1977

Ved åpningen av nytt studieår i august 1977 sa rektor Levin:

Om lokalsituasjonen – som jeg vil understreke følte verre og verre fra semester til semester – er det å si at vi i løpet av året regner med å få avklart hvilke muligheter vi har for å kunne overta Norges Geografiske Oppmålings eiendom. Vi håper – og vi gjør hva vi kan for – at arbeidet med romprogram, tomtealternativer, byggeplaner i det hele tatt skal få fortgang. Og endelig er vi stadig på utkikk etter kortsiktige løsninger som kan være med på å gjøre arbeidsforholdene litt mindre uholdbare for oss.

Kirkestatsråden, Kjølvs Egeland, var til stede under åpningen.

November 1977

17. november ble det holdt et møte hos SBED mellom SBED, KUD og NMH om romprogram og tomtealternativ. Rektor Levin, studiesjef Solbu, kontorsjef Nessing og Boysen deltok, og det ble etablert en kontaktgruppe mellom NMH, SBED og KUD, med sjefsarkitekt Brønne fra SBED, konsulent Abusland fra KUD, og Solbu fra NMH. I styremøtet 22. november ble dette møtet sett på som den første offisielle kontakt mellom de tre berørte partene i byggesaken.³ Temaet var romprogrammet. Møtet ble ledet av kontorsjef Brække i SBED.

---

³ Styrets oppfatning om at dette var det første møtet mellom de sentrale institusjonene var ikke korrekt. Det første møtet skjedde i januar 1975, da den såkalte «kontaktgruppa» ble etablert første gang. Den hadde åpenbart ikke vært spesielt virksom i tiden etterpå.

I orienteringen rektor etterpå ga til styret het det at «så vel departementets som direktoratets representanter hadde satt seg grundig inn i stoffet og utviste en interessert og positiv holdning til byggesaken.»

Januar 1978

11. januar 1978 besøkte representanter for KUD og SBED Musikhøgskolan Ingesund i Arvika. Fra KUD deltok Arve Kjelberg og Borghild Abusland, fra NMH Levin, Nessing, Solbu, Boysen og Steinar Stolpe. Fra SBED fulgte Brække og to representanter for teknisk avdeling. Denne høgskolen var interessant for NMHs byggeplaner fordi den på 70-tallet fikk nye bygninger som inneholdt blant annet kammermusikkisal, undervisningslokaler, øverom, bibliotek og andre rom som NMH også ville inneholde. Disse ble viktige modeller for NMHs program. I befaringen stilte man en rekke spørsmål om bruken av lokaler, tekniske forhold, akustikk etc.

På en slik reise er det naturligvis også noen mer uformelle samtaler, og Solbu noterte noen synspunkter som kom fram i disse mellom deltakerne fra NMH og KUD. Representantene fra KUD opplyste at det ville bli laget en romplan basert på 350 studenter, et antall lærere og andre ansatte og et visst antall rom av bestemte størrelser. Dermed var utgangspunktet med 400 studenter kuttet ned allerede i første runde. Det ble lagt opp til følgende:

- NMH ville bli bedt om å arbeide videre med romprogrammet med utgangspunkt i et studenttall på 350.
- Romplanen ville bli sendt til SBED, og være grunnlag for direktoratets videre arbeid med å utforme et endelig romprogram.
- Man antok at romprogrammet skulle bli ferdig innen utgangen av 1978, og håpet at man innen utgangen av året skal ha begynt med arbeidet med en byggeplan.
- Når dette var ferdig, ville planen bli sendt til Finansdepartementet.

Bortsett fra nedskjæringen av studenttallet, var dette oppmuntrende toner med rask utvikling i sikte. Men gikk det *for* raskt?

Februar 1978

Som nevnt var det på nyåret 1977 oppstått en mulig tomt for NMHs bygg: Norges Geografiske Oppmålings eiendom og bygning i St. Olavs gate 32. Dette reiste en sak som fikk pressen til å engasjere seg og NMH fikk flere oppslag om sitt behov for et nytt bygg. Mens komiteen som vurderte de tre institusjonene som ville overta eiendommen utførte sitt arbeid, kunne man lese følgende overskrifter i avisene:

- «Også Musikkhøgskolen ønsker Geografisk Oppmålings tomt» (Arbeiderbladet, 28. januar)
- «Ung institusjon som kveles i fødselen» (Aftenposten, 1. februar)
- «Det er trange kår for landets musikere: Cellister øver på do» (Vårt Land, 16. februar)
- «Fortvilede forhold på Musikkhøgskolen» (Aftenposten, 16. februar)
- «Musikkhøgskolen i skandaløse lokaler» (Morgenbladet, 16. februar)

17. februar fulgte Morgenbladet opp med en leder under tittelen «En skandale». Den presenterte en bred samling av utsagn om situasjonen for NMH: «undervisningslokalene under enhver kritikk», «kondemnabel bygning», «helseråd og brannvesen har nedlagt forbud mot opphold i kjeller og i fjerde etasje», «trange lokaler, uten luft, uten skikkelig akustikk, uten isolasjon», «hender at studentene øver på toalettene», «forholdene er skandaløse» og lignende. Myndighetene fikk også sitt: «Det er en skandale at våre myndigheter kan opprette en musikkhøgskole og deretter tilby denne høyere utdanningsinstitusjonen så hårreisende arbeidsvilkår.» Lederskribenten skrev mot slutten at «det må bli et krav at Norges musikkhøgskole øyeblikkelig får gode midlertidige lokaler. Deretter må man kunne forlange at man straks setter i gang å reise en helt ny bygning.»

April 1978

Saken om Norges Geografiske Oppmålings bygning og tomt ble avklart i april. 26. april kom det brev fra KUD, som foreslo at eiendommen skulle bli benyttet av Statens kunstakademi. Som et plaster på såret gikk KUD inn for at NMH skulle få overta bygget til det som hadde vært Wergelandsveiens klinikk. Dette tilførte 1700 m² til de lokalene vi allerede hadde. Huset måtte imidlertid både utbedres og oppusses, så årene fram til 1984 ble en kombinasjon av undervisning og byggearbeid. At leiekontrakten var på 20 år, kunne jo de mest pessimistiske oppfatte som et signal om nybyggets tidsperspektiv.

Framdriften for et nybygg var og forble det viktige. I et intervju med ekspedisjonssjef Skadsem i Aftenposten 29. april kunne vi lese departementets synspunkter på framdriften. Her var det et helt annet perspektiv som kom fram enn det som ble presentert i januar. Skadsem

gjør det klart at det vil ta en del år før det kan bli snakk om et nybygg for Musikkhøgskolen. Foreløpig foreligger det ingen konkret fremdriftsplan. Men departementet har under forberedelse et romprogram man håper å få festet til et tomteområde. Når dette er klart, kan man begynne utarbeidelse av en tempoplan.

Direktør Harald Winter-Hjelm i SBED minnet om at et eventuelt nybygg måtte «inn i bevilgningsrammer, og det kan kanskje bli verre i disse tider.» Dette skulle vise seg å bli en riktig spådom.

Mai 1978

Ved NMH gikk arbeidet unna. Den etterspurte revisjonen av romprogrammet ble presentert av Boysen og Solbu som «Romprogram – revidert utgave mai 1978». Fra de tidligere utgavene på 7–8 sider, var det nå blitt på 17 sider. Det skyltes primært mer fylldige beskrivelser og begrunnelser for rommene. Den mest betydningsfulle endringen fra tidligere program var at man nå baserte seg på 350 og ikke 400 studenter, inkludert operautdanning. Programmet ble sendt KUD.

Juni 1978

I jakten på en tomt ble det raskt en utvikling. I et referat fra et møte i SBED 22. juni 1978 opplyses det at Universitetet i Oslo hadde akseptert at den såkalte «rammebyggtoften» ved Slemdalsveien kunne «disponeres til andre formål enn universitetsbygg (Musikkhøgskole) hvis det utredningsarbeide som foregår om Gaustabekkdalen viser at Universitetets byggebehov kan dekkes der.» KUD hadde opplyst at man kan «samtykke i at en kan legge 350 studenter til grunn ved dimensjoneringen av skolen», og at romplanforslaget i revidert utgave fra mai 1978 er basert på dette. Dette var et vesentlig poeng for NMH. På dette møtet deltok representanter fra NMH (Levin, Nessing og Solbu), SBED (Baalsrud og Brække) og arkitektfirmaet Hultberg, Resen og Throne-Holst (Resen og Eriksrud). Arkitektfirmaet fikk i oppdrag å vurdere «om Musikkhøgskolens funksjon kan løses innenfor det tomteområde som er til disposisjon, og

videre få vurdert hva tomten kan gi av muligheter.» Utover dette ble det opplyst at KUD og SBED ville behandle programforslaget «med tanke på innhenting av Finansdepartementets godkjenning. Deretter vil det bli utarbeidet byggeprogram og prosjekteringsgruppe vil bli engasjert.»

Dette var status i slutten av juni 1978, og det skulle vise seg at det var et foreløpig høydepunkt i prosessen fram mot et nybygg:

- Vi trodde vi hadde fått godkjent et studenttall på 350.
- Vi hadde et romprogram vi var fornøyde med (men ikke hadde fått godkjent).
- Vi hadde en fin tomt i sikte.
- Vi var forespeilet en brukbar framdrift.

På tross av dette ble prosessen fra nå nesten stillestående. Hvorfor stoppet framdriften i byggesaken? Hvorfor ble ikke romprogrammet godkjent i KUD innen utgangen av 1978, som forespeilet? Og ikke engang innen utgangen av 1979? 1980? 1981? 1982? 1983? Uten et godkjent romprogram fra KUD kom vi ingen vei, og slik gikk månedene.

September 1978

I referatet fra styremøtet 19. september 1978 fortelles det at Solbu «ga en kort orientering om hvordan byggesaken står for tiden, basert på aktuelle opplysninger fra Statens bygge- og eiendomsdirektorat.» Ikke noe mer.

Oktober 1978

Statsbudsjettet for 1979, presentert høsten 1978, inneholdt nok en kommentar fra KUD. De skrev at de «vil understreke at det fortsatt er en viktig oppgave å skaffe høgskolen tilfredsstillende permanente lokaler så snart som mulig.» To oppslag i Morgenbladet (31. oktober og 1. november) refererte til manglende bevilgning til oppussing av lokalene i Wergelandsveien.

November 1978

6. november la Boysen og Solbu fram en revidert arealoversikt. Samme dag forelå det en rapport fra arkitekt Resen fra en studiereise til Storbritannia. I OBS! 9/78 (utgitt 30. november) presenterer Solbu på ny informasjon om byggesakens framdrift. Dette innebar informasjon om arkitektfirmaet som var engasjert for et forprosjektet for et bygg på rammebyggdomten i Slemdalsveien, ved Chateau Neuf. Solbu skrev at han og Boysen hadde hatt mye kontakt med arkitektene for å omsette romplanen i praktiske løsninger (innpassing på tomt, forhold mellom rom, forhold til publikum, veggtykkelse, takhøyde, romfasonger etc.). Forprosjektet skulle være avsluttet i løpet av vinteren.

Februar 1979

Kontakten med arkitektfirmaet fortsatte med et møte med Resen om romspesifikasjoner 1. februar 1979. Senere i måneden kom et notat fra Boysen og Solbu med kommentar til Resens illustrasjoner, og et nytt møte med Resen 18. januar. Jeg har ikke sett noe notat om dette.

Mars 1979

I OBS! 2/79 (13. mars) ga Solbu en oppdatering om arbeidet så langt. Han ga også en kort orientering i styret 8. mai, om «hvordan byggesaken står for tiden, basert på aktuelle opplysninger fra SBED.» Etter dette er det tilsynelatende lite eller ingen aktivitet før Levin og Boysen i november reiser til Hamburg, Hannover, Köln og Berlin for å se på nybygde musikkhøgskoler.

April 1979

I de første ukene av april kom det et initiativ fra en del studenter om å få til møter og samtaler om temaer som organisasjon, styringsform, beslutningsprosesser og kommunikasjon ved NMH. Til disse temaene føyde de «Byggesaken». Her ønsket de informasjon, og de vurderte de nåværende arbeidsforholdene som «håpløse» og «vanvittige og skandaløse». Som oppfølging foreslo de at de skulle møtes 4. april for å planlegge en aksjon. Dette sto det nærmere om i studentenes trykksak «Ikke OBS!» (1979). Dette initiativet ble det øyensynlig ikke noe av.

Mai 1979

At studentenes negative oppfatning om arbeids- og studieforholdene også var utbredt blant lærerne, viste et innlegg fra lærernes tillitsmann, Nils E. Bjerkestrand. Han skrev i OBS! 5/79 at «hovedtemaet i dette innlegget er arbeidssituasjonen ved NMH.» Han la spesielt vekt på de negative sidene ved at undervisningspersonalet ikke hadde kontorer og var tvunget til å gjøre det meste av sine forberedelser og hjemme: «Jeg tror det er hevet over enhver tvil at skolen ville ha fungert bedre hvis den var mer lik en normal høyskole der lærerne har mulighet til å utføre sitt arbeid fullt ut på arbeidsplassen.» Ønsket om et nybygg lå klart mellom linjene, og innleggets avslutning var tydelig: «De nåværende forhold kan ikke fortsette.» Men det kunne de, altså – i ti år til.

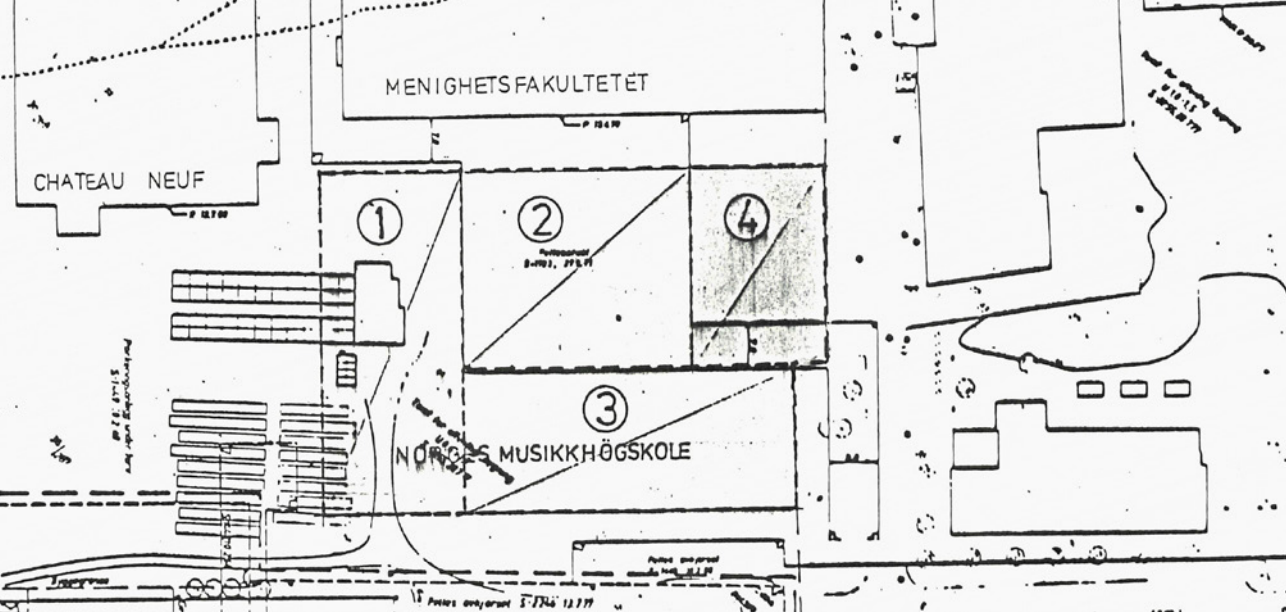
Oktober 1979

I statsbudsjettet for 1980, presentert høsten 1979, kom kirke- og undervisningskomiteen med en merknad til budsjettet. Det var første gang komiteen uttalte seg om situasjonen ved NMH, og de skrev: «De lokalene der Musikkhøgskolen holder til, er gamle, dårlig vedlikeholdt, trange og lite egnet for formålet. Komiteen vil sterkt understreke at arbeidet for å skaffe skolen permanente lokaler av skikkelig standard er en viktig nasjonal oppgave, som må ha meget høy prioritet.» Dette var oppmuntrende, men heller ikke noe mere.

Januar 1980

NMH fikk ny rektor fra 1. januar 1980, professor Harald Herresthal. Han gikk da inn som ny leder i NMHs prosjekteringsutvalg. Levin hadde vært rektor i de første seks og et halvt årene. I et innlegg i Arbeiderbladet 18. oktober 1983, med tittelen «Musikk-Norge sørger», skrev Levin følgende om prosessen i årene fra 1973 til 1980:

Spenningen var stor hver gang en av oss gikk til et nytt møte i departementet eller Bygge- og eiendomsdirektoratet for å drøfte byggesaken. Og optimismen holdt seg i alle fall i noen år. For stadig fikk vi vite at i løpet av et halvt til ett år skulle saken kunne legges fram for Finansdepartementet. Og gang på gang ble vi fortalt at vi var høyt prioritert. Og om igjen og om igjen noterte vi at nå var det satt en saksbehandler på saken, nå skulle den ut av skuffen. Men – ingen ting skjedde, i alle fall ikke noe som ga oss arbeidslokaler.

Rammetomten ble foreslått inndelt i fire byggearealer.

7. januar 1980 var det møte i kontaktgruppa mellom SBED, NMH og KUD. Kontorsjef Brække i SBED la fram en skisse som viste alternativer for utbygging av «Rammebyggetomten». Den rektangulære tomten var foreslått delt inn i fire potensielle byggearealer, slik at bygget kunne settes opp i trinn. Han anbefalte at område 1 burde bebygges først, av hensyn til Chateau Neuf, Studenttorget og Politiskolen. Framdriftsmessig ville dette «trolig være det riktigste»:

Område 2 skal ligge under nåværende terreng og vil bestå av konsertsal og andre rom med stor takhøyde. Taket vil fungere som gårdsplass. Område 2 må tas samtidig med etappe 1 eller 3, og av hensyn til Menighetsfakultetet bør det tas sammen med 1.

Område 4 var tidligere avsatt til utvidelse av Menighetsfakultetet, men «de har underhånden meddelt at de trolig ikke har noe utvidelsesbehov.» Område 4 kunne derfor «kanskje sies å være et felles reserve/ekspansjonsareal for Menighetsfakultetet og Norges musikkhøgskole.» Det viktigste grepet her var at område 2 skulle ligge under nåværende terreng, noe som både åpnet for muligheter og problemer.

Dette forslaget la dermed opp til tre byggetrinn: Først område 1 og 2, så område 3 og til slutt område 4. Bruttoareal for de fire områdene var henholdsvis 6800 m², 1300 m², 6800 m² og 3000 m², totalt 17 900 m² (med et forholdstall på 1,7:1 for brutto-/nettoareal). I dette blir det også «noe parkering og lignende.» Dette var første gang parkering nevnes.

Et notat om de konsekvenser en ny plan for sangerutdanningen ved NMH kunne få for romprogrammet ble lagt fram av Boysen og Solbu og sendt KUD 24. januar.

Mars 1980

17. mars var det møte i KUD. Fra NMH møtte rektor Herresthal, Boysen, Solbu og Nessing. Fra KUD deltok Abusland, Møllen og Nyborg. Nessing takket for at møtet var kommet i stand. Han sa at vi ved NMH i den senere tid har hatt følelsen av en stans i arbeidet, og at «intet ville glede mer enn om dette inntrykket bare skyldes mangel på informasjon.» Etter en beskrivelse av den spredte bygningsmassen NMH opererte i, og den dårlige forfatning det meste hadde, framholdt han hvordan dette tæret på de ansatte og studentene. I et privat notat skrev Nessing følgende:

Optimismen fra oppbyggingsfasen har fått en brå ende, lærerne ønsker nå rimelige arbeidsforhold, det samme gjør studentene. Våre tilholdssteder, vår mangel på kommunikasjon mellom byggene har ført til et fysisk og psykisk press, som gjør at mange av våre lærere er nokså nedbrutt. Vi har hyppige permisjoner, vi har folk som ber om å få gå over fra amanuensisstilling til timelærer, for å slippe å ha ansvar for og bakse med problemer som tilsynelatende ikke kan løses, grunnet de fysiske forhold. Vi har i den senere tid fått tak i fremragende internasjonale lærerkrefter som vi er redde for å miste om det ikke finnes lyspunkter i fremtiden.

KUD ba NMH følge opp møtet med et notat med synspunkter på hvordan romprogrammet best kunne realiseres i etapper.

Solbu refererte fra dette møtet i styremøtet 15. april. Her gikk det fram at KUD hadde antydnet en tidsplan med planlegging fram til 1982 og ferdig bygg i 1985. I møtet ble det bekreftet at rammebyggtomten var stor nok, men KUD kom også med dystre økonomiske perspektiver for nye bygg for universiteter og høyskoler. Høgskolen måtte derfor belage seg på et redusert opplegg, fordelt over flere byggetrinn. Her kom den totale økonomiske situasjonen for offentlige nybygg inn med fullt trykk.

Mai 1980

Et første notat fra Boysen og Solbu om prinsipper for deling av romprogrammet i to byggetrinn ble skissert 30. mai. Det ble bearbeidet i ukene som fulgte.

Oktober 1980

Budsjettet for 1981, som kom i oktober, hadde ingen bevilgning og ingen kommentarer fra komiteen i Stortinget.

November 1980

I november ble det oppmerksomhet rundt temaet «byggetrinn». Da forelå det et nytt internt notat på NMH om deling i trinn: «Nybygg – byggetrinn». Der refererte man til at KUD hadde antydnet at bygget måtte realiseres i tre etapper, og viste til de arealene som ble presentert i januar 1980. Departementet hadde antydnet en økonomisk ramme på 40–50 millioner kroner for første etappe. Det beregnes ca. 60 000 kroner per m². Videre beregnes det et forhold mellom brutto- og nettoareal på ca. 1,7:1. Utgangspunktet for første etappe (byggetrinn) ble dermed 4500–5000 m² netto.

Som bakteppe for en vurdering av hvilke rom og aktiviteter som burde omfattes av et første og andre trinn, understreket Solbu og Boysen at «romprogrammet er bygget opp ut fra en helhetlig ide når det gjelder virksomhet ved NMH. Det er derfor vanskelig å foreta en gunstig deling.» Det vises til at KUD har «gitt klart uttrykk for at et viktig utgangspunkt er at arbeidsmiljøet må søkes sikret for alle tilsatte i forbindelse med 1. byggeetappe. Et annet utgangspunkt må være at de lokaler som bygges, må ses i forhold til lokaler som allerede nå, eller senere kan leies.» Dette fulgtes opp med følgende resonnement:

I dag leier vi lokaler som først og fremst kan nyttes til øverom, eventuelt også til administrasjon, lagerrom og bibliotek. Når det gjelder ytterligere leie, er det vanskeligere å finne aktuelle prosjekter jo større krav som stilles til lydisolasjon og eventuelt også til spesielle romfasonger/funksjoner/størrelser. *De lokalene som bygges, bør derfor fortrinnsvis ta sikte på å dekke sentrale behov som det i praksis er svært vanskelig eller umulig å dekke gjennom leieforhold (uten store investeringer).* Det må også tas hensyn til at virksomheten i de nye lokaler kan fungere miljømessig og praktisk.

Videre innså de at det var vanskelig å få realisert kravet om at hver instrumental-/vokallærer skulle ha sitt eget rom på ca. 40 m². For å oppnå et større antall rom foreslo de at vi skulle renonsere på kravet om 40 m² og gikk inn på en gjennomsnittlig størrelse på disse rommene på 35 m². Disse overlegningene ble oppsummert i en tabell som viste forslag på en fordeling

av rom og romstørrelser til to byggetrinn. Totalarealet (netto) ble 9855 m², med 4775 m² i første trinn og 5080 m² i andre. Dette ble sendt KUD 5. desember.

På styrets siste møte i 1980, 17. oktober, var bygget heller ingen sak. Det var ingen presseomtaler 1980.

Januar 1981

Det er sparsomt med dokumentasjon om NMH i 1981. Året startet med et oppslag i Vårt Land 13. januar. Overskriften var av samme art som de tidligere: «Ubrukbare lokaler – utstyr fornyes ikke: Hårreisende arbeidsforhold ved Musikkhøgskolen». I reportasjen ble det hevdet følgende: «Fra studentenes side har man liten tro på at noe nybygg vil stå klart før om 10–15 år. Dagens studenter ønsker derfor fortgang i arbeidet med å finne fram til en midlertidig løsning.» Dette ble det eneste avisoppslaget i 1981.

Det ser ut til at arbeidet nesten stoppet opp etter et møte om romprogrammet i KUD 26. januar. Jeg vet ikke hva man tok opp der, sannsynligvis var det de velkjente temaene kvadratmeter og byggetrinn.

August 1981

Ved åpningen av studieåret sa rektor Harald Herresthal at «når det gjelder nybygget, skal departementet denne høsten se på planen for romdisponering av første byggetrinn. Vi får legge hele vår tyngde og prestisje i denne saken.»

Oktober 1981

14. oktober kom det et politisk skifte. Da overtok Kåre Willoch som statsminister, og ny minister i KUD ble Lars Roar Langslet. Fra 1. januar 1982 ble departementer reorganisert, og Langslets (og «vårt») departement ble Kultur- og vitenskapsdepartementet (KVD).

November 1981

Neste trekk i utviklingen kom 13. november, i et møte med statsråd Langslet. Jeg vet ikke hvordan møtet kom i stand, eller hvem som deltok fra NMH. I møtet uttrykte Langslet et ønske om å få romprogrammet ferdig vurdert innen utgangen av februar 1982. Det gikk bare noen dager før SBED innkalte NMH til et møte om prosjekteringsmidler 18. november. Her ble det antydnet en tidsplan: Innen mai 1982 måtte romprogrammet godkjennes av departementet, innen mai 1983 måtte man utarbeide et byggeprogram og prosjektering skulle starte fra sommeren 1983. Her var det i alle fall planer, så ville tiden vise om de ble fulgt opp.

Desember 1981

På styremøtet 10. desember ble romprogrammet tatt opp av rektor Herresthal. Han refererte kort fra en tur han, studiesjefen og førstekonsulent Møllen i KVD hadde foretatt til musikkhøgskolen i Arvika for å se nærmere på arealet i undervisningsrommene.

Det var ikke noe om bygg i OBS! 1981.

1982

Det kom ikke noe om bygget i OBS! 1982 heller, og ikke noe i styret. Det betyr i alle fall at det ikke ble godkjent noe romprogram i 1982, slik planen var. I et notat i 1983 hevdet imidlertid Solbu at det ved flere anledninger ble «bekreftet at det ble arbeidet med saken i KVD.»

Et innlegg av Nessing i OBS! 4/82 (14. oktober) meldte at Musikhögskolan i Malmö flyttet inn i et nytt bygg. Det var én presseomtale i 1982 om vår aktuelle hussituasjon. På lillejulaften kunne Aftenposten formidle en melding fra departement og SBED: Den planlagte flyttingen av NMHs administrasjon til noen lokaler i SHELL-bygget i Pilestredet var «utsatt». Øyensynlig var det et annet statlig behov som skulle imøtekommes.

Departementets budsjettforslag for 1983, som kom i oktober 1982, hadde ingen bevilgning til prosjektering, og ingen kommentarer om byggesaken fra kirke- og undervisningskomiteen. Etter flere møter med SBED i 1982 fremmet høgskolen i sitt budsjettforslag for 1983 en tidsplan

for behandling av romprogrammet og utarbeiding av byggeprogram, og foreslo 500 000 til prosjekteringsmidler (til grunnundersøking, akustiske vurderinger, detaljplaner etc.). Dette ble ikke kommentert i Stortinget. Dermed sto vi uten grønt lys for et bygg da vi gikk inn i 1983.

Januar 1983

Jeg ble valgt som rektor i oktober 1982, og startet i jobben 1. januar 1983. Arbeidet for å få nybygg til NMH var den ene av de to politiske sakene jeg prioriterte høyest. Den andre var ny styringsordning med et styre med flertall av interne medlemmer. Disse to sakene kunne ses på som to sider av samme sak: En musikkhøgskole med utmerkede arbeidsforhold for ansatte og studenter og en styringsordning som markerte vår evne til selvstyre.

Det første utspillet mitt som rektor var derfor et innlegg i OBS! 1/83 (5. januar). Her sto det blant annet:

Vårt selvfølgelige krav om en tidsmessig og funksjonell bygning som kan romme alle våre aktiviteter, må fremmes med fornyet styrke i 1983. Dette året gir oss også en ekstra grunn til å gjenta dette kravet: Vi skal feire vårt eget 10-årsjubileum, samtidig med at vi feirer 100-årsjubileum for Lindemanslektens Musikkonservatorium. Det er i dette tidsperspektivet vi må se vårt krav om *ett* sted å være. Og hver på vår måte kan vi bidra til å underbygge kravet: Vi kan *alle* arbeide for at Norges musikkhøgskole framtrer som en livskraftig og viktig institusjon for samfunnet.

Denne koblingen mellom byggesak og jubileum var et initiativ Solbu hadde tatt på vegne av Lindemans Legat allerede tidlig på høsten 1982. Solbu hadde sett denne enestående sjansen for å få framdrift i byggesaken, ved å koble en markering av NMHs 10-årsjubileum med feiringen av den 100-årige Lindeman-tradisjonen som NMH baserte seg på. Vi så dette som en mulighet til å få en bredere forståelse for hvor viktig det var å få etablert et bygg for NMH. Vi måtte etablere kontakt med media og søke å nå politikere med innflytelse over saken. Etter at jeg var valgt som kommende rektor, ble jeg involvert i planleggingen av dette på NMHs vegne.

Den 12. januar fikk jeg mitt møte i KVD om selve byggesaken. Her deltok ekspedisjonssjef Enevald Skadsem (som jeg kjente fra et tidligere forskningsengasjement for KVD), underdirektør Arve Kjelberg og Hans Sørbøe. De ventet at de «innen kort tid» ville oversende sine kommentarer til romprogrammet. Etter det ville programmet bli sendt til Finansdepartementet, med våre eventuelle merknader.

April 1983

8. april var det et nytt møte med departementet. Det ble ikke laget noe referat.

Mai 1983

4. mai offentliggjorde Aftenposten et intervju Ragnhild Plesner hadde gjort med meg. Dette var første innspill i en serie om NMH i anledning høstens to jubileer. Jeg la selvsagt mye vekt på byggesaken, med basis i en beskrivelse av situasjonen for både studenter og ansatte ved høghskolen, og med tanker om hva vi ønsket oss. Jeg minnet om at det siste romprogrammet var levert i 1978, altså fem år tidligere, uten noen tilbakemelding fra departementet: «Jeg har nok inntrykk av at vi har vært ganske langt opp på departementets prioriteringsliste en tid, men vi har åpenbart vanskelig for å nå helt opp, bl.a. fordi nye behov stadig melder seg.» Og jeg nevnte en ingeniørhøghskole i Rogaland som hadde gått foran alle andre.

To dager senere, 6. mai, presenterte Aftenposten et intervju med statsråd Lars Roar Langslet. I intervjuet med Aftenposten kom det kommentarer som tydet på at departementet nærmet seg en godkjenning av romprogrammet, ved at Langslet presenterte et totalt byggeareal på 12 000 m² brutto, med en prislapp på 120 millioner kroner. Han tok også opp ingeniørhøghskolens raske sprang til topps: «Ønsket om å reise en ny tidsmessig Musikkhøghskole kommer dessverre i konflikt med Stortingets og Regjeringens enstemmige ønske om å dekke underskuddet på sivilingeniører og teknisk personell.» Her pekte Langslet naturligvis på det landskapet NMHs byggeplaner befant seg i, der politiske skifter og samfunnsmessige forandringer like godt kunne sette saken langt nede på prioriteringslister som på toppen.

Aftenpostens tittel på intervjuet var «Lars Roar Langslet: Starten på byggeprosessen nærmer seg». Intervjuet avsluttes med at Langslet hevder at det er «viktig å vise at saken ikke er håpløs. Vi begynner å skimte lyset i tunnelen. Når saken går til Bygge- og eiendomsdirektoratet er byggeprosessen for alvor satt i gang.» Vel, det var kanskje litt sterkt sagt. Det skulle gå ett år til før romprogrammet ble godkjent, og så var det de neste hindrene – for eksempel penger.

Juni, juli og august 1983

Den 20. juni kom endelig notatet fra KVD med de varslede synspunktene på programmet. Det ble fulgt opp med et møte 1. juli. Her deltok byråsjefene Abusland og Møllen fra KVD samt Einar Solbu og jeg fra NMH. Departementets innspill ble diskutert og kommentert. Avtalen ble at NMH skulle sende departementet en kopi av notatet med våre merknader som randkommentarer. Dette ble gjort 12. august i et brev fra meg. Merknadene var stort sett de som ble satt fram muntlig i møtet. De punktene vi tok opp dreide seg blant annet om:

- Det totale studenttallet: NMH kom opprinnelig (1975) med et forslag om 400 studenter og kommenterte det i flere etterfølgende utgaver av romprogrammet. Musikkhøgskolen reduserte sitt forslag til 350, men KVD holdt på 300. I et møte 22. juni 1978, omtalt ovenfor, hadde imidlertid SBED opplyst at KVD «samtykket i at en kan legge 350 studenter til grunn ved dimensjoneringen av skolen.» Dette standpunktet var glemte eller ignorert i 1983. I oversendingsbrevet med våre kommentarer skrev vi: «Vi mener fortsatt at en utbygging til 350 studenter, med en øking av lærertallet til mellom 90 og 95, er ønskelig og realistisk i forhold til arbeidsmarkedet. Ikke minst fordi nye behov og oppgaver ikke alltid bør tas inn på bekostning av de utdanningstilbudene vi alt har, og som er nødvendige for musikklivet.»
- Vi viste til at dersom man øker til 350 studenter, må antall undervisningstimer øke fra 1394 til 1700 per uke.
- Antall øverom måtte øke fra 100, som departementet foreslo, til 120. Argumentet fra NMH var at vi regnet med at hver student øver åtte timer daglig.
- Antall lærerarbeidsrom på 35 m² måtte øke til 53, antall lærerarbeidsrom på 15 m² til 40, antall små seminarrom til 12 og antall store seminarrom på 105 m² til 6.
- Disse forandringene ville også innvirke på behovet for administrasjonslokaler og kantineplass.
- Orkestersalen: Her skrev departementets saksbehandler at «jeg tror vi må godta at Norges musikkhøgskole må ha en egen sal for publikumskonserter der også hele skolen kan være samlet. Vi har også forståelse for at det trengs en konsertsal av 'naturlig' format for kor- og orkesterøvelser, og der det også er montert orgel.» Dette var godt nytt, men vi måtte argumentere mot de oppgitte kvadratmeterne for salene. Mens vi beregnet 900 m² til de to salene, foreslo KVD 660 m². Noe av forskjellen lå i at NMH beregnet 1 m² per person (instrumenter bidrar også til personens rombehov), mens departementet mente 0,8 m² var tilstrekkelig.
- Inndeling i byggetrinn var kommentert av oss i november 1976, juni 1977, januar 1980 og november 1980. Etter at rammebyggtomten kunne disponeres, forenklet det

diskusjonen om etapper ved at tomten kunne inndeles i fire områder. Våre meninger var nå de samme som i november 1980 (i notatet «Nybygg – Byggetrinn», sitert ovenfor).

Slik var status da nytt studieår ble åpnet 29. august. I åpningstalen viste jeg til at høstens aktivitet også er

et ledd i vår kontinuerlige bearbeiding av politikere og departement til fordel for en endelig og positiv avgjørelse på vårt husspørsmål. For hvert år som går uten løsning i sikte, er det forståelig at en viss motløshet avløser de første årenes optimisme. Jeg ser fram til høstens statsbudsjett med stor spenning og større forventning enn i de siste årene. Det skyldes blant annet at Kulturdepartementet i sommer har reagert på den romplan Høgskolen skisserte for et nybygg så tidlig som i 1978. At vi nå har fått en reaksjon er i alle fall et første steg framover. Her er det jubileumsfeiringen kommer inn: La oss gjennomføre den med en kvalitet og kraft som minner politikerne og andre maktgrupper om at vi eksisterer, og at vi vil ha *ett* sted å være.

I ukene etter var NMH preget av forberedelsene til vel en ukes kunstnerisk presentasjon av høgskolen, fra torsdag 22. september til søndag 2. oktober. Uken lå plassert noen få dager før statsbudsjettet skulle offentliggjøres, så det lå spenning i luften. En utstilling i foajéen i Oslo Konserthus, med foto av NMHs undervisnings- og konsertaktivitet, illustrerte blant annet den materielle standarden i mange av de lokalene NMH leide. En programbok med artikler om NMHs historie og virksomhet ble også presentert. Konsertene var i Oslo Konserthus, Universitetets aula, Munch-museet, Oslo domkirke og Henie Onstad Kunstsenter på Høvikodden. Oslo-filharmonien og Kringkastingsorkestret arrangerte egne konserter som «gaver» til jubelanten. Vi hadde fått interessegrupper i musikklivet til å invitere gjester til en mottakelse etter konsertene. Her tok Norsk komponistforening, Musikkforleggerforeningen, TONO, Lindemans Legat og kunstsenteret på Høvikodden et ansvar. Oslo kommune ga en stor middag for gjester og NMHs ansatte og studenter fredag kveld i Rådhusets store sal. I takketalen til byen og ordfører Nordengen fikk jeg sjansen til å beskrive vår inngående kjennskap til Oslos gater og hus, og hvordan statens nød gjorde at vi måtte «dra rundt i denne byen som en Jerusalems skomaker, aldri i ro og alltid på reisefot.» At vår siste ervervelse av byeieendommer var Oslo Indremisjons kapell i Bogstadveien, var vel «i seg selv et så talende vitnesbyrd om vår himmelropende nød, at flere kommentarer skulle være overflødig».

Spesielt viktig var det at regjeringen holdt en egen mottakelse for jubelantene og deltakerne i jubileet, med statsråd Langslet som vertskap. Også her bruke jeg litt av takketalen til å minne om vår hussituasjon, med en del nautiske metaforer rundt forlis:

Ved Norges musikkhøgskole lever vi i stor spenning i disse dagene. Vi rir på hvelvet og venter berging. Nødsignal har vi sendt ut i årevis, og fortsatt svinger vi mellom håp og mismot, etter hvert som det ene budsjettet etter det andre har seilt forbi uten å stoppe ved oss. Nå ser vi et nytt budsjett nærme seg, og mer enn noen gang har vi forberedt oss til å kjenne en neve i nakken og trygg og egen grunn under føttene.

Ved festmøtet i Universitetets aula fredag formiddag 30. september var byggesaken i sentrum både i min og andres taler. Under statsråd Langslets tale lyttet vi konsentrert etter en henvisning til byggesaken, og den kom helt på slutten. At man ikke hadde gitt NMH permanente, egne lokaler «var den store mangel – og for meg, som statens representant her i dag, den store skam ... Det er en skam at Musikkhøgskolen har måttet vente så lenge på de tilfredsstillende lokaliteter som den fortjener.» Langslet påpekte videre:

Vi er nå omsider i en forberedelsesfase, og er kommet et godt stykke på vei i det konkrete planleggingsarbeidet, i dialog med høgskolen og i samarbeid med SBED. Hvis ikke disse årene samtidig hadde vært de trangeste for offentlige budsjetter på flere tiår, ville vi vært over terskelen til gjennomføring – for det er gitt klar beskjed om at Musikkhøgskolens behov skal stå langt fremme i den bedrøvelige lange køen av statlige byggebehov. Vi er svært opptatt av at terskelen skal forseres så snart som overhodet er mulig. Vi er nå i september, og da vet vi at det ikke er så lenge til jul. (OBS! 4/83)

Sammen med Langslets uttalelse om «lys i tunellen» i intervjuet i Aftenposten i mai oppfattet vi nok utsagnet om at det «ikke er så lenge til jul» som antydninger om et snarlig gjennombrudd for saken. Små håp var også håp.

Oktober 1983

På jubileumsfeiringens siste dag, lørdag 1. oktober, hadde Aftenposten en redaksjonell artikkel med tittelen «10 års ventetid». Her slo de fast at NMH i disse ti årene hadde «tilført musikklivet en profesjonell arbeidskraft på høyt nivå, fagfolk sier de kan *høre* det, og det må jo være poenget.» De kom inn på «uverdige arbeidsforhold», og at det «utenfra sett knapt kan være noen undervisningsinstitusjon som i høyere grad har behov for et nytt og hensiktsmessig bygg.» Artikkelen sluttet slik: «Det ville unektelig være en blomst i knapphullet om den sittende regjering satte igang det arbeidet den forrige unnlot ... Sett fra kulturlivet er utdanning av musikere noe av det aller viktigste.»

En uke etterpå, 5. oktober, kom hverdagen og Regjeringens budsjettforslag for 1984. Der sto det ikke et ord om NMHs byggesak. Fra kulturlivet kom det sterke reaksjoner om budsjettets manglende kultursatsing. Aftenposten kalte det «en kulturpolitisk skandale» (6. oktober) og i Arbeiderbladet var overskriften «Langslet med kulturferter» (7. oktober).

7. oktober sendte jeg et brev til alle ansatte og studenter ved NMH. Her minnet jeg om statsrådets formulering om «skam», og uttrykte skuffelse over situasjonen ettersom vi «nå må forberede oss på ekstra år med elendige arbeidsforhold. Min dype bekymring gjelder de konsekvensene dette kan få for Norges musikkhøgskoles indre liv de nærmeste årene.» Dette fulgte jeg opp med å innkalle skolens fast ansatte personale og studentene til et allmøte tirsdag 11. oktober: «På dette møtet vil jeg legge fram noen tanker om hvordan saken kan arbeides med, og hva som vil kreves av oppslutning fra Høgskolens ansatte og studenter. Det er viktig at møtedeltakerne bidrar med synspunkter og konstruktive forslag.»

Fraværet av en oppstartbevilgning utløste naturligvis stor skuffelse ved NMH, en skuffelse som Aftenposten 6. oktober fanget med overskriften «Musikkhøgskolen enormt skuffet» og et kort intervju med meg. Her avsluttet jeg med å si at jeg ikke så bort fra at det kunne komme en demonstrasjon.

Og slik ble det. Tirsdag 11. oktober kl. 14.15 møtte høgskolens ansatte og studenter i Frelsesarmeen storsal like ved Nordahl Bruns gate. Pressefolk var også til stede. «Vel møtt i ett av våre 42 leide lokaler», var mine innledende ord. Deretter tok jeg et riss av NMHs tiårige byggehistorie og kom med følgende forventninger til Regjeringen:

- Kom ikke med flere utsettelse.
- Kom ikke med flere gamle hus til oss.
- Ta en politisk beslutning om at Musikkhøgskolen skal få sitt bygg.
- La det følges av en tidsplan og finansieringsplan som er bindende.

For å få tyngde i dette måtte vi utnytte kontakter og media. Vi kunne særlig konsentrere oss om

- å kontakte de viktigste (for oss) politikerne i kirke- og undervisningskomiteen, fordi de kunne komme med merknader og forslag i revideringen av budsjettet som skulle legges fram i desember
- å be om støtte, skriftlig eller på andre måter, fra det norske musikkmiljøet
- å gjennomføre en aksjon i Oslo, med demonstrasjon foran Stortinget

Hele forsamlingen gikk inn for å gjennomføre dette, oppmuntret av høyrøstede slagord som «det er nå det må gjøres!», «knyttneven må fram» og «si fra så det høres». Forslagene var mange, fra stenging av skolen en uke til demonstrasjonstog. Aksjonsdagen ble satt til onsdag 19. oktober. Vi hadde en uke på oss.

«Musikeropprør» var overskriften på reportasjen fra dette møtet i VG (12. oktober), der de slo opp et foto av Arve Tellefsen som satt på gulvet i en fullsatt Storsal. Aftenposten (12. oktober) siterte fra min tale med overskriften «En tåke av vage politikerløfter», og Dagbladet (13. oktober) presenterte et intervju med meg med overskriften «Nå vil vi ha hus!».

Vi hadde ingen tid å miste. Med en gang etter allmøtet oppnevnte jeg en komite med to lærere og to studenter. De skulle organisere et demonstrasjonstog fra Nordahl Bruns gate via Regjeringsbygget til Stortinget. Et stort korps måtte etableres, og vi ville invitere personer innen det norske kultur- og musikkliv til å delta i toget eller på annen måte si sin mening om høghskolens situasjon. Det ble oppnevnt en ansvarlig for presse og radio, en annen for intern informasjon. Samme dag dro en stor flokk utålmodige studenter til Stortinget, der de hadde en spontan aksjon. Med et banner med teksten «Vi har 43 adresser. Vi vil ha en». Akkompagnert av medbrakte instrumenter sang de «Happy days are here again». Aftenpostens reporter bemerket 13. oktober at «ved Norges musikkhøgskole har man nå snart bare galgenhumoren igjen.»

I forbindelse med dette hadde jeg en samtale med Reiulf Steen, kirke- og undervisningskomiteens leder. Samtalen dreide seg naturligvis om hva komiteen kunne gjøre for å markere en reell start på byggeprosessen. Etterpå sa jeg til Aftenposten at «samtalen var positiv». Jeg avtalte også med Steen at han skulle møte oss på trappa til Stortinget under demonstrasjonen. At det var på tide å reagere, mente også tidligere rektor Levin. Han uttalte følgende i Arbeiderbladet 18. oktober: «Norges musikkhøgskole kan ikke lenger være stille. Det gleder meg at man nå roper ut om sine behov, at man aksjonerer og ikke lenger finner seg i å arbeide under forhold som er nedverdiggende både for musikken og for de mennesker det gjelder.»

Demonstrasjonen 19. oktober gikk etter planen, med store bannere: Etter hovedparolen «La Norges musikkhøgskole samles under ett tak» fulgte, for eksempel, «120 lærere, 1 kontor», «Bli lommekjent i Oslos bakgater, bli student ved Musikkhøgskolen!» og «Hver dag bryter vi arbeidsmiljøloven». Deretter kom et korps med nesten 60 musikanter, ledet av student Ole Kristian Ruud, og med to ridende politimenn i front. Det var taktfaste rop («Vi vil ha hus!») og det ble delt ut flyveblad om byggesaken vår til de mange som etter hvert stoppet for å se og lytte. Foran Y-blokka i Regjeringskvartalet ble det stoppet og konsertert foran KVDs kontorer, før toget gikk videre og stoppet foran Stortinget. Der ventet Reiulf Steen og komitelem

Sveinung Lunde (H). De tok imot meg og Liv Glaser, som representerte våre mange lærere. Så leverte jeg et brev til kirke- og undervisningskomiteen, der vi skrev:

Norges musikkhøgskole markerer i dag sitt behov for egnede lokaler ved en aksjon i Oslo sentrum. På denne måten vil vi informere et bredere publikum om våre arbeidsforhold, som av statsråd Langslet er karakterisert som «en skam». Norges musikkhøgskole vil samtidig be Kirke- og undervisningskomiteen om å vurdere muligheten av en fortgang i Høgskolens byggesak. Vi håper komiteen finner det mulig å arbeide med dette, og stiller oss til disposisjon for samtaler, dokumentasjon, befaringer osv.

Dette supplerte vi med en oversikt over arbeidet som var gjort i disse ti årene, og et fotoalbum vi hadde fått av Aftenposten med foto av alle de 43 lokalene vi var henvist til.

Protesttoget endte på Eidsvolls plass, med mer sang og spill fra studenter og lærere samt appeller over medbragt lydanlegg. Jeg sa blant annet at det ikke var noen egoistisk kravgruppe som vandret gjennom gatene. Vi krevde å få noe som er en selvfølge for de fleste, nemlig en arbeidsplass som ikke strider mot arbeidsmiljøloven: «Vår aksjon er også for de som kommer etter oss, og for musikklivet i det hele».

Demonstrasjonstoget 19. oktober 1983.

Foto: Kåre Nymark for NMH

Arve Tellefsen og Kåre Ørnung under markeringen 19. oktober 1983.

Foto: Kåre Nymark for NMH

De som fikk mest oppslutning, og mediedekning, var Arve Tellefsen og Kåre Ørnung. NMH hadde tilbudt Tellefsen og Ørnung til en liten konsert i Stortingets kantine denne formiddagen. Dette var akseptert fra Stortingets administrasjon, men på demonstrasjonsdagens formiddag kom det beskjed om at det ikke kunne bli noe av konserten – uten nærmere forklaring. Vi fikk imidlertid i all hast transportert et piano og en stol til Stortings plass («Dasslokket»), vis-a-vis Stortinget, og dermed ble det en konsert for folket og ikke de folkevalgte. Stortinget (nærmere bestemt Telemarkbenken) rehabiliterte seg noen dager senere og inviterte Tellefsen og Ørnung til å spille på en «hyggekveld i kjellerstua» 2. november. Og slik ble det.

I protesttoget hadde vi gleden av å gå sammen med ansatte og studenter fra nærmere 20 søsterskoler og -organisasjoner i kulturlivet, som hadde møtt opp for å støtte oss. De som ikke kunne komme til Oslo sendte støttende brev til oss, blant annet alle distriktskonservatoriene. Det var åpenbart et samstemt utdanningsmiljø som ville ha NMH etablert i Oslo i et formålstjenlig bygg – noe som selvsagt var oppmuntrende for oss.

I dagene etter demonstrasjonen kunne vi lese omtaler av demonstrasjonsdagen i Aftenposten («Protestfaner i motvind», 20. oktober), Dagbladet («Musikk framfor raketter», leserinnlegg

1. november), VG («10 vanskelige år», 20. oktober), Bergens Tidende («Ti år i Oslo», 31. oktober), Vårt Land («Musikalsk protest – med krav om hus», 20. oktober) og Tønsberg Blad («Kulturpolitisk skandale», leder 21. oktober).

Mens vi planla aksjoner, hadde departementet reagert og tatt initiativ til et steg videre for prosessen. 10. oktober sendte de et brev til SBED. Der ba de direktoratet «behandle og legge fram for Finansdepartementet forslag til nybygg for Norges musikkhøgskole». Dette var en positiv utvikling. Nå ble saken flyttet ett hakk videre, til SBED. Som underlag for oppdraget fikk SBED to tidligere kommenterte dokumenter fra NMH: «Romprogram – revidert utgave mai 1978» og notatet «Nybygg – byggetrinn november 1980». Disse var grunnlag for departementets interne notat fra 10. juni 1983, «Romprogram for Norges musikkhøgskole». I dette siste notatet hadde jeg kommentert i margin, med argumenter mot noen av KVDs standpunkter.

Disse dokumentene var da bakgrunn for departementets «forslag til romprogram». Ved å holde fast på et studenttall på 300 og et personale på 70 vitenskapelige stillinger, holdt de stramme rammer for NMHs utvikling i nye faglige retninger. Byggearealet ble redusert deretter. Det var med andre ord ingen bevegelse i departementets synspunkt på antall stillinger og studie-plasser – de to faktorene som influerte sterkest på byggearealet, og dermed på økonomien.

KVD var enige med NMH om kvadratmeterstørrelsen på øverom: 15 m². De mente imidlertid at hver student kunne øve fire timer daglig og at øverommene kunne stå til disposisjon tolv timer per dag. Med et studenttall på 300 gir dette et behov for 100 rom, 20 mindre enn det som var foreslått av NMH for 350 studenter. Det var likevel et respektabelt antall øverom, som knapt fantes i tilsvarende bygg i Europa.

Når det gjaldt lærerkontor, var KVD enig med NMH i at de burde lages i to størrelser. Den minste typen, på 15 m², skulle være «vanlige» kontorer for lærere som ikke hadde instrumentundervisning, mens de største rommene skulle fungere som undervisningsrom for individuell undervisning. Departementet godtok også at musikkaktivitet krevde noe større volum enn vanlige kontorer. De godtok dermed 45 kontorer på 35 m² og 35 kontorer på 15 m². Vi argumenterte for at vi hadde behov for ti «små» seminarrom på 35–40 m² til all teoriundervisning, og fem store rom på 100–150 m² til slagverk, rytmikk/arbeidsfysiologi og større studentgrupper. Dette aksepterte KVD. Det foreslåtte arealet for biblioteket, med arbeidsplasser, reoler for noter og bøker samt lese- og lytteplasser for studenter, ble også akseptert.

Orkestersalen og kammermusikk salen med tilhørende tekniske rom (opptaksstudio, kontrollrom, elektronmusikk etc.) hadde vært et diskusjonstema fra start. Ett tema var om NMH i det hele skulle ha slike saler (!). Heldigvis skrev departementet nå at de

mener en i prinsippet må akseptere at det trengs et konsertsalkompleks i en eller annen form. En har vært inne på tanken om det er mulig teknisk å finne fram til en fellesløsning på behovet for både stor konsertsal og kammermusikk sal.

De tilføyde at «departementet antar at konsertsal med tekniske rom reiser så mange særspørsmål at det er mest hensiktsmessig å behandle den som en egen sak». Med andre ord et positivt steg framover, men med mange problemer på lur.

Når det gjaldt byggetrinn, foreslo KVD at

en ber Finansdepartementet godkjenne et rammeprogram for den totale utbyggingen av Norges musikkhøgskole og at en deler arealet i byggetrinn. En vil senere i planleggingen kunne vurdere om studiokomplekset bør bygges samtidig med første eller annet byggetrinn eller som eget byggetrinn.

Det var etter vår oppfatning gunstig for framdriften om det ville komme en totalbevilgning. Brevet fra KVD til SBED var i realiteten departementets svar på vår vurdering av deres notat av 10. juni med mine margnotater. Bortsett fra antall studenter og antall lærere, hadde det nå vokst fram en nokså bred aksept av NMHs forslag.

27. oktober inviterte SBED til et møte for å ta opp brevet de hadde fått fra KVD 10. oktober. Fra NMH møtte jeg og Boysen, fra SBED direktør Eikeland, underdirektør Torbjørn Lian, overarkitekt Andresen og konsulent Mette Øverås. Dette var med andre ord et «topptungt» møte (også) fra SBEDs side. Om den videre saksgang konkluderte møtet:

- SBED vil vurdere om tomten er stor nok, og om en ev. konsertsal kan ligge under bakken.
- Man vil utrede tekniske og prinsipielle sider ved studiokomplekset.
- Vurdere oppdeling i flere byggetrinn.
- SBED vil sette opp et forslag til romprogram, basert på forslag og behovsanalyser fra departement og bruker.
- Deretter vil SBED innkalle til romprogrammøte med KVD og bruker.
- Romprogrammet som blir protokollert på dette møtet vil bli sendt Finansdepartementet til godkjenning.

- Deretter vil SBED utarbeide et byggeprogram basert på dette romprogrammet. Det vil bli sendt på høring, og deretter kostnadsberegnet før det sendes til Finansdepartementet for godkjenning.
- Deretter engasjeres arkitekter og ingeniører og en kan starte selve prosjekteringen.

Mye kunne altså skje med romprogram og framdrift i løpet av denne prosessen. Lyspunktet var at vi hadde hatt et godt samarbeid med fagfolkene i SBED.

November 1983

Det første møtet med SBED ble holdt 4. november, med Lian, Øverås, Andresen og akustiker Tor Halmrast. Det tok opp at det nå var nødvendig å ta kontakt med Byplankontoret for temaer som regulering og grunnforhold. Dessuten diskuterte vi særlig konsertsalbehovet, og muligheten for å få salen med i et første byggetrinn.

8. november var det møte i NMHs styre:

Rektor gjorde rede for de initiativ som var tatt i saken siden budsjettproposisjonen for 1984 ble fremlagt, bl.a. protestmøte, demonstrasjonstog, kontakt med formann og enkeltmedlemmer av Stortingets Kirke- og undervisningskomite. Den nylig fremlagte St.meld. nr. 27 (1983–84), «Nye oppgaver i kulturpolitikken», ga en klar åpning for Høgskolens byggesak. Så fremt Kirke- og undervisningskomiteen kunne komme fram til en enstemmig budsjettinnstilling, var det ifølge SBED mulig å komme i gang med den konkrete prosjektering allerede neste høst. Styret tok orienteringen til underretning og anmodet formannen om å gi styrets syn til kjenne gjennom et eget brev til Kirke- og undervisningskomiteen.

Sannsynligvis ble det sendt et slikt brev, men det kom i så fall for sent fram til komiteen. Allerede 11. november ble den nye kulturmeldingen vedtatt i statsråd, med blant annet følgende tekst om vårt husbehov på s. 25:

Noregs musikkhøgskole, som no er 10 år, tok over den gamle bygningen til Lindemans musikkonservatorium i Oslo. Huset har berre gitt rom for ein del av verksemda, og lærarar og studenter har no i lang tid vore spreidde i lokale på mange stader i Oslo. Fleire av desse lokala har låg standard. Høgskolen har i mange år arbeidd

for å få nybygg, men planane nådde ikkje fram på dei lange ventelistene over nye universitetsbygg. Eit tomteareal for nybygg er reservert i Majorstua-området i Oslo.

Og fortsetter med:

Departementet ser nybygg for Musikkhøgskolen som ei viktig sak for norsk kulturliv i det heile, og finn det rett å nemne planane også i denne meldinga, jamvel om det gjeld eit undervisningsbygg. I februar 1982 tok departementet derfor initiativ til å få utarbeidd eit endeleg romprogram for nybygget, og i juni 1983 vende departementet seg til høgskolen med opplegg for ei etappevis framføring. Romprogrammet er no til endeleg vurdering i Statens byggje- og eigedomsdirektorat. Det vidare arbeidet med planane for nybygg blir høgt prioritert, og departementet reknar med å komme tilbake til saka i budsjettframlegget for 1985.

I en kommentar i OBS! 4/83 skrev kontorsjef Nessing følgende:

Selv om en stortingsmelding ikke er det samme som en proposisjon, må dette kunne betraktes som et bindende dokument fra Regjeringens side ... men ennå er det langt fram før grunnsteinen kan legges ned. Det som gjenstår å se er hva kirke- og utdanningskomiteen i sin budsjettinnstilling for 1984 vil kunne utvirke i form av en eventuell påplussing av prosjekteringsmidler til et nybygg.

Denne innstillingen ville foreligge i begynnelsen av desember. Dette skapte selvsagt forventninger om et snarlig gjennombrudd for byggesaken. Aftenposten refererte denne utviklingen 12. november. I saken sa jeg blant annet: «Dette var gledelig, og overraskende. Vi hadde ikke regnet med at nybygg til Norges Musikkhøgskole skulle være tatt med i forslaget til statsbudsjett for 1984.»

Vi kunne imidlertid ikke bare sette oss ned og vente. Siden budsjettet nå lå i kirke- og undervisningskomiteen, var det viktig å kontakte medlemmer for å minne om vår sak. Vi skrev et ensiders notat om byggesakens historie, viktige forhold ved NMH som riksinstusjon med et bredt studietilbud, økende søking og gunstig arbeidssituasjon samt konsekvensene av mangelfulle og spredte lokaler. Dette ble gitt til Reiulf Steen. Videre var det viktig at Hallgrim Berg (H) ble kontaktet. Han var saksansvarlig for NMH i budsjettet, og jeg hadde en positiv samtale med han i NMHs lokale i Nordahl Bruns gate 14. november. Utover disse to ble det en samtale med Hans Olav Tunesvik (KrF) 16. november. Samme dag sendte jeg SBED svar på et brev hvor de hadde bedt om informasjon om hvilke, og hvor mange, administrative stillinger som skulle ha plass i romprogrammet. Oversikten gitt i svarbrevet viste behov for rom til 11–12 personer.

Da jeg ble rektor fortsatte jeg praksisen fra de siste årene, med samarbeid mellom rektor og Boysen og Solbu om byggesaken. Omfanget av oppgaver og temaer ble imidlertid så omfattende at jeg 24. november oppnevnte et nytt utvalg – «byggeutvalget» – i stedet for det styreoppnevnte prosjekteringsutvalget. I første omgang ble disse medlemmer: rektor (leder), Bjørn Boysen, Einar Solbu og Knut Guettler. Et par uker senere ble også Inger Elise Reitan og en studentrepresentant oppnevnt. Dermed fikk vi bred kompetanse i lyd og akustikk (Knut Guettler) og Reitan med inventar og utstyr. Mandatet var: «Utvalget skal ha den løpende kontakt med de instanser som Høgskolen arbeider sammen med om byggesaken, og være informasjonsledd overfor Høgskolens organer, ved bl.a. å ta opp prinsipielle spørsmål med styrende organer.»

Alt var ikke budsjett og aksjoner. Den 24. november ble det holdt et møte i SBED der oppmerksomheten ble dreid mot tekniske sider ved bygget. Fra NMH stilte Boysen og Solbu, fra SBED Andresen (arkitekt og hovedkontakt mot SBED i den videre prosessen), Halmrast (lyd, akustikk), Nes (elektro) og Unstad (VVS). Sekretær var Øverås. Hensikten med møtet var å orientere konsulentene om romprogrammet, og diskutere regulering av tomten og tekniske og økonomiske spørsmål. Om tomten konkluderte man:

- Tomten ser «foreløpig ut til å være stor nok ... kan bli for knapp. Avhengig av hvor stor del av konsertsalen som legges under bakkenivå, og hvordan utnyttelsesgraden defineres.»
- Adkomstforhold må avklares.
- Kvartalets gesimshøyde: Ligger nå på 70/50. Dermed kan det føres opp et bygg på 4 etg.
- Geoteknikk: Nabotomten består av bløt leire. Underliggende fjell ligger 6–4 m under terreng.

Om romprogrammet:

- NMH ønsker tekniske rom på til sammen 400 m². KVD har ført opp 250 m² til slike rom. NMH vil avklare «hvor og i hvilken utstrekning de ønsker reduksjonene foretatt.»
- Konsertsal og kammermusikk: NMH anbefaler ikke en fellesløsning for konsertsal og kammermusikk via en foldevegg.
- KVD har ført opp 200 m² til en kammermusikk, noe NMH godtar.
- Konsertsal: NMH ønsker 600 publikumsplasser, mens KVD har i sitt romprogram ført opp 450 plasser. NMH kan akseptere dette «under forutsetning av at det vil være forsvarlig ut fra akustiske hensyn.» Ingeniør Halmrast ser på dette.
- Scene: En scene (podium) prioriteres høyt av NMH, som mener den som minimum må gi plass til 70–80 musikere. Det ønskes videre en fleksibel løsning for scenen slik at den kan gi plass til 100 musikere og eventuelt 100 sangere. KVD har ført opp plass

til 50 musikere. Halmrast vil beregne hvor stor konsertsalen bør være når den normalt skal gi plass til 70–80 musikere, til tider 100 musikere eller 100 sangere.

- Om byggetrinn: NMH hadde gitt uttrykk for at administrasjon og undervisningsrom burde legges til 1. byggetrinn, sammen med konsertsalen, mens øvekomplekset lå i 2. trinn. NMH ønsket også at studiokomplekset skulle komme i 1. eller 2. trinn.

Dette var et nyttig møte, som viste god forståelse fra SBEDs fagfolk for NMHs meninger og utfordringer. Disse diskusjonene var viktige og pekte framover mot de detaljerte fordringene som måtte stilles til arkitekter og entreprenører med utgangspunkt i romprogrammet. Vi var på vei.

Så kom 28. november, dagen da kirke- og undervisningskomiteen leverte sin budsjettinnstilling for 1984, Budsj.innst. S. nr.12. (1983–84). I kapittel 318 står det:

Nemnda ser nybygg for Musikkhøgskulen som ei nasjonal viktig kultursak, og er nøgd med at departementet i St.meld. nr. 27. (1983–84) har teke initiativ for å få fart i byggesaken. Nemnda føreset at arbeidet med planane for nybygg blir prioritert, slik at departementet kjem attende med løyvingsframlegg til nybygg i budsjettframlegget for 1985. Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at det er nødvendig å bevilge kr. 500 000 til prosjektering i 1984, dersom ein skal komme i gang med nybygget. Dette mindretall vil fremme forslag om en slik bevilgning.

Dette var i alle fall en positiv uttalelse, selv om (og det trodde vi) Aps forslag om en bevilgning på 500 000 kroner neppe ville bli vedtatt.

29. november gikk et nytt allmøte av stabelen for å holde vår interne glød levende, både for oss selv og eksterne personer og institusjoner. Jeg viste til den raske politiske utviklingen de siste par månedene, med bakgrunn i positive uttalelser i både kulturmeldingen og komiteens uttalelse. På møtet ble det også orientert om siste nytt om romprogrammet, og en oversikt over romtyper og størrelser ble delt ut.

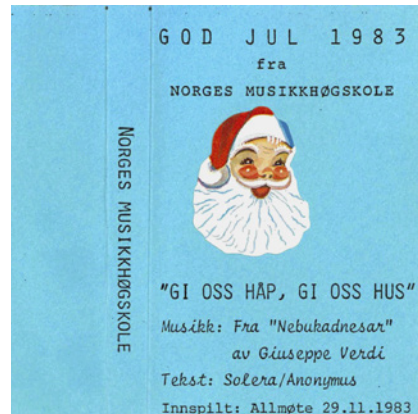
Møtets hovedhensikt var imidlertid å spille inn musikk til en «julekassett». Denne skulle gis til våre kontakter i departementet (bl.a. statsråd Langslet), til Stortinget (medlemmene i kirke- og undervisningskomiteen) og innenfor musikklivet og media. Et blåseensemble hadde forberedt musikken til det såkalte «Slavekoret» av Verdi, og jeg hadde forandret litt på teksten for å få den til å passe vår situasjon. Dermed ble det et stort kor og ensemble som sang og spilte med følelse og innlevelse «Gi oss håp, gi oss hus»:

*Fly nå tanke på gyldne vinger,
tanke fly nå til Majorstuas åser,
der de milde og duftende vinder
stryker kjærlig over Høgskolens tomt.
Senk deg ned over de som har pengesekk,
senk deg ned over Statens skjønne planer.*

*Å mitt bygg, du mitt kjære du mitt ønskebygg,
jeg må lengte etter deg uten ord.
Gyldne harpe som en gang musikklivet bar
du er taus der du henger på veggen.
Du skal klinge for våre hjerter, du må si oss når tiden er nær.
Vi må slite i kvelende forhold,
ingen hører vår gråt, våre klager.*

*Måtte staten la tonenes harmoni
gi oss trøst, gi oss håp om å få hus,
gi oss trøst, gi oss håp om å få hus,
gi oss trøst, gi oss håp om å få hus,
gi oss hus, gi oss hus.*

Det ble laget 50 kopier av innspillingen på kassett.
De fikk et omslag med tekst og fargerik nisse, og ble
delt ut en uke før julaften.

NMHs julekassett 1983, med innspilling av en tilpasset utgave av Verdis «Slavekor».

Desember 1983

Vi var innkalt til et møte i SBED 2. desember: Rektor, Solbu og Guettler møtte fra NMH, Andresen og Øverås fra SBED. Vi kommenterte sakens framdrift og ga innspill på de foreløpige forslagene om plassering av rom. For eksempel ga vi uttrykk for at kammermusikksal og konsertsal ikke behøvde å ligge i nær tilknytning til hverandre, eller til de tekniske rom. Kantinen kunne ligge i første etasje, nær vestibyle og konsertsal. Videre kunne vi tenke oss at kammermusikksalen og seminarrommene var i første etasje, at administrasjonen var i andre etasje, at lærerkontorer og undervisningsrom var i andre og tredje etasje og øverom i fjerde etasje. Andresen ville forsøke å justere romplanen i forhold til disse synspunktene.

Så kom 6. desember, dagen da statsbudsjettet ble behandlet i Stortinget. Mindretallets forslag fikk som forventet ikke støtte. Vi fikk med andre ord ikke noen rask belønning for våre anstrengelser. Inntrykket var likevel at noe var i ferd med å skje, muligens påvirket av den offentlige oppmerksomheten som var rettet mot departementet.

I dagene 8.–9. desember var Solbu og jeg i Malmö for å gå dypere inn i deres byggesak med tanke på spørsmål fra KVD. 14. desember var det møte i høgskolerådet. Jeg informerte om utvidingen av byggeutvalget. Rådet ble også orientert om utredningsarbeidet som foregikk i SBED og om rektors og studiesjefs befaring i Malmö. 16. desember fant et nytt møte sted i SBED. Fra SBED møtte Andresen, Halmrast, Øverås og fra NMH jeg, Boysen, Reitan og Guettler. Her opplyste Andresen at det fortsatt var uvisst om tomten på Majorstua rommet programmet. I skissen av romfordeling hadde Andresen tegnet inn kjeller. Viktigst var at akustiker Halmrast var til stede, og fikk etablert kontakt med vår «akustiske ekspert», Knut Guettler.

21. desember rakk vi også å holde det første møtet i det nye byggeutvalget. Her deltok jeg, Solbu, Boysen, Guettler og Reitan. Hovedhensikten med møtet var å forberede oss på nye synspunkter og krav fra departementet. Vi startet derfor en gjennomgang av romprogrammene fra 1978/80 og departementets notat fra juni, med mine kommentarer i marginen. Vi berørte disse temaene:

- Store seminarrom: Vi kunne akseptere 6 rom med gjennomsnitt 105 m² størrelse. Dermed var vi innenfor departementets standpunkt på 625 m² totalt. Rommene var: metodikksal; sal for rytmikk/plastikk/arbeidsfysiologi; slagverksal; orgelsal; sal for større teorigrupper; sal for kammermusikk, interpretasjon o.l.
- Orgelbehov: et orgel i konsertsalen og et mindre orgel i en egen orgelsal.
- Konferanse-/møterom må tas med i administrasjonens lokaler.
- Konsertsalen: Må ha fast scene med plass til 80 musikere og kunne utvides, f.eks. for store kor.
- Tilstøtende rom til konsertsalen (plass til rekvisitter, korpaller og instrumenter; et areal for musikerne i pauser; garderober i nærheten av konsertsalene; egne små garderober med dusj for dirigent og solist; heis).
- Tekniske rom (lydstudio, lydkontroll, elektrofon): Boysen og Halmrast diskuterer disse.

Januar 1984

På et ekstra møte i høgskolerådet 9. januar 1984 ble det informert om byggesakens utvikling. 12. januar fortsatte byggeutvalget arbeidet med vårt nye programnotat. Vi brukte KVDs disposisjon, og sammenfattet gamle og nye synspunkter og begrunnelser. Vi fordelte skriveoppgavene, der Boysen skulle sammenfatte tekstene. Boysen refererte fra hans møte med Halmrast og en elektroingeniør fra SBED om de «tekniske rom» vi hadde behov for: et opptaksrom (lydstudio, 100 m²); kontrollrom for opptak (50 m²); elektrofonistudio (50 m²); ministudio (5 m²); lager og arkiv (25 m²); verksted og kontorplass (20 m²) – totalt 250 m². Dette hadde blitt bekreftet i et brev fra Byggeteknisk seksjon i SBED 11. januar. Samme dag ringte jeg til Mette Øverås i SBED.⁴ Ellers viste hun til at SBED i løpet av kommende uke skulle kontakte Oslo kommune, Byplankontoret, for å avklare utnyttelsesgrad osv. for tomten. Arbeidet med tekniske rom og konsertsaler skulle videreføres av SBED, og de tok sikte på et felles møte med oss i begynnelsen av februar.

Fire dager senere ringte jeg til byråsjef Borghild Abusland, og fikk avklart at vi ikke behøvde å ta med noe om byggemidler i budsjettforslaget vårt.⁵ Derimot burde vi lage en komite som får oversikt over utstyrsbehovet i nybygget, og fremme forslag i neste budsjett for langsiktige avsetninger.

Februar 1984

Våre møter i byggeutvalget om revidering av romprogrammet kom nå forholdsvis tett (6. og 10. februar). 22. februar kunne vi gå gjennom teksten til et nytt dokument: «Norges musikkhøgskole. Romprogram. Februar 1984.» Notatet innledes slik:

Dette notatet bygger dels på NMHs tidligere notater om byggesaken, dels på departementets brev til SBED av 10.10.83 og dels på de resultater som er fremkommet i drøftelser mellom SBED og Høgskolen i løpet av annet halvår 1983. Det er ment å skulle avløse tidligere notater fra Høgskolen om saken

Mye var naturligvis som tidligere, men vi fant det nødvendig å presisere tre viktige forutsetninger i oversendelsesbrevet SBED hadde sendt 28. februar (med kopi til KVD). For det første påpekte vi at netto programareal nå var 8000 m², med A-areal på 6835 m² og B-areal

---

4 I mitt referat av samtalen sier hun at at «vi er enige om alt unntatt konsertsalen».

5 Hun sa at «det gjør SBED, saken er jo i så godt gjenge nå».

på 1165 m². Høgskolen så på dette som det minimum vi måtte ha for å kunne fungere innenfor de rammer for stillinger og antall studenter som vi da hadde. For det andre viste vi til at man ikke uten videre kunne sammenligne våre arealtall med det totale kvadratmetertall i utenlandske institusjoner, f.eks. Malmö:

Dette kommer av at lærernes ansettelsesforhold er annerledes: Mens vi ved Høgskolen har fast tilsatte lærere i hele eller halve stillinger, er lærerne ved de utenlandske institusjonene for en stor del timelærere. Disse er bare på skolen de timene de underviser, og har ikke mulighet til å drive forberedelser, kunstnerisk og pedagogisk, på skolen. Dette fører til at behovet for kontorer og arbeidsrom for lærerne blir langt lavere enn behovet ved Høgskolen.

For det tredje skrev vi

at man ved samtlige utenlandske høyskoler som er besøkt og vurdert av Høgskolens ledelse, har gitt uttrykk for at erfaringene ved skolene har vist at en del mangler og udekkede arealbehov til dels har hatt store negative konsekvenser for driften. Disse erfaringene har høgskolen hatt stor nytte av i sitt arbeid med sitt romprogram. Vi mener derfor at det program som nå er lagt fram, har tatt hensyn til våre særpregede norske behov og til erfaringene fra utenlandske høyskolebygg.

Selve programmet var på 19 sider. Høgskolerådet ble orientert, og 28. februar ble programmet sendt til SBED og KVD. Samme dag kom det et viktig notat fra SBED, Plan- og utredningsseksjonen, ved Bråthen og Halmrast. De tok opp konsertsalens størrelse:

Ut fra plassbehov for symfoniorkester (80 mann)(*sic*) og ut fra minste romvolum for å få noenlunde riktige akustiske forhold for symfonisk musikk, samt at salen må ha en kapasitet på 450 personer (studenter + ansatte), mener vi at rombehovet for konsertsalen er følgende: Totalt 540 m², fordelt på podium på 180 m² og sal på 360 m².

Dette resonnementet var vi enig i, og det holdt helt til mål, til tross for alvorlige forsøk på å redusere orkestersalen.

Mars 1984

Vårt nye romprogram ble raskt studert av SBED, og vi og KVD ble innkalt til et møte 16. mars. Fra NMH kom jeg, Solbu og Boysen, fra KVD Skadsem og Abusland og fra SBED Lian, Andresen, Øverås, Dahl og Halmrast. SBED ønsket ytterligere opplysninger om følgende temaer, som nok en gang tok opp arealstørrelser:

1. Kan romprogrammet for musikkhøgskolen i Malmö være et direkte sammenligningsgrunnlag for Norges musikkhøgskoles romprogram og arealbehov?
2. Kan instrumental-/vokallærernes arbeid ved skolen utføres i andre typer rom enn de som er foreslått som kombinert undervisnings- og arbeidsrom?
3. Finner man ved NMH muligheter for nedskjæringer i det romprogram som ble foreslått av departementet i brev av 10/10 1983, og supplert i notats form fra SBED hhv 11. og 26.1. 1984?

Hvert av disse temaene ble gitt detaljert begrunnede svar i et nytt notat fra oss: «Kommentar til romprogram. Utarbeidet på bakgrunn av møte med SBEDs og KVD, 16.3.1984.» Notatet ble vedtatt i byggeutvalget 21. mars. To dager senere ble det sendt til KVD (med kopi til SBED). De tre spørsmålene ble konkludert slik av oss:

1. En direkte sammenligning mellom romprogrammene for Malmö og NMH er ikke mulig, da disse institusjonene er forskjellige i sine studietilbud og personalets ansettelsesforhold.
2. Løsningen med kombinerte arbeids- og undervisningsrom for instrumental-/vokallærerne krever 20 rom og 25 kvm mindre areal enn en løsning med spesialiserte rom.
3. Høgskolen kan akseptere en nedskjæring på 532 kvm i programarealet.

At tålmodigheten ved NMH nå nærmet seg en nullgrense kan forstås ut fra følgende lange påpekning fra meg i oversendelsesbrevet til KVD og SBED:

Vi har også tillatt oss å legge ved et notat av 14.10.83. Det gir en oversikt over byggesakens utvikling. Vi gjør dette for å minne om at det første fullstendige romprogram ble levert i 1978, og at de optimale ønskene fra Høgskolens side er skåret betydelig ned før departementets forslag i brev av 10.10.83. Det forslag til nedskjæring Høgskolen selv fremmer i vedlagte notat må ses på som et tegn på Høgskolens vilje til et konstruktivt samarbeid om romprogrammet. Nedskjæringene berører til dels meget vitale arealer, og den begrensningen i studentenes arbeidsmuligheter som færre øverom og færre lese- og lytteplasser betyr, ser vi på som meget betenkelig.

Vi har likevel foreslått denne nedskjæringen, som det minste av flere onder. I dette ligger det også at en ytterligere nedskjæring, uansett hvor den måtte komme, vil undergrave Høgskolens funksjonsmulighet på en avgjørende og uopprettelig måte. Vi håper derfor at man i departementet og Statens bygge- og eiendomsdirektorat kan respektere de faglige vurderingene som ligger bak vårt forslag til romprogram, og vårt ønske om at vi skal få et musikkhøgskolebygg som kan gi Høgskolens studenter og ansatte anledning til å realisere det mål og de studieplaner Høgskolen har.

Slik gikk det ikke. To uker senere kom neste krav om nedskjæring.

21. mars var det et viktig møte i høgskolerådet. Der vedtok man byggeutvalgets reviderte romprogram, med 7000 m² som ramme for bygget. Noen dager senere, 26. mars, var jeg invitert til et møte om romprogrammet i KVD, med ekspedisjonssjef Enevald Skadsem, byråsjef Borghild Abusland og avdelingssjef Arve Kjelberg. Dette var «kjernen» av personer som fulgte byggesaken vår i departementet. At dette var et meget topptungt møte, varslet ikke noe godt. Det var det da heller ikke: De hadde skåret ned byggearealet fra 8000 til 6000 m². Et nytt møte ville bli holdt før påske, men det var uklart hva som ville tas opp. Jeg oppfattet nedskjæringen som et definitivt standpunkt fra KVD. Styret ble orientert 6. april.

April 1984

9. april var jeg invitert til et oppfølgingsmøte i departementet. Her hadde byråsjef Abusland fått følge av statssekretær Jan Levi. Saken lå altså nå hos det politiske styringsleddet. Dette ble tatt opp:

- Abusland orienterte om departementets siste reaksjoner på vårt notat, der departementet mener at NMH kan kutte ned noen øverom, kutte ned rom til timelærere og kutte ned arealet i kantina.
- Jeg sa at 7000 m² ble sett på som minstemål av oss for en funksjonsdyktig skole.
- Byggetrinn: Jeg godtok at et «øvehus» i Wergelandsveien kunne etableres som andre byggetrinn, dersom det ble aktuelt.
- Orkester-/konsertsal: Her kom katta ut av sekken. Statssekretæren mente vi kunne bruke Storsalen i Chateau Neuf eller Store Studio i NRK som orkestertsal, slik at det ikke ble aktuelt å bygge en konsert-/orkestertsal ved NMH. Dette fullstendig hårreisende forslaget gikk jeg naturligvis imot med en gang, med argumenter. Men det stoppet ikke der og da: Etter møtet ringte Abusland til meg og sa at NMH måtte lage et notat om

Storsalen i Chateau Neuf og Store Studio. Spørsmålet var: Kan Høgskolens behov for orkester-/orgelsal løses ved en permanent leieavtale av lokale i nærheten av Majorstua?

Vi bet tennene sammen og sendte et nytt notat to dager etterpå, med kopi til SBED. Det inneholdt momenter vi tidligere hadde gitt både muntlig og skriftlig, men – som med så mange saker – måtte gjentas og gjentas. For Store Studio viste vi til at NRK utnyttet denne salen helt ut, og ikke leide den ut. For Storsalen i Chateau Neuf var konklusjonen at følgende måtte gjennomføres dersom NMH kunne bruke den:

- Salen er spesialinnredet for forsterket tale/musikk og for lys- og lydshow. Det må forholdsvis omfattende forandringer til. Både med akustiske installasjoner og delvis ombygging av podieområdet, for at salen skal egne seg for akustisk musikk. (Oslo Filharmoniske Orkester var der med en abonnementsserie i en sesong, og gjentok det ikke.)
- Orgel må bygges inn i salen.
- Det må innredes lager- og oppbevaringsrom for utstyr som skal brukes i salen (instrumenter og podieutstyr) og som må kunne flyttes inn og ut etter behov.
- Det må installeres et klimaanlegg for temperatur og fuktighet tilpasset instrumentene. Dette vil kreve en del bygningsmessige forandringer.
- Det må installeres opptakspunkter for lydopptak, med kommunikasjon til det lydstudioet som vil ligge i NMHs nybygg.
- Det er behov for en overbygget (eller underjordisk) passasje mellom Chateau Neufs og NMHs bygg, for transport av instrumenter.

Vi pekte på at *alle* disse forbedringene må gjennomføres for at salen skulle kunne benyttes av NMH, og NMH må være *eneste* leietaker: En studie av «vår sal» viste at den ville bli brukt 66 timer ukentlig til undervisning og musisering. Vi pekte til slutt på at en slik løsning ville bli vesentlig dårligere enn den som var foreslått i romprogrammet. Salen i Chateau Neuf var meget stor, med 1160 sitteplasser, nesten tre ganger flere enn i vårt program. Salens størrelse, form og innredning var ikke slik man ville utformet en sal for en musikkhøgskole.

Samme dag (11. april), sendte KVD et brev til SBED, undertegnet Skadsem og Abusland, med merknader til brevet NMH hadde sendt 23. mars og det som ble tatt opp på møtet med Levi. I dette brevet ga de først en beskrivelse av hvordan romprogrammet var blitt redusert i areal fra det første programmet som ble lagt fram høsten 1975. De skriver:

Musikkhøgskolens opprinnelige forslag summerte seg til ca. 13 000 m² netto. Både rombehov og studenttall har vært gjenstand for en rekke drøftinger og revisjoner.

Det utkast som høsten 1983 ble oversendt Statens bygge- og eiendomsdirektorat til videre behandling hadde da blitt redusert med over 60 %.

Man kunne tenke seg at dette tallet ville få KVD til å si noe som «nå kan vi ikke gå lenger, vi har jo et ansvar for at bygget skal kunne stå i fremste linje blant slike bygg i Europa, så nå setter vi strek.» Men fortsatt fant de noen kvadratmeter å hente hist og pist.

Om Musikhøgskolan i Malmö og deres romprogram skrev de følgende: «Under henvisning til musikkhøgskolens redegjørelse av 23. mars d.å. vil departementet anta at faglige og tjenestemessige forhold er såpass ulike ved NMH og Musikhøgskolan i Malmö at rombehovet for enkelte funksjoner er noe forskjellig.» Dette var en godkjenning av vår begrunnelse, men departementet fant det likevel mulig å angripe *antall øverom*. Selv om Malmö hadde sin hovedtyngde i musikkklærere med mindre øvebehov enn de utøvende musikerne ved NMH, skriver de: «Vi vil likevel tro at den tidligere aksepterte standard med 1 øverom pr. 3 studenter kan reduseres mot et forholdstall på 1:4.» Altså færre rom og færre kvadratmeter.

De var imidlertid enige i vårt syn på lærerkontorene: «Vi antar at den billigste og mest rasjonelle løsning er som tidligere foreslått en kombinasjon av arbeids- og undervisningsrom for de faste lærerne i instrumental-/vokalfag, og ordinære kontorrom for de andre kategoriene.» Dette var fint, men: «Siden det er beregnet et visst antall rom til timelærere omregnet til heltidsansatte, vil en mindre reduksjon kunne foretas uten konsekvenser for tilstedeværelsesplikten for de fast ansatte lærerne.»

Dimensjoneringen av kantinen måtte også ses på: «Departementet ber direktoratet vurdere om erfaringer tilsier at den norm for dimensjonering av kantine som er brukt (1 m² pr. 3. bruker) kan reduseres noe.» Her var det noen statlige regler for størrelse på en kantine for at den skal kunne servere varm mat – som vi helst ville. I tillegg kunne en del av lagerrommene betraktes som B-rom heller enn A-rom. Det samme måtte vurderes for deler av studiokomplekset.

De kom inn på konsertsalen, som de mente burde omtales som «orkester/orgelsal». I hele prosessen om romprogrammet hadde departementet, slik vi oppfattet det, forsøkt å nedtone salens betydning som konsertlokale. De framhevet at

denne salen i første rekke skal være undervisnings- og øverom for orkester- og kirkemusikere, såvel som for dirigentstudenter og solister. Det bør derfor også være krav til arbeidsforhold for orkestret, akustikk o.l., som er bestemmende for salens dimensjonering, og ikke antall publikumsplasser. Dette bør gå klart fram i redegjørelsen til Finansdepartementet.

Dette var et argument vi hadde kommet med, og for vår del måtte de gjerne kalle salen hva de ville, bare den fikk den størrelsen og akustiske utformingen vi mente den måtte ha. Men: Kunne vi stole på at konsertsalen fikk være i fred? KVDs kommentar om hva Finansdepartementet burde få høre, viste muligens hvem som *egentlig* sto bak denne noe merkelige fobien mot «konsertsal» i et utøvende musikkhus.

Alt i alt konkluderte KVD med at de

finner det forsvarlig å redusere tidligere foreslått romprogram for musikkhøgskolen med 280 m² utover det høgskolen selv har foreslått i brev av 23. mars d.å. Vi foreslår reduksjonen fordelt på studentøverom, lærerarbeidsrom, evt. kantine og lager/tekniske rom. Dermed vil sum A-arealer (bruksarealer) kunne settes til 6100 m². Tillagt 17% B-rom (korridorer, lager o.l.) gir dette en total nettoramme på 7100 m².

Dette så nokså definitivt ut, og 25. april informerte jeg høgskolerådet om dette brevet fra KVD til SBED og om møtet med Levi. Nå gikk vi i forsvarsstilling, spente på hva de nærmeste ukene ville bringe. Vi hadde en følelse av at vi nærmet oss en avgjørelse.

Arkitektkonkurranse og totalentreprise

Mai 1984

At vi nærmet oss en avgjørelse fikk vi vite en uke etter påsken 1984. Da ble vi, sammen med KVD, innkalt til et møte i SBED 7. mai. Møtet viste seg å gjelde SBEDs reaksjon på KVDs brev (10. oktober 1983 og 11. april 1984) og NMHs ekspedisjon (23. mars 1984). Til stede var Abusland fra KVD, jeg, Boysen og Solbu fra NMH og Lian, Andresen og Øverås fra SBED. Det ble raskt klart at nå var det alvor.

SBED presenterte følgende programtall, basert på KVDs tall, rundet av nedover med 100 m², til totalt 7000 m²:

– Studentøverom	1200 m ²
– Lærerarbeidsrom	1899
– Seminarrom	945
– Administrasjon	440
– Kantine	180
– Bibliotek	230
– Studentleseplasser	125
– Studiokompleks	990 (inkludert konsertsal/orkestersal).
Totalt	6000 m ² A-areal (bruksareal)
+ ca. 17%, dvs.	1000 m ² B-areal (sekundærareal: boder, korridorer osv.)
Totalt	7000 m²

Etter en kort diskusjon ble dette vedtatt som rammene for programmet SBED skulle presentere for Finansdepartementet. Vedtaket ble underskrevet av de tre representantene for SBED, KVD og NMH: Lian, Abusland og meg. Jeg vurderte det som viktigere at vi nå kom over i en fase med prosjektering, enn at vi fortsatte med utmattelseskrigen om programmet. Arbeidet i SBED med å utforme en arkitektkonkurranse avhang av at romprogrammet var på bordet.

SBED handlet nå raskt, og satte opp et brev til Finansdepartementet som ble sendt 23. mai. For oss var det en detalj i brevet som var spesielt viktig: «En vil få presisere at direktoratet etter de gitte opplysninger anser et romprogram på 7000 m² netto (A+B-areal) som *et minimum for prosjektet*, for at Musikkhøgskolen skal kunne fungere tilfredsstillende i henhold til retningslinjer trukket opp for dens virksomhet» (min kursivering). De konkluderte en omfattende og saklig beskrivelse av elementene i romprogrammet slik: «Eiendomsdirektoratet viser til

foranstående og anbefaler romprogrammet på 7000 m² netto (A+B-areal) lagt til grunn som rammeprogram for den videre planleggingen av saken.»

I det hele tatt var dette gode nyheter. Som jeg senere sa i styremøtet 7. juni, mente jeg at vi hadde «grunn til å være rimelig fornøyd med direktoratets opplegg.» 80 øverom var akseptert av KVD, likeledes orkester-/orgelsal og kammersal. Nå håpet jeg at Finansdepartementet kunne godta dette: «Tempoplanen antok man omfattet en prosjekteringsperiode på 2–3 år og en byggeperiode på 1–2 år. Ut fra dette ville innvielse av nybygget trolig ikke skje før 1. september 1989.» Dette var en senere innflyttingsdato enn det vi tidligere var forespeilet, så vi måtte bare håpe at prosessen kunne gå raskere.

Juni 1984

Jeg informerte kulturavdelingen i Aftenposten om utviklingen, og 6. juni presenterte de et intervju med meg med en litt overivrig tittel: «Musikkhøgskolen: Får nå nybygg». Her refererte de til enigheten om et romprogram, og skrev: «Nå ligger saken hos Finansdepartementet. Der blir den ikke liggende lenge. Musikkhøgskolen skal nemlig med på statsbudsjettet for 1985.» Jeg var spesielt opptatt av å understreke at KVD hadde innsett at en musikkhøgskole måtte ha et konsertlokale, både for undervisning og konserter. Nå håpet jeg at den kom med fra første byggetrinn.

Dagen etter ble styret orientert om SBEDs brev (sendt 23. mai) og utviklingen etterpå. Ellers var det en slags «stille-før-stormen»-situasjon, men i SBED arbeidet man nå konsentrert om å utvikle reglene for en arkitektkonkurranse.

Juli 1984

10. juli presenterte sjefarkitekt Bjørn Fjoran i SBED et fortrolig notat med et forslag om å avvike «en eller annen form for arkitektkonkurranse» for bygget, fordi «Musikkhøgskolen er en så spesiell og krevende byggeoppgave». I samråd med Norske Arkitekters Landsforbunds konkurransesekretær foreslo han en tretrinnsløsning, der første runde var en åpen idekonkurranse (skisser) for arkitektene i forpliktende samarbeid med rådgivende ingeniører og entreprenører, etterfulgt av en runde der et utvalg på 3–4 utkast ble plukket ut av en jury på fem personer. Utkastene ville bli premiert med like beløp, og få en periode på seg til å utvikle

forslagene. I tredje runde skulle det velges en vinner, som gikk videre i selve byggeprosessen – en totalentreprise, som vi forsto som «et hus med nøkkel i døra».

Brevet fra Fjoran hadde også utfyllende informasjon om konkurransens egenart og gjennomføring. Han regnet for eksempel med at prosessen – fra og med innbydelse til og med byggemelding, kontrakt og igangsetting – ville ta 18 måneder, mens bygging og samtidig detaljprosjektering ville ta 20 måneder. Altså noe over to og et halvt år. Dette var en del raskere enn det som ble nevnt i møtet 7. mai.

Dette var et gjennombrudd, og innledningen til en ny periode for byggesaken. I realiteten betød det at vi (NMH og SBEDs fagfolk) først måtte konkretisere en rekke byggeforhold som hittil bare var antydte i romprogrammet. Dette materialet ville så bli den informasjonen bygget skulle utvikles fra. Arbeidet ville starte for alvor når budsjettet var i havn. Siden SBED var i gang med konkurranseplaner, kunne vi ikke tro noe annet enn at de forventet at KVD skulle bevilge de nødvendige midlene til planlegging og konkurranse i budsjettet for 1985. Men helt sikre kunne vi jo ikke være.

Det vi ventet på nå var Finansdepartementets godkjenning av romprogrammet som 7. mai ble godtatt av NMH, KVD og SBED. Den første bevilgningen måtte ha dette romprogrammet som basis for utviklingen av hele prosjektet, via alle krav og konkretiseringer som en tilbyder måtte forholde seg til.

August 1984

I det tolvte åpningsmøtet for NMH minnet jeg tilhørerne om skuffelsen vi alle opplevde høsten ett år tidligere – da statsbudsjettet for 1984 ble offentlig i oktober, uten at byggesaken var tatt med. Jeg orienterte om det som var skjedd siden den gang, og mente at vi «må ha grunn til å være optimister, og tro at denne gang skal statsbudsjettet gi oss prosjekteringsmidler.» Jeg tillot meg også å sitere Churchill og hans «dette er ikke slutten»-utsagn.

Oktober 1984

Innstillingen til statsbudsjettet for 1985 ble lagt fram 4. oktober, med 4 millioner kroner til planleggingen av bygget. Departementet skrev i innstillingen at de «rekner med ei rask fremdrift

Fra feiringen 4. oktober 1984.

Foto: Knut Snare for Aftenposten

i planleggingsarbeidet.» Endelig kom altså et slags gjennombrudd for pengene. De dekket rett nok bare planleggingsperioden, som i først omgang omfattet arkitektkonkurransen, og det var ingen bevilgning til byggingen. Dette var vanlig prosedyre, så vi var meget fornøyd.

Mange av NMHs studenter og ansatte fikk feiret dette med musserende vin midt på blanke formiddagen, i «bakgården» til Nordahl Bruns gate 8. Vinen var en gave fra Lindemans Legat. Dagen etter var Aftenposten på pletten med overskriften «Gledesrus på Musikkhøgskolen» og foto av sprudlende bobler fra flaske til glass, i en flokk av studenter og ansatte som åpenbart var i meget godt humør. Aftenposten hadde også et intervju med meg om de videre perspektivene i byggesaken. Dagbladet publiserte foto fra den samme feiringen, og med en tekst som mente at «et samlet musikk-Norge gleder seg over at Norges Musikkhøgskole endelig får midler til å begynne sitt hardt tiltrente nybygg».

Dermed startet programarbeidet for alvor for konkurransens første runde. Ved SBED etablerte man en «prosjektgruppe» med fagfolkene for de forskjellige tekniske områdene (elektro, akustikk osv.). NMH var invitert med to faste medlemmer, som viser at SBED erkjente den

betydning det hadde å ha oss med i alle prosessene. Mange temaer var det jo vi som ga grunnlag for. Det fikk vi illustrert alt på første møte, 9. oktober. Der deltok SBEDs fagfolk: overarkitekt Edgar Andresen (arkitektur, leder av gruppa), avdelingsingeniør Per-Arne Fredriksen (byggeteknikk), overingeniør Tor Halmrast (akustikk), avdelingsingeniør Per Nes (elektro), overingeniør Harald Unstad (VVS) og konsulent Mette Øverås (administrasjon). Fra NMH møtte Einar Solbu og jeg. Det som nå hastet, var å utarbeide et arbeidsgrunnlag for første fase i den åpne idekonkurransen, altså den informasjon søkerne skulle få om romprogram, funksjoner, tekniske installasjoner, akustiske krav osv. Overarkitekt Fjoran hadde startet dette arbeidet med notatet 10. juli. På møtet ble det bestemt at NMH skulle utarbeide en

omfattende beskrivelse for hvert enkelt rom/funksjon inneholdende opplysninger om f.eks. heisstørrelser, korridorbredder, dørbredder, takhøyder, spesielle krav til lydisolasjon, akustikk, tekniske funksjoners plassering i forhold til hverandre. Beskrivelsen vil nyttes av direktoratets prosjektgruppe både i forbindelse med utarbeidelse av arbeidsgrunnlag til trinn I og ved utarbeidelsen av alternativt byggeprogram til trinn 2.

I arbeidsgrunnlaget for første byggetrinn inngikk opplysninger om grunnforholdene på tomten, og eventuelle behov for grunnboring, noe som Bygningsteknisk seksjon skulle følge opp. SBED hadde for øvrig kontaktet Byplankontoret om trafikk- og parkeringsforhold. Dermed var parkeringstemaet lansert, men foreløpig lå katta i ro i sekken sin.

Ennå var det ingen reaksjon på programmet fra Finansdepartementet. Vi ble orientert om at SBED 3. oktober sendte et brev til departementet der de «minnet om saken, da dette har betydning for sakens videre framdrift.» Da brevet fra Finansdepartementet endelig kom, 17. oktober, godkjente de programmet slik det var framlagt av SBED. I sin kansellistil skrev de: «Finansdepartementet vil ikke reise innvendinger mot dette, og samtykker i at det foreslåtte romprogram (7000 m² netto) legges til grunn for den videre planleggingen av prosjektet.» De skrev videre at de ønsket dette gjennomført i to byggetrinn, der første byggetrinn omfattet lærerarbeidsrom/-kontorer, administrasjon, kantine og bibliotek. Dette var nesten ni og et halvt år etter at Solbu og Boysen la fram den første «Romprogramskisse for Musikkhøgskolen» 2. mai 1975.

18. oktober ble det avviklet et nytt møte i SBED, med Solbu og meg fra NMH. Vi var jo blitt kjent med flere fra fagpersonalet der, men nå var det alvor: Hvor mye kunne vi vente at ingeniørene hadde sansen for det spesielle ved bygget? Musikk var nok ikke hovedinteressen til de fleste arkitektene og ingeniørene, men Andresen var ivrig hobby- og korsanger og Tor Halmrast var utdannet ingeniør med spesialer i akustikk, foruten å være allsidig musiker og

komponist. Han fikk stor betydning for byggets akustiske kjennetegn. Det ingen kunne unngå å få med seg, var lydens tilstedeværelse i alle temaer og prosesser – uansett hva vi tok opp: fra noe vi ville stenge ute med spesielle vegger, tak og materialer i noen rom til noe vi ville hjelpe fram så nyansert som mulig inne i andre rom.

Med dette startet et samarbeid som var noe forskjellig fra det mellom NMH og KUD/KVD. Samarbeidet med departementet hadde vært (og fortsatte å være) «usymmetrisk», der de hele tiden dikterte betingelsene vi arbeidet under. Grovt sett hadde det gått ut på at vi leverte romprogram eller svar på spørsmål fra dem, og så opererte de (noe skiftende) personene i departementet som djevelens advokater og forsøkte å finne argumenter for å senke alle tall (på studenter, lærere, rom, etc.) for å redusere utgiftene. Det viktigste eksemplet var antall studenter. De studieplassene vi hadde innenfor utøvende fag, komposisjon, kirkemusikk og skolemusikk tålte ikke nedskjæring i studenttallet. Et økt studenttall kunne gjøre det mulig å få inn flere studieretninger enn de vi allerede hadde: andre sjangre enn den klassiske (folkemusikk og jazz), operautdanning (noe departementet ønsket), musikkterapi (der planen lå klar) og andre nyvinninger. Vi så byggeprosjektet som en anledning til å utvikle skolens musikalske identitet, samtidig som vi vernet om det grunnfjellet vi hadde. Det fikk vi ikke departementet med på. Det var illustrerende at det *ikke* var KVD, men SBED, som skrev til Finansdepartementet 23. mai at «et romprogram på 7000m² netto (A+B-areal) var et minimum for prosjektet» (se ovenfor). Når det er sagt, må vi også forstå den skyggen som Finansdepartementet kastet over byggeprosjektet. KVD søkte konklusjoner som de antok Finansdepartementet ville godta, i en situasjon med lange lister over statlige byggeprosjekter innen utdanning. Nå måtte vi fokusere på hva vi hadde fått til, ikke hva vi måtte gi oss på. Det bygget vi så for oss, ville bli et utmerket bygg for de 300 studentene som det skulle romme.

I prosjeksgruppas møte i SBED 23. oktober møtte Andresen, Fredriksen, Halmrast, Nes, Simonsen, Unstad og Øverås. Fra NMH deltok jeg og Solbu. Møtet dreide seg i hovedsak om konkurransen og refererte til Finansdepartementets godkjenning av romprogrammet. Vi tok opp tråden fra møtet 9. oktober og orienterte om arbeidet med rombeskrivelser osv.

22. oktober hadde Halmrast sendt ut et notat om akustiske krav for prosjekteringen. Det kan vi vel si var et velvalgt tema å begynne med. Her beskrev han romtype for romtype, og kommenterte materialer (f.eks. gipsplater), lydkrav (f.eks. 48 dB i små lærerkontorer, dvs. at man kan ha lyd opp til 48 dB uten at dette høres til naborom) og romkonstruksjoner (f.eks. flytende gulv, slik at gulvet ikke er i kontakt med veggene og naborommene, eller skråstilte vegger). Dette var et fint utgangspunkt for det viktige lydtemaet som ville bli diskutert mange ganger i det videre arbeidet. De viktigste personene hos oss for akustikk var Knut Guettler,

som hadde kunnskaper om dette fagfeltet fra egen forskning, og Tore Simonsen, med spesiellkompetanse på lydopptak. Mats Claesson ble også en viktig medarbeider her, med tanke på lydstudio, elektrofon og lydkontroll.

Nå ble det presentert en stram framdriftsplan, fra en forberedelsesperiode i oktober–desember 1984 til råbygget skulle være ferdig i januar–juni 1987 og innredning og ferdigstillelse i april–august 1988. Dette forutsatte kontinuerlig bygging. Den årelange diskusjonen om byggetrinn, og hva som skulle være med i de to/tre/fire trinnene lå i luften ennå en tid, og ble tatt opp på møtet 23. oktober. I et brev til KVD viste jeg til at SBEDs og Finansdepartementets forslag om at et første byggetrinn skulle bestå av lærerarbeidsrom/-kontorer, administrasjon, kantine og bibliotek ville hindre en totalløsning med en hensiktsmessig funksjonsfordeling i huset. Fra NMHs side var det et sterkt ønske om at bygget kunne planlegges slik at faglige hensyn til plassering av arbeidsfunksjoner i første rekke var utslagsgivende for hvilke deler av huset som kom til å være nært sammenknyttet, og eventuelt danne naturlige enheter for byggetrinn.

På møtet i høgskolerådet 24. oktober informerte jeg om Finansdepartementets godkjenning av romprogrammet, og refererte fra planleggingsarbeidet. Dagen etter ble byggeutvalget orientert.

Vi startet også så smått å tenke på at vårt bygg ville bli attraktivt for eksterne brukere, først og fremst gjaldt det de to konsertsalene. I den forbindelse sendte vi blant annet et brev til musikk sjefen i NRK 26. oktober: «Med tanke på et mulig samarbeid med NRK er det av interesse å diskutere visse tekniske sider ved våre planer med en eller flere personer fra deres teknikerstab.» Det dreide seg om opptakstekniske installasjoner i bygget. (Erfaringen etter at bygget var tatt i bruk, skulle bli at en aktør som NRK kunne stille opp med egen opptaksbuss med kabelkontakt til f.eks. konsertsalene.)

På byggeutvalgets møte 29. oktober forberedte vi teksten vi ønsket inn i arkitektkonkurransens informasjonshefte, altså det omfattende oppdraget vi hadde fått i prosjektgruppa 9. oktober. Her la Boysen fram et notat, basert på romprogrammet og en skjemarunde med faggruppeliderne om hvilke rom de mente burde ligge nær hverandre. Utgangspunktet var disse: øverom, små lærerarbeidsrom, store lærerarbeidsrom, små seminarrom, slagverksrom, orgelrom, rom for bevegelsestrening, rom for metodikkundervisning, store seminarrom, studiokompleks (orkester-/orgelsal, kammermusikk sal, lydtekniske rom), lager og arkiv, kantine, administrasjon og bibliotek. For hver romtype tok vi opp:

- tilgjengelighet i forhold til to soner (områder som i det vesentlige skal brukes av ansatte og studenter, og følgelig bør kunne stenges av fra andre deler av huset, og områder som skal være lett tilgjengelige for besøkende)
- antall og størrelser for hver romtype
- akustiske krav
- miljøkrav (bl.a. om det kreves dagslys)

Dette notatet, «Musikkhøgskolens nybygg», ble videre bearbeidet fram til heftet med konkurranseteksten ble ferdig i desember.

Dagen etter deltok jeg og Boysen i møte i SBEDs prosjektgruppe. Fra SBED deltok Andresen, Fredriksen, Halmrast, Simonsen og Øverås. Vi fra NMH la fram vårt notat med ønsker for funksjonsfordeling i bygget. Det skulle vurderes til neste møte. Nå begynte også de små, men viktige, sakene å dukke opp: fra dørbredder i forskjellige rom til hva man kunne gjøre for å hindre matlukt fra kjøkken/kantine i nærliggende rom.

Samme dag hadde jeg også en samtale med Fjoran og Andresen i SBED om framdriften. Fjoran ønsket at vi fra NMH nok en gang skulle forsøke å få en reaksjon på de tvetydige sidene ved byggetrinnproblemet. Vi trengte en avgjørelse slik at konkurranseinnbydelsen kunne formuleres ferdig og sendes ut. Nå mente kontorsjef Lian i SBED at Finansdepartementets brev ikke var så kategorisk om byggetrinn. Vi merket oss at de i sitt brev 17. oktober «bemerket at det *vil være mulig* å dele romprogrammet i 2 eller flere byggetrinn.» Lians kommenterte at det ikke står «skal». Dette måtte avklares, noe også NMHs styre mente da jeg tok det opp der dagen etter.

Den tettere kontakten mellom SBED og NMH ble naturligvis også utnyttet til oppklarende samtaler mellom Andresen og meg. Som regel var dette korte samtaler der Andresen hadde oppklarende spørsmål om ønsker og meninger fra vår side. Jeg tar ikke opp disse videre i teksten. Andresen viste ellers til at SBED i et notat 20. oktober hadde antydnet følgende fordeling av budsjettet: 1985: 5 mill.; 1986: 20 mill.; 1987: 50 mill.; 1988: 35 mill.; Sum: 105 mill. Så fikk tiden vise.

En hyggelig sak var at NMH mottok et brev fra SBED med ønske om en representant til juryen. 21. november vedtok høyskolerådet at rektor skulle inn i denne rollen.

Oktober 1984 var en viktig måned for byggesaken. Mye ble avklart, men viktigst:

- Bevilgning til planlegging ble vedtatt.
- SBED etablerte en prosjektgruppe med deltaking fra NMH. Gruppen skulle arbeide med å utvikle informasjonsmaterialet for første runde i konkurransen.

November 1984

I et møte i SBED 6. november, der Bjørn Boysen og jeg deltok, så vi på «Notat om program, NMHs målsetting og kommentarer til programmet» utarbeidet av meg og Andresen. Ellers ble en del spesielle tekniske utfordringer diskutert (f.eks. at et befruktninganlegg var nødvendig av hensyn til bygningens virksomhet og ikke ut fra komforthensyn). Andresen mottok og skulle sy sammen alle bidragene, og sende det ut foran neste møte, 20. november.

Etter at Fjoran hadde oppfordret meg til å ta kontakt med KVD for å få en avklaring om byggetrinnene, forsøkte jeg først å nå Langslet. Da det ikke lyktes, fikk jeg en samtale med Skadsem, som sa: «Alle er vel enige i at man ikke skal bygge $\frac{3}{4}$ av huset og vente med resten». Jeg forsto han slik: «Byggetrinn er en inndeling i kontinuerlige byggeetapper, ikke oppstykkning med tidsperioder imellom».⁶ Han lovet å få til et møte i kontaktgruppa for å oppklare dette.

Mens vi ventet på dette, hadde byggeutvalget et møte 19. november. Der diskuterte vi byggesakens utvikling de siste ukene, og gikk gjennom de tekstene vi hadde laget til konkurranseprogrammet. Den reviderte versjonen ble sendt til medlemmene i prosjektgruppa. To dager etterpå var det møte i høgskolerådet, der jeg refererte diskusjonen om byggetrinn, og orienterte om forberedelsene for å avvikle en totalentreprisekonkurranse.

Det foreslåtte møtet i kontaktgruppa mellom KVD, NMH og SBED ble avholdt 22. november. Dagen før fikk jeg et møte med Kjelberg om byggetrinn. Der tok jeg opp vårt ønske om å få fjernet trinnene. Dette ble fulgt opp i kontaktmøtet med et notat fra NMH.

På dette møtet stilte Kjelberg og Mohn Jensen fra KVD, jeg fra NMH og Lian, Fjoran og Andresen fra SBED. Vi gikk først gjennom framdriftsplanen for konkurransen. SBED regnet nå med at både første runde (en åpen arkitektkonkurranse) og andre runde (en totalentreprisekonkurranse med 3–5 deltakende team) ville være avsluttet i løpet av 1985. Byggestart burde da skje sommeren 1986, under forutsetning av kontinuerlig gjennomføring, uten opphold mellom et første og andre byggetrinn. Av hensyn til at konkurransedokumentene måtte være raskt ferdig, trengte vi en rask avklaring om byggetrinn fra Finansdepartementet. Jeg la derfor fram et notat som dels ga forslag om en «mykere» formulering om byggetrinn, og dels begrunnet NMHs syn på temaet:

Det kan bli aktuelt å gjennomføre prosjektet i 2 byggetrinn av omtrent samme størrelse. Ved en eventuell trinndeling forutsettes det i utgangspunktet at 2. byggetrinn igangsettes umiddelbart etter fullføring av 1.

---

⁶ Sitatene er fra mitt referat av telefonsamtalen.

Fra Høgskolens side er det aller vesentligste at vi får en totalløsning som er funksjonell. Dette betyr at konkurransedeltakerne først og fremst skal utforme en totalløsning ut fra det romprogram og de kommentarer som er gitt til dette, bl.a. om plassering av rom og funksjoner, samtidig som de skal ha for øye at byggingen av huset må kunne gjennomføres ved en deling av romprogrammet i to omtrent like store deler. Her er Høgskolen innstilt på å godta den løsningen som gir den beste totalløsningen, forutsatt at den er tegnet slik at bygget kan settes opp i to etapper. En etappevis innflytting av bygget betyr under alle omstendigheter at Høgskolen fortsatt må arbeide i spredte lokaler, og det er derfor av mindre betydning hva som kommer med i 1. byggetrinn, enn at totalløsningen blir funksjonell. I den grad man skal signalisere ønsker om rom- og funksjonsfordelinger i 1. og 2. trinn, mener vi at kommentarene som er gitt om plassering av rommene bør være utgangspunktet, sammen med vurderinger av hva som byggeteknisk og økonomisk er mest rasjonelt å plassere i 1. og 2. trinn.

Dette var det tilslutning til, og vedtaket ble: «Direktoratet tar opp med Finans muligheten til å stå fritt mht størrelse og program for de to byggetrinn.» Kontakten mellom SBED og Finansdepartementet førte til at forslaget fra NMH ble brukt i konkurranseteksten, med følgende formulering:

Det kan bli aktuelt å gjennomføre prosjektet i 2 etapper (byggetrinn) av omtrent lik størrelse. Ved en eventuell trinndeling forutsettes det i utgangspunktet at 2. byggetrinn igangsettes umiddelbart etter fullføringen av trinn 1. Dette betyr at konkurransedeltakerne skal utforme en totalløsning ut fra det romprogram og de kommentarer som forøvrig er gitt i konkurranseprogrammet, samtidig som de må ha for øye at det kan bli aktuelt å føre opp bygget i to etapper. Hvilke rom og funksjoner som fordeles til 1. og 2. byggetrinn skal foreslås av konkurransedeltakerne.

Nå var det altså ikke byggetrinnene som var overordnet, men en totalløsning. Byggetrinn var noe som *kunne* komme på tale. Dermed hadde vi fått redusert vår engstelse for avbrudd i det vi håpet ble en kontinuerlig byggeprosess.

Desember 1984

Vi rakk akkurat å komme i gang med konkurransen før jul. 5. desember ble den viktige dagen: Juryen møttes for første gang, og konkurransen ble utlyst. Juryen var oppnevnt slik:

- sjefarkitekt Bjørn Fjoran, SBED, formann
- overarkitekt Edgar Andresen, SBED, sekretær
- siv.ing. Helge Hjort, oppnevnt av Entreprenørens landssammenslutning
- rektor Harald Jørgensen, NMH
- arkitekt Johan Richter, Aarhus, oppnevnt av Norske arkitekters landsforbund
- arkitekt John Kristoffersen, Tromsø, oppnevnt av Norske arkitekters landsforbund

Arkitekt Richter var ikke på første møte. Arkitekt MNAL Gaute Baalsrud fra Norske arkitekters landsforbund møtte på anmodning, som observatør. Av jurymedlemmene var John Kristoffersen en habil jazzslagverker, og hadde tegnet det nye kulturhuset i Tromsø. Johan Richter hadde tegnet kulturhuset i Aarhus.

Fjoran orienterte om byggherrens intensjoner med dette nye konkurranseopplegget. Baalsrud redegjorde for de merknader Arkitektforbundets konkurransekomite hadde til programutkastet. Merknadene ble, sammen med jurymedlemmenes merknader, gjennomgått og kommentert. Richter sendte skriftlige merknader. Det ble vedtatt at merknadene skulle innarbeides i nytt utkast og legges til grunn for trykkingen.

Samme dag utlyste SBED arkitektkonkurransen. I den første runden skulle arkitektene utvikle sine prosjekter, i samråd med en entreprenør. De siste ukenes finpussing av konkurransteksten ble presentert i et eget hefte, «Konkurranse om Norges musikkhøgskole». Her var det informasjon om konkurransebestemmelser, tomteforhold, romprogram med kommentarer, krav til akustikk, byggeteknikk og tekniske anlegg og reguleringskart. Det ble satt en registreringsfrist for interesserte prosjekter til 21. januar. Registreringen medførte ikke noen form for utvelgning eller vurdering, de som registrerte seg innen fristen skulle arbeide videre.

I styrets møte 14. desember 1984 orienterte jeg om det nylig utsendte programmet. Jeg minnet om at det opprinnelig var lagt opp til to byggetrinn, mens det nå het at det «kan bli aktuelt med to trinn.» Innen utgangen av juni 1985 ville de fem beste utkastene bli presentert. Noen dager etterpå fikk høgskolerådet samme informasjon. De støttet byggeutvalgets standpunkt om byggetrinn.

Da var det bare noen dager til julaften. Humøret var godt: Utviklingen i byggesaken hadde vært fin. Finansdepartementet hadde akseptert romprogrammet og departements bevilgning til prosjektering. Dette ville vi feire med å overta tomten vår med fakler 13. desember. Med behørig tillatelse fra politi og brannvesen gikk vi rundt tomten og «helget land» etter en gammel norrøn skikk. Samtidig sang vi utdrag fra Händels opera *Judas Maccabeus*, med en lett tilpasset tekst: «Land prepare, the workers bring and songs of triumph let us sing».

Fra markeringen på tomten 13. desember 1984.

Foto: Morten Uglum for Aftenposten.

«Tomte-brygg» var også med. Vi så for oss en fin fortsettelse. Dette avspeilet seg i den musikken vi valgte til årets julekassett: «Triumfkoret» fra *Judas Maccabeus* av Händel og «Navidad Nuestra» av Ariel Ramirez. Innspilt, naturligvis, av sangere og musikere fra NMH, dirigert av studentene Svein Rustad og Svein Møller.

Januar 1985

21. januar hadde vi møte i byggeutvalget. I samarbeid med SBED begynte vi arbeidet med tekster med krav som skulle stilles i andre runde av konkurransen, til høsten. For oss betød det at vi måtte gå et steg videre i å bestemme mange tekniske krav til bygget. Videre måtte vi få oversikt over hvilket inventar, utstyr og instrumenter som måtte kjøpes inn. Dette prioriterte vi ved å sette opp elleve utvalg med ansvar for instrumenter og teknisk utstyr i forskjellige romtyper:

- inventar og utstyr til øverom
- inventar og utstyr til de små lærerkontorene, de ti små seminarrommene og de to store seminarrommene
- inventar og utstyr til de store lærerarbeidsrommene
- inventar, instrumenter og utstyr til slagverkrommet (inkludert hvilket utstyr som måtte være permanent i to øverom for slagverkere, og om man ønsket slagverkutstyr permanent plassert i andre rom, f.eks. orkestersalen)
- inventar og utstyr til korundervisningen i kammersalen
- inventar og utstyr til elektronstudioet
- elektronisk utstyr til andre lydtekniske rom
- inventar og utstyr til metodikksalen (for musikkpedagogene) og salen for bevegelses-trening (for alle)
- klaverinstrumenter (tre medlemmer av klavergruppen skulle utrede behovet for pianoer og flygler – først og fremst til de store lærerkontorene, men også andre rom)

I hvert utvalg var det (minst) tre lærere. Frist for innlevering av forslagene var 1. mars. Deretter ville de bli vurdert av byggeutvalget og sendt til alle skolens miljøer for kommentarer. Planen var at vi kom til et endelige forslag i løpet av høsten, slik at den økonomiske dekningen for investeringene kunne foreslås i vårt 1987-budsjett.

Orgel ble diskutert spesielt på møtet i byggeutvalget. Det var planlagt ett stort orgel i orkestersalen, på 40 stemmer. To mindre «øveorgler» var også planlagt andre steder i bygget. Det mente vi burde skje ved at firmaer ble invitert til en idekonkurranse om utseende og kostnads-overslag. I tillegg burde NMH velge ut en orgelbygger som kunne være konsulent for SBED. Boysen var hovedansvarlig for orglene, og fikk i oppdrag å lage et utkast til et «anbudsbrev» som skulle godkjennes av KVD. Da jeg vel en uke senere møtte Fjoran, anbefalte han å ta det store orgelet ut av totalentreprisen, og at det ble laget en egen anbudsinnbydelse. Det beste ville være å få orgelbevilgningen inn på «utstyr» og ikke «bygg», på den måten hadde vi «kontroll» med saken. Vi måtte klarere dette med KVD, og ha saken ferdig før andre runde i totalentrepriskonkurransen. Vi burde også vurdere hva annet vi kunne få flyttet fra totalentreprisen til «utstyr», mente han.

29. januar møttes vi på ny i prosjektgruppa: Andresen, Unstad, Halmrast og jeg. Vi la opp møteplan fram mot påsken, og begynte en diskusjon om hvilke temaer som måtte ses på og avklares. Her var det nok å ta av, både stort og smått, for en innledende «tenkerunde»: Vi måtte ha et system for registrering av ledige rom, spesielt for øverom, vi måtte se på hva tilfluktsrom kunne nyttes til, vi måtte undersøke om vi kunne ha egne konsulenter for hva vi ønsket innen elektronikk, PA-anlegg og orgel. Vi var også inne på å låne utstyr fra produsenter

for å prøve det ut, og ellers ta opp holdbarhet, service og lignende. Disse og mange andre oppgaver ble fordelt i gruppa.

Dagen etter kunne jeg referere til høghskolerådet at 72 prosjekt hadde meldt seg i konkurransen. I den neste måneden fikk de mulighet til å stille spørsmål til SBED om forståelsen av forskjellige sider ved konkurransen og det materialet de hadde fått. Deretter hadde de tid fram til slutten av april med å forberede sitt endelige forslag.

Siden dette var en konkurranse noe utenom det vanlige, med et nøkkel-i-døra-prosjekt i samarbeid mellom arkitekter og entreprenører, var vi selvsagt spent på oppslutningen. Vi ble ikke skuffet. Antallet prosjekt var høyere enn de fleste av oss hadde forestilt seg. Dette betød mer arbeid, men denne gangen med et spennende mål.

Februar 1985

4. februar diskuterte byggeutvalget en rekke av sakene fra møtet i SBEDs prosjektgruppe 29. januar, blant annet om NMH burde engasjere egne konsulenter for orgel, elektronikk og PA-anlegg. Halmrast var med på møtet, og vi diskuterte utformingen av konsertsalen, med akustikk og så videre.

Uka etter var det nytt møte med Halmrast, der vi fortsatte diskusjonen om akustikk i forskjellige rom. For utformingen av konsertsalen var etterklangstid og bass et generelt problem. Halmrast mente at akustikken måtte ta hensyn til vår bruk for orkester, orgel og kor, «og så får popmusikken bli ivaretatt så godt som mulig.» Dette var vi enige i. Podiets utforming var også viktig. Etter «skoekskeprinsippet» ønsket vi en rektangulær kammersal: Man burde kunne spille/synge på flere steder i salen – den skulle altså ikke ha et fast podium. Akustikken i huset kunne for eksempel reguleres med tepper som kunne dras fram. For studioer og lærerarbeidsrom kunne man ha himlinger med justerbare flater, og tepper på veggene. Halmrast presenterte en detaljert oversikt over eventuelle elektroniske anlegg, blant annet teletekniske anlegg, videoovervåking, spesielle lydanlegg (blant annet PA) osv. Dette ble kommentert av oss. Dette var et «typisk» møte, med flere forskjellige temaer.

Mars 1985

Det ble mange slike møter, og som illustrasjon refererer jeg tid og innhold i møtene i mars:

- 6. mars: Byggeutvalget og Næss fra SBED møttes. Hvilke rom skal ha opptakslinjer til kontrollrommet? Forslag: konsertsal, kammersal, orgelrom, slagverk og begge seminarrommene. Alle andre må i opptaksstudio for opptak. Videre samtale om varsling for øverom, datalinjer til rommene, telefonsystem og videolinjer til noen rom.
- 14. mars: Et langt møte i byggeutvalget om EDB i nybygget. SBED anbefalte at vi beskrev hvilke behov vi hadde for studieadministrasjon, forvaltningsadministrasjon, bibliotek, lærerarbeidsrom og studentplasser. Vi kom inn på tekstbehandling og statistikkprogram. Vedtak: Solbu snakker med Haukland og kontakter kjenninger i databransjen og deretter en mer sikker utredning med konklusjoner. Forøvrig var vi innom studentgarderobe, hvilke rom som bør ha uttak for mikrofoner og podieutstyr (lys og lyd).
- 19. mars: Arkitektene i konkurransen hadde anledning til å stille spørsmål til SBED og juryen. Innen spørsmålsfristen 22. februar var det kommet inn 27 spørsmål fra sju av de deltakende arkitektene om oppfatningen av programmet. Juryens formann og sekretær og jeg spilte inn svar, som gikk til alle prosjektene (se nedenfor).
- 26. mars: Møte i SBED, prosjektgruppa. Møtets tema var å lage en liste over hvilken etterklangstid vi ville ha i øverommene, fordelt på forskjellige instrumenter. Vi måtte øremerke seminarrom til elektronisk forsterket lyd («poprommet») med lydkrav og sette krav om minimum 40 % fuktighet ved normalt klima i rommene. Nes var spesielt opptatt av temaet datagulv vs. kabelrenne i bygningen (for elektrofonistudio, lydstudio og kontrollrom). Dette måtte vi ta opp med Halmrast. (Har NRK interessante erfaringer?) Vi måtte også spesifisere hvilke mikrofoner vi ønsket for PA-anlegget.
- 28. mars: Møte i byggeutvalget. Jeg ga en oppsummering av møtet i prosjektgruppa i SBED. For å komme tilbake med svar fordelte vi oppgaver mellom oss.
- 29. mars: Førsteamanuensis Arne Solhaug ble oppnevnt som nytt medlem i byggeutvalget. Han representerte Forskerforbundets avdeling ved NMH.

Møtet 19. mars muliggjorde viktige avklaringer mellom juryen og deltakerne i arkitektkonkurranse. To av spørsmålene gjaldt byggetrinn. Blant annet ble juryen bedt «om å gi

konkurrentene tillatelse til å prosjektere og framstille prosjektet som ett byggetrinn.» Om byggetrinn svarte juryen, ved sjefarkitekt Bjørn Fjoran:

Den formuleringen som avsnittet om etapper (side 6) har, mener juryen klart indikerer at det primært skal tas sikte på ett byggetrinn. Det skal imidlertid også vises hvordan prosjektet kan gjennomføres i to trinn da man ikke kan utelukke budsjettmessige forhold som kan gjøre det nødvendig.

Ellers besvarte juryen spørsmål om tilgjengelighet og parkering: «Eventuelt felles parkeringsanlegg inngår ikke i konkurransen. En mulig løsning kan bli underjordisk parkeringsanlegg under 'torget'. Dette temaet var med andre ord ikke tatt opp som en egen sak av SBED.

Noen spørsmål involverte oss fra NMH spesielt:

- «Dagslys i kammermusikkisal er ifølge programmet ikke ønskelig. Er det p.g.a. at lydisolasjonen ut da ikke kan ivaretas?» Svar: «Dagslys er ikke ønskelig p.g.a. *lyd utenfra.*»
- «Er det ønskelig å plassere kammermusikkisalen ved siden av orkester/orgelsalen med mulighet for direkte åpning og sambruk?» Svar: «Nei, ikke ønskelig p.g.a. lydisolasjon mellom salene.»
- «Kan/bør studentøverom og lærerarbeidsrom blandes?» Svar: «Vi viser til formuleringen om plassering. En del øverom bør etter dette være blandet med noen lærerarbeidsrom, men det er et ønske at øverom konsentreres mest mulig i egne soner/områder.»
- «Hvor mye kan antallet studentøverom og lærerarbeidsrom fravike fra programmet?» Svar: «Antallet kan *ikke* avvike nedover.»
- «Bør kontrollrom og lydstudio ligge på samme plan? Svar: «Helst på samme plan, men opp til en halv etasjes forskjell kan godtas.»

Utover de nevnte møtene i mars, ble «orgelsaken» igangsatt. 12. mars sendte NMH et brev til SBED om å ta orgelet ut av totalentreprisen og invitere to skandinaviske orgelbyggere som konsulenter for orgelet. De to firmaene var Åkerman & Lund Orgelbyggeri AB i Stockholm og Marcussen & Søn orgelbyggeri i Åbenrå. Hensikten var å, så snart som mulig, finne fram til et firma som kunne engasjeres til å lage og montere orgelet. Firmaet ville da bli benyttet som konsulent i forbindelse med utformingen av orkester-/orgelsalen i de arkitektprosjektene som ville bli utplukket til andre runde til høsten.

April 1985

I april hadde byggeutvalget tre møter, blant annet om utstyr, inventar og VVS-temaer. Jeg var også på et møte i prosjektgruppa i SBED. Ellers var juryen på reise i Europa 15.–17. april. Vi besøkte følgende steder og musikkhøgskoler: Haag, Hannover, Malmö og Stockholm.

Mai 1985

Etter noen dagers utsettelse var fristen for innlevering av prosjekter satt til 1. mai. Hele 67 prosjekter ble innlevert (noen entreprenører leverte to prosjekter). 7. juni uttalte juryens formann, Bjørn Fjoran, i Aftenposten at han var overrasket over den høye deltakelsen.

Mandag 6. mai til fredag 10. mai startet juryen sitt arbeid. Vi møttes i en stor, tom leilighet i Vogts gate. Her hadde SBED fordelt alle prosjektene på vegger og bord i alle rommene. Det gjorde at vi kunne rusle omkring individuelt og gruppevis, og bruke den tiden vi ønsket på å vurdere prosjektene. Vi vurderte alle prosjektene i forhold til de krav som var stilt, og sorterte etter hvert ut de prosjektene som ikke tilfredsstilte hovedkravene.

- Jeg var ekstremt opptatt av at prosjektene måtte tilfredsstillte romprogrammet, med typer og antall rom og deres flatemål, og beliggenhet i forhold til andre rom. I juryens kommentarer heter det at «Juryen har ... funnet at en urovekkende stor del av deltakerne har beskåret det oppgitte romprogram, selv om de har oppgitt romprogrammets verdier på sine tegninger.» Dette var alvorlig, og betød at vi måtte telle antall rom og kontrollmåle rommene i alle forslagene som så interessante ut. Vi var opptatt av om forslaget «svarer til de forventninger som det er naturlig å ha til et spesialbygg for landets høyeste musikkutdanning» (sitat fra utlysningsteksten).
- Her tok vi utgangspunkt i at NMH var en utdanningsinstitusjon innen et estetisk fagområde, noe vi mente burde avspeile seg i byggets eksteriør og interiør slik at byggets identitet og symbolverdi kom fram. Juryen fant at en del av deltakerne hadde vært opptatt av dette, uten at alle hadde maktet å omsette tankene sine til et overbevisende forslag.
- Videre var det klart at NMHs aktivitet stilte helt spesielle lydkrav. En rekke av disse var spesifisert i romprogrammet, og prosjektenes løsninger for akustikk ble spesielt kontrollert av Halmrast. Det viste seg å være stor spredning i hvor mye prosjektene hadde tenkt på akustiske problem, og eventuelt presentert sine tanker om dette. Det var ikke alltid samsvar mellom tekst om akustikk og uttegnet løsning.

- Det ble stilt spesielle krav til temperatur og fuktighet i bygget, hovedsakelig av hensyn til instrumentene. Dette krevde nødvendig areal for tekniske anlegg, og man måtte avveie fasadematerialer, byggets volum, og de klima- og energimessige konsekvensene av dette.
- NMH er både en «lukket», innadrettet utdanningsinstitusjon og en utadvent og publikumsrettet institusjon. En rekke forslag ga ikke tilfredsstillende løsninger på dette.
- Arbeidsrytmen for studentene (og mange lærere) veksler mellom konsentrerte arbeidsperioder og pauser. Er det tilstrekkelig pausearealer? Vrimlearealer? Hvordan utformes de, hva med dagslys? De fleste hadde registrert dette, og en del hadde bidratt med gode løsninger.
- Prosjektet måtte forholde seg til faste byggelinjer og gesimshøyder. Har de gjort det?
- Byggherren «ønsker en nøktern løsning med god økonomi.» Her kom vi inn på økonomiske konsekvenser av forslagenes konstruksjonsprinsipper, areal, volum, hvor dypt det skal graves og energiøkonomiske forhold.
- Brantekniske forhold, med omtanke for største tillatte useksjonerte bruttoareal, avstand fra branncelle til nærmeste trapp og andre forhold, ble ikke tilfredsstillende løst i en del forslag.

Vi identifiserte tre hovedgrep:

1. å legge orkestersalen til en egen fløy og se på den som en kontrast til en mer nøktern undervisnings- og kontorfløy
2. å lokalisere de store volumkrevende og støyproduserende rommene mer infiltrert i smårom-strukturen
3. å etablere klare, faste referanserom som kunne gi orientering for brukerne i forhold til det mylder av øverom som NMH ville bestå av

Arbeidet med denne gjennomgangen var intenst og tidkrevende. Jeg fikk et meget godt samarbeid med John Kristoffersen, som resulterte i noen sene kvelder bøydd over tegninger. Her gikk vi svært detaljert til verks med de prosjektene som så interessante ut. Det hadde vi god nytte av i diskusjonene i juryen. Da vi kom til fredag 10. mai, hadde juryen plukket ut en gruppe på 25 prosjekt som vi ønsket å studere videre på neste samling.

Det kom helt overraskende på meg at så mange prosjekter hadde en nokså omtrentlig måte å omgå romprogrammet på. For meg var det helt sentralt at de måtte innfri kravene om typer rom og deres antall, størrelse og volum. År etter år hadde vi argumentert for romprogrammet og sett det bli skåret ned til et minimum av hva vi kunne godta. Nå opplevde vi at mange prosjekter ikke tok romprogrammet alvorlig nok, og simpelthen skar det ytterligere ned. Dette ga oss et unødvendig merarbeid med kvadratmeter- og volumkontroll, og skjerpet

kontrollen også for andre forhold. Det førte til at noen prosjekter som ved første gjennomgang så meget interessante ut, ble lagt til side da avvikene ble ansett for å være så store at de ikke kunne godtas. Dette gjaldt for eksempel utkast som hadde valgt et arkitektonisk hovedgrep som ikke ga tilstrekkelig plass til romprogrammet innenfor byggelinjene, slik at de enten fikk betydelige overskridelser av byggelinjer eller manglet en rekke av de forlangte rommene.

7. mai skrev jeg i OBS! 2/85 at vi kunne vente at resultatet av konkurransens første runde ville bli offentliggjort i slutten av juni. Da ville vi få vite hvilke 4–5 utkast som gikk videre til andre runde i konkurransen. Vi kunne regne med at det ble pressedekning av dette, så man fikk følge med i pressen eller andre nyhetsmedia i månedsskiftet juni/juli. Det var også mulig at samtlige konkurranseutkast ble vist på en utstilling.

Byggeutvalgets møter fortsatte. På et møte i midten av måneden hadde vi med oss en representant fra Multiconsult for å diskutere akustiske utfordringer, og på et annet møte var Nes og Haukland fra SBED med for å se på tele og data. Anbefalingen ble et separat telefonnett og et separat bredbånd til «de fleste». Behovene burde spesifiseres slik at nettet var uavhengig av leverandør, dermed ville vi senere kunne få tilbud fra flere maskinleverandører. Datanett var byggeutstyr, mens dataterminaler og datamaskiner var brukerutstyr. 30. mai orienterte jeg byggeutvalget om den første uka av juryens arbeid. Vi var enige om vurderingene. Jeg hadde også en ekstra prat med Boysen og Solbu dagen etter.

Juni 1985

Juryens andre samling fant sted 4.–6. juni. Disse dagene gikk til å finsikte de 25 prosjektene vi plukket ut i første samling. Ved ukas slutt hadde vi åtte prosjekter reservert til sluttevalueringen. Byråsjef Abusland og prosjektgruppa ble informert om arbeidet. Det samme ble Boysen og Solbu. Våre vurderinger var sammenfallende.

På den tredje jurysamlingen, 17.–20. juni, ble vurderingene ferdigstilt. Fem prosjekter ble valgt ut som vinnerne i denne første konkurranserunden. Prosjektene var:

- Lille Frøen: Arkitektfirmaet Lille Frøen, entreprenør Ragnar Evensen AS
- Norsk Rapsodi: Arkitektfirmaet Arnstein Arneberg, entreprenør Ragnar Evensen AS
- Cantabile: Arkitekt Petter Bogen, entreprenør Tor Andenæs
- Zoot: Arkitektfirmaet 4B, entreprenør F. Selmer
- Amade'HUS: Arkitektkontoret Børve og Borchsenius AS, entreprenør Buer & Buer

Juryen skrev: «På bakgrunn av de individuelle kritikker tror juryen at disse forslagene kan bearbeides til gode og optimale svar på oppgaven.» Innstillingens tekst ble sendt SBED 20. juni.

NMHs høyskoleråd og styre hadde møter i disse dagene. Jeg orienterte begge om framdriften i konkurransen, og om at de premierte utkastene ville bli offentliggjort torsdag 27. juni. Nå gikk SBED ut med en pressemelding og en invitasjon til en utstilling av de fem prosjektene i foajéen i Oslo Konserthus 27. juni kl. 13.00. Der ønsket Fjoran velkommen, og svarte på spørsmål. Etter det kunne man gå rundt og se på tegninger fra de fem prosjektene. Dagen etter hadde Aftenposten en reportasje fra utstillingen.

Juli 1985

I prosjektgruppa var det møter 2., 3. og 7. juli der vi fortsatte arbeidet med å utforme kravene for andre runde av konkurransen. Angående byggeetapper sendte SBED ved Lian 10. juli et brev til Finansdepartementet der han orienterte om framdriften med programmet og anmodet nok en gang om at byggeetappene ble sløyfet. Lian ble telefonisk lovet raskt svar.

August 1985

Etter at de fem «vinnerne» var plukket ut og resultatet var offentlig, ble NMHs innstilling til konkurransens konklusjon drøftet og ferdigstilt på et møte i byggeutvalget 12. august, og sendt til SBED to dager senere. Byggeutvalgets kommentarer til enkeltprosjektene falt godt sammen med juryens. I denne innstillingen tok vi først og fremst stilling til om alle de fem premierte prosjektene burde innstilles til andre runde. Vi var tvilende til om to prosjekter, «Zoot» og «Norsk rapsodi», kunne bearbeides til en god og optimal løsning. Vi anbefalte likevel at de ble invitert til andre runde, slik at vi kunne få se hvilke positive løsninger de kunne komme med.

På et møte i prosjektgruppa 19. august ble det referert til brevet (10. juli) hvor SBED minnet Finansdepartementet om at ett byggetrinn var den mest økonomiske byggemåten. Det nye var at parkering ble nevnt. I møtereferatet fremgår det at det fra SBEDs hold ble foreslått at SBED skulle bygge et parkeringshus etter andre byggetrinn: «Dette kunne man få motgang på under byggemeldingen, med krav om garanti for bygging av 50–100 parkeringsplasser». Jeg oppfattet ikke dette som noe som måtte tas raskt opp, men temaet var nå på plass. Det skulle vise seg å klebe seg til oss.

Ved studieårets åpning 26. august ga jeg en oversikt over arbeidet. Jeg la vekt på tidsplanen, som sa at gravemaskinene skulle kjøre inn på tomten tidlig høsten 1986 og at vi skulle flytte inn sommeren 1988. Dessverre måtte vi fortsatt leve i usikkerhet om noen viktige forhold: For eksempel var det fortsatt en mulighet at bygget ble delt i to byggetrinn, og vi var ikke garantert at Statens bevilgning ville dekke kostnadene for en fullt ut god bygning. Begge mulighetene ble motarbeidet av oss. «La oss håpe at skuffelsen er forbi ... saken har aldri vært bedre på gli, og nå *kan* den ikke reverseres», sa jeg.

Arbeidet gikk videre med kravene til arkitekter og entreprenører i andre runde. Det ble holdt møter i byggeutvalget (27. august), prosjektgruppa (28. august) og kontaktgruppa (30. august). I sistnevnte stilte Kjelberg og Abusland fra KVD, Fjoran og Andresen fra SBED og jeg fra NMH. Det ble først gitt en orientering om første konkurranserunde. Andresen beskrev hvordan arbeidet med totalentreprisen hadde gått kontinuerlig i prosjektgruppa, i nær kontakt med brukernes representanter. Materialet skulle sendes ut 13. september, og de utvalgte teamene hadde frist til 15. januar 1986 med å levere sine tilbud. Deretter ville det bli valgt ut en vinner og forhandlet om kontrakt og byggemelding, med oppstart av byggearbeider høsten 1986 og ferdigstilling august 1988.

Lian orienterte om brevet som var sendt til Finansdepartementet 10. juli, der SBED anmodet om at byggeetappene ble sløyfet. Lian fikk raskt et muntlig svar fra Finansdepartementet om at byggetrinn ikke var aktuelt likevel. Dette ble bekreftet i et brev som ble sendt fra Finansdepartementet 4. september:

En har videre merket seg at faglig vurdering fra Statens bygge- og eiendomsdirektorat og arkitekthold tilsier at det vil være lite funksjonelt, og antakelig fordyrende å dele bygget opp i flere byggetrinn. Etter Finansdepartementets syn er det SBEDs ansvar å planlegge for en mest mulig rasjonell framdrift av byggeprosjektet ved Musikkhøgskolen innen rammen av det romprogram som er vedtatt. En har således ikke merknader til SBEDs anførsler, men forutsetter at endelig kostnadsramme på vanlig måte blir forelagt Finansdepartementet til godkjenning når resultatet av totalentrepriskonkurransen foreligger og prosjektene er vurdert av SBED.

Dette var meget gledelige nyheter. Møtet var også inne på behovet for parkering, eventuelt parkeringshus. Oppfatningen var at dette måtte fremmes etter andre konkurranserunde, altså når endelig vinner var kåret. Møtet berørte også uterommene, særlig rommet mot Menighetsfakultetet (MF). Kjelberg skulle kontakte MF om dette.

September 1985

5. september sendte NMH byggeutvalgets vurdering av hvert av de fem prosjektene til juryens formann. Vår innstilling falt greit inn blant innstillingene fra juryen og SBED: «Byggeutvalget støtter juryens beslutning om å invitere de tre forslagene 'Lille Frøen', 'Amade'HUS' og 'Cantabile', men er tvilende til de to siste forslagene.» For det ene av disse, «Zoot», ga utvalget vurderingen «sterk tvil til dets prinsipielle løsning», og for det siste forslaget, «Norsk rapsodi», «tviler byggeutvalget på at forslaget kan bearbeides til en god og optimal løsning for Høgskolen.»

Det forelå nå et notat fra SBED om resultatet fra første konkurranserunde, som sammenfattet de viktigste punktene i uttalelsen fra byggeutvalget og SBEDs fagseksjoner. Konklusjonen var:

Hvert av de premierte 5 utkast representerer forskjellige prinsipielle løsninger på oppgaven. De synspunktene og merknader som jury, musikkhøgskolens byggeutvalg og direktoratets fagseksjoner er framkommet med legges til grunn for bearbeiding av prosjektene.

Forfatterne av de premierte utkastene får oversendt merknadene fra musikkhøgskolens byggeutvalg og direktoratets fagseksjoner. I oversendelsen gjøres forfatterne av utkast Norsk Rapsodi og Amade'HUS oppmerksom på at disse utkastene etter byggherrens mening neppe kan nå fram til et akseptabelt nivå i 2. trinn av konkurransen.

Etter dette trakk prosjektet «Amade'HUS» seg fra videre deltakelse.

23. september ble det arrangert et informasjonsmøte for de fire prosjektene som ønsket å fortsette i konkurransen: Lille Frøen, Cantabile, Zoot og Norsk Rapsodi. Møtet ble arrangert i kammersalen på loftet i Wergelandsveien. Prosjektleder Andresen ønsket velkommen, jeg ledet møtet og Solbu var referent. Arkitekter og entreprenører fikk info og kunne kommentere og stille spørsmål. Fjoran opplyste at det ikke lenger var snakk om to byggetrinn. Han orienterte også om at det var et gjennomgående problem i de fleste prosjektene at man har underdimensjonert en rekke rom, tegnet uheldige romformer og sløyfet en del rom i romprogrammet. Han understreket at romprogrammet måtte ses på som både et minimumsprogram og et maksimumsprogram. Dette var meget viktig for oss.

Boysen orienterte om valg av orgelbygger Marcussen & Søn i Danmark som konsulent for orgelet i konsertsalen. En representant for firmaet ville raskt komme til Oslo for samtaler

med teamene. Man kom videre inn på enkelte emner som NMH ville gi nærmere informasjon om, for eksempel hva som mentes med garderober for ansatte og studenter, hvordan lærerarbeidsrom kunne fordeles i størrelser, hva som mentes med et kommunikasjonsanlegg, vektkrav til vareheis og så videre. Spesielle temaer innen akustikk, elektroteknikk og VVS-teknikk ble berørt. Fra teamene med arkitekter og ingeniører var det enstemmighet om at tid og honorar som var avsatt var langt under det de burde være. Til slutt ble det avtalt et nytt møte 2. oktober. Til det ble teamene anbefalt å sende inn spørsmål på forhånd.

Oktober 1985

1. oktober sendte NMH brev til Marcussen & Søn Orgelbyggeri om bestilling av orgelet til orkestersalen.

Den andre samlingen av teamene ble avviklet i SBED 2. oktober. Da hadde prosjektgruppa arbeidet videre med presiseringer i krav og forventninger til utviklingen av prosjektene i den andre runden. Møtet ble ledet av Andresen. De fire faggruppene elektro, VVS, akustikk og entreprenør/bygg/arkitekt holdt separate møter med SBEDs og NMHs representanter, i tillegg til et plenumsmøte. Teamene var enstemmig i at programmets detaljeringsgrad gikk langt over det som var vanlig og etter deres mening formålstjenlig for totalentrepriser. For NMH var SBEDs krav om høy detaljeringsgrad en åpenbar fordel. Byggingen av musikkhøgskolen, med sine mange tekniske, bygningsmessige og ikke minst akustiske utfordringer, var meget utfordrende. Vi var derfor meget fornøyde med at SBED inkluderte NMH i alle faglige avgjørelser og diskusjoner, og opprettholdt en streng detaljeringsgrad – ikke minst basert på erfaringen fra konkurransen med de mange team som hadde en meget omtrentlig holdning til for eksempel romstørrelser.

6. oktober kom statsbudsjettet, og denne gangen lå det ingen forskrekkelser i forslaget. I Høgskolens budsjett for 1986 hadde regjeringen foreslått 20 millioner kroner til oppstart av bygget, som man ventet ville starte høsten 1986.

Det florerte åpenbart mange meninger i arkitektmiljøet om konkurransen. Om kvelden 10. oktober var det et møte om totalentreprisekonkurranse i Oslo Arkitektforening. Det var mange deltakere, og jeg var en av innlederne. Jeg tok særlig opp det temaet juryen hadde lagt vekt på: at en urovekkende stor del av deltakerne hadde beskåret det oppgitte programmet. Det, sa jeg, var et slag i ansiktet for NMH, som hadde kjempet for hver kvadratmeter i ti år og ikke hadde en eneste kvadratmeter å gi fra seg. Jeg kom også inn på noe jeg mente var et

etisk problem: Mange av teamene hadde oppgitt programmets kvadratmeter på tegningene, mens kontrollmåling viste mange nedskjæringer.

Etter at teamene fikk uttalelsene fra jury, NMH og prosjektgruppa, kunne de vurdere forbedringer og tilpasninger fram til innlevering i januar. De kunne også be om to separate møter med representanter fra SBED og NMH for å diskutere løsninger og forslag i prosjektene. 15. oktober var det første av disse møtene: mellom prosjektet Zoot (Geir Dyrvik, Åsmund Skard og Ingrid Lavik) og NMH (jeg, Solbu og Guettler). Vi tok opp noen funksjonsløsninger med spesiell tilknytning til dette prosjektet. Videre kom vi inn på at NMH ønsket to innganger både til kammersalen og orkestersalen: én for publikum og én for musikerne. Ellers tok vi opp administrasjonen og sentralbord, vakt, posthyller og så videre. Vi diskuterte også hvordan opptattmarkering for øverommene kunne utformes. Referat fra møtet ble sendt til de øvrige teamene, noe som gjaldt alle disse møtene.

Dagen etter var det møte i SBEDs prosjektgruppe, med referat fra og diskusjon om møtet med Zoot (Arkitektfirmaet 4B). Møter med teamene fortsatte 23. oktober med et møte mellom Lille Frøen (Nikolai Alfsen, Ebbe Astrup, Hanne Bauck, Stein Sole, Lars Strand og Jan Røsegg) og NMH (Boysen og jeg). Også dette prosjektet var videreutviklet etter innlevering, og vi diskuterte noen funksjonsløsninger med spesiell tilknytning til dette prosjektet. Utover det var vi inne på hvordan trommebokser kunne plasseres i det 100 m² store lydstudioet for å ivareta lydkrav mellom rommene, etterklangstid og lignende.

Akustiske temaer og utfordringer var det mange av, og konkurranseprogrammet hadde mange og detaljerte krav. 24. oktober leverte Halmrast en klargjørende oversikt bygd på rapporter angående akustiske forhold ved Malmö Musikhögskola. 27 temaer ble tatt opp: fra måling av etterklangstid og støy fra armaturer til plassering av orglet og utforming av flytende gulv. Dokumentet ble fordelt til teamene.

Nå hadde byggeutvalget to raske møter. Det først ble avholdt 29. oktober, for det meste med referatsaker: om orgelet (Boysen), om møte mellom Boysen, meg og Lille Frøen og om status med innbo og instrumenter. To dager senere orienterte jeg fra SBED om at det ble arbeidet med uteområdene, og Boysen og kontorsjef Sigmund Skrinde orienterte om arbeidet med inventar og utstyr. Skrinde var ny kontorsjef, etter at Nessing hadde gått over i annen intern stilling. Skrinde ble ansatt i oktober. Han kjente godt til NMHs byggesak fra stillingen han hadde hatt i KVD, og ble nå oppnevnt i byggeutvalget.

November 1985

I november arbeidet prosjektgruppa i SBED fortsatt med kommentarer til programmet, blant annet basert på spørsmål og temaer teamene hadde tatt opp. 8. november sendte SBED ut et tilbudsdokument til andre runde av konkurransen med innleveringsfrist 15. januar 1986.

Nå utnyttet teamene sine muligheter og avtalte møter med representanter fra NMH:

- 7. november: Cantabile
- 18. november: Lille Frøen
- 25. november: Zoot
- 12. desember: Cantabile
- 16. desember: Zoot

På møtene diskuterte vi både temaer som var spesielle for det enkelte prosjekt og mer generelle problemstillinger (f.eks. krav om korridorbredder og utforming av bibliotek og administrasjon). Utover møtene fikk teamene også notater fra oss som utdypet kravene i programmet. Et notat datert 13. november dreide seg om hva som regnes som basisutstyr i tre romtyper: øverom, lærerarbeidsrom (kontor) og lærerarbeidsrom (kontor/undervisning). Et annet (19. november) dreide seg om orglene. Orgelet i orkester-/konsertsalen ville bli på tolv tonn, jevnt fordelt på flaten. Orgelbygger ønsket tregulv eller lignende under orgelet av hensyn til fastskruingen. Instrumentet skulle ha trefaset strøm.

21. november var det et møte i SBED om parkering for NMH. Jeg var ikke til stede, men i den følgende perioden og helt fram til innflytting i nybygget var det diskusjon mellom departementet og kommunen og SBED om hvordan man skulle ivareta behovet for parkeringsplasser for NMHs bygg. Kravet fra kommunen var at det måtte opparbeides underjordiske parkeringsareal som kunne ta imot en stor del av et publikum utenfra, foruten dekning for mange av høgskolens egne ansatte. Antallet ble et stridstema og varierte fra over 400 til noe reduserte tall. Kommunens ris bak speilet var at dersom ikke deres krav til antall plasser ble tatt til følge, ville Byplankontoret nekte å godta innflytting. Samme dag orienterte jeg byggeutvalget om parkeringsproblemet, orgelsaken, kantine og om samtalene med Lille Frøen og Cantabile.

Et møte som hadde vært forberedt en tid, gikk så av stabelen 27. november. Dette var et allmøte på NMH med informasjon om byggesaken, arrangert i Storsalen i IMI-hotellet. Blant annet ble disse temaene tatt opp og diskutert:

- de fire forslagene som nå konkurrerte om førsteprisen
- hovedtrekk i byggets tekniske utførelse, blant annet akustikk og elektroniske anlegg
- utstyr og inventar
- innflyttingen og den tekniske prøveperioden for bygget
- prosedyren for den videre behandlingen av byggesaken

Møtet var selvsagt preget av en viss optimisme. Mye positivt var skjedd i løpet av året, og nå var andre runde i konkurransen i gang. Vi måtte jo være optimister nå.

Desember 1985

Også denne jula laget vi en «bygg-kassett» til distribusjon til politikere og media. Først var det J.S. Bachs dobbeltkonsert i d-moll for to fioliner og strykere, med Stig Nilsson og Ørnulf Boye Hansen som solister, med et kammerorkester ledet av sistnevnte, dernest en konsert til av Bach, for fire klaver og strykere i a-moll. Her var solistrekka Eva Knardahl, Liv Glaser, Jens Harald Bratlie og Einar Steen-Nøkleberg. Ellers var det relativt stille på byggefronten, bortsett fra for teamene, som jobbet på spreng fram mot levering i januar.

Januar, februar og mars 1986

Dette ble travle måneder, der vi var tre parter som skulle innstille en vinner av konkurransen: juryen, SBED og NMH. Vi hadde elleve møter i byggeutvalget og deltok på åtte møter i prosjektgruppa i SBED, og jeg hadde også møter med sekretæren i juryen, Andresen. Byggeutvalget startet innspurten med en samling på Lysebu 15.–16. januar. Solbu, Skrinde og jeg var der begge dagene. Andre dag var også resten av utvalget der: Bjørn Boysen, Inger Elise Reitan, Arne Solhaug, Knut Guettler og Peter Tornquist (studentrepresentant). Alle fire teamene leverte mens vi var der, innen fristen 15. januar kl. 14.00.

I tiden framover ble det arrangert «oppklaringsmøter» mellom SBED og prosjektene Lille Frøen og Zoot. De endte med endringsforslag fra begge prosjektene. Fra Lille Frøen var det «en rekke forslag». Disse endringene, som vi oppfattet som forbedringer, ble inkludert i den videre vurderingen. Det var i det hele tatt instruktivt å se hvor fint arkitektene kunne snu og vende på ting i situasjoner som for en amatør så nokså fastlåst ut.

Byggeutvalgets vurdering og innstilling ble levert til SBED 11. mars. Den tok for seg alle sider ved romprogrammet, hvordan planløsning og funksjoner var tilgodesett og tekniske områder. Vi kommenterte også fasader og uterom. Byggeutvalget kom til at tre av de fire prosjektene var «akseptable», forutsatt at det ble gjort en del endringer. Vi var enstemmige om at prosjektet «Lille Frøen», med entreprenørfirmaet Ragnar Evensen AS (RE), var vinner. Juryen og prosjektgruppa hadde samme konklusjon. I byggeutvalgets konklusjon om Lille Frøen viste vi til at de «har et enkelt hovedgrep, som både ivaretar gode kommunikasjonsforhold og funksjonelle behov, og gir lys til de aller fleste rom. Plasseringen av orkestersalen er konkurransens beste løsning, både for publikums adkomst og arbeidsforhold for Høgskolens brukere.»

Et interessant trekk ved RE var at dette firmaet hadde satt opp Oslo Konserthus på 70-tallet, med åpning i 1977. I samtale med Ragnar Evensen jr. fikk jeg et sterkt inntrykk av at han var meget oppsatt på å få bygge Musikkhøgskolen, for etter det var det bare ett musikkbygg til han ønsket å bygge: ny opera i Oslo! Han var meget musikkinteressert, fast tilhører på Oslo-filharmoniens konserter og kunnskapsrik. Han fulgte vårt prosjekt på en langt tettere måte enn jeg kunne regnet med på forhånd. Interessen hans gikk så langt som til å satse på hele tre team i konkurransen, og ett ble da også vinner.

11. mars sendte byggeutvalget NMHs innstilling til SBED. 19. mars bifalt høgskolerådet innstillingen og styret uttrykte i et brev fra 4. april at de «vil uttrykke sin tilfredshet med det arbeid som er utført.» Underveis på denne ferden hadde vi gitt så mye innblikk vi kunne til våre ansatte og studenter, og til styret og høgskolerådet, uten å røpe taushetsbelagt informasjon. Departementet, ved Skadsem og Abusland, hadde vi også kontakt med.

Vi hadde nå en situasjon der vi var enige om vinner, men ikke kunne offentliggjøre dette. Årsaken var at bygget rett nok hadde en startbevilgning på 20 millioner i 1986, men den totale økonomiske rammen var ikke satt. Dermed måtte vi vente på penger, nok en gang. Men denne gangen hadde vi is i magen, vi tok det for gitt at pengene kom. Både prosjektgruppa og byggeutvalget utnyttet tiden med å vurdere og beslutte en rekke temaer. Noen var vurdert tidligere, men ble nå mer konkretisert – for eksempel diskusjonen om effektlys i konsertsalene. Her hadde Boysen oppsummert et forslag til spesifikasjoner basert på fagfolkenes innspill: Anlegget måtte være så enkelt å bruke at det kunne betjenes av amatører, samtidig som det burde være så avansert at TV og andre profesjonelle kunne produsere programmer uten å måtte stille med egen lysrigg. Vi hadde også det omfattende temaet med inventar og utstyr og instrumenter.

April, mai og juni 1986

Nå kunne det vel ikke dukke opp flere hindre? Eller kunne det virkelig det? Ventetiden ble avbrutt av en politisk krise som oppsto i begynnelsen av april. Da ble Willoch-regjeringens såkalte «påskepakke», med nedskjæringer i årets budsjett, lagt fram. Her var det foreslått utsetting av statlige bygg som ikke allerede var igangsatt, og ett av disse var vårt bygg. Dersom en slik utsetting ble gjennomført, ville vi ikke kunne vite sikkert om byggestart ville komme neste år, eller om ytterligere flere år. Det var derfor et være eller ikke være for bygget i de nærmeste årene. Vi var på nytt slått ned i støvlene.

Hvordan skulle vi takle dette? Vår konklusjon i byggeutvalget var at vi foreløpig ikke skulle godta noen utsettelse av innflyttingsdato, dersom det ble tatt opp. Og vurdere om vi nok en gang måtte ty til mer høyroastede reaksjoner.

Før vi fikk summet oss, ble imidlertid den politiske situasjonen helt forandret: Allerede etter noen dager, 9. mai, ble regjeringen Willoch kastet, og Gro overtok som statsminister. Vår statsråd ble nå Hallvard Bakke, med Tove Veierød som statssekretær. Ansatte og studenter måtte orienteres, og i OBS! 2/86 (13. mai) skrev jeg:

Byggesaken har vært inne i en meget uheldig og uforutsett periode etter påske. Planen var at vinneren av konkurransen og den økonomiske rammen for bygget skulle foreligge 15. april. Så kom regjeringens økonomiske innstrammingsforslag, der ett gikk ut på å gi Regjeringen fullmakt til å innstille eller utsette statlige bygg i 1986. Dette forslaget ble vedtatt av Stortinget i slutten av april, men samtidig falt regjeringen. I tiden etterpå har vi derfor ventet på en beslutningsdyktig Regjering til å ta standpunkt til bygget vårt, og nå håper vi at det ikke vil ta stort lengre tid.

Disse politiske forholdene førte til at SBED utsatte offentliggjøringen av hvem som vant konkurransen. Men, til tross for den økonomiske usikkerheten sendte de et brev til RE 16. mai og bestilte arbeid med byggemelding uten at Lille Frøen var offentliggjort som vinner. Dette var ikke helt enkelt, noe RE svarte på en uke senere. Innvendingen gjaldt at det fortsatt ikke var offentliggjort en vinner, med de konsekvensene det hadde for økonomi og planlegging for prosjektet. Til tross for dette fortsatte samarbeidet mellom RE, Lille Frøen og SBED, og byggemelding ble sendt til Oslo kommune. Slik sett var det foreløpig ingen alvorlige konsekvenser av Willoch-regjeringens påfunn.

Dagene gikk, og vi vurderte fortløpende om vi måtte søke hjelp i media. Dette ville vi vente med, for å se hva som skjedde fra politisk hold. Det politiske landskapet var uryddig, og vi

kunne ikke vite om den nye regjeringen ville bruke den vedtatte fullmakten til å innstille eller utsette noe statlig bygg i 1986. Jeg så en mulighet til å nå regjeringen ved å kontakte Tove Veierød, den helt ferske statssekretæren i KVD. Hun var født og oppvokst i Harstad, noe jeg så på som et godt utgangspunkt, og hun sa da også «kom med en gang» da jeg ringte henne. Det er kort vei fra Nordahl Bruns gate 8 til Y-blokka, og der hadde Veierød klart et stort krus te til meg da jeg noe kortpustet kom inn på kontoret hennes. Etter at hun hadde stilt det obligatoriske nord-norske spørsmålet om «kor du kommer fra», var hun en interessert lytter til min historie om NMH og nybygget som så ut til å glippe ut mellom fingrene våre nok en gang. Hun lovet selvsagt ikke noe, men ville «se på saken». En lignende støtte fikk jeg da jeg kontaktet Arve Kjelberg i departementet. Samtidig hadde Nessing sendt en hilsen og gratulasjon til statsråd Bakke etter regjeringsskiftet, og lagt inn noen ord om den prekære situasjonen vi var i. Det resulterte i et takkebrev fra Bakke, der han skrev følgende: «Jeg skal gjøre hva jeg kan når det gjelder nybygget, men også jeg er underlagt høyere makter.» For så vidt det samme Langslet brukte å si, men dette ga oss i alle fall en viss optimisme.

Vi trengte ikke vente lenge. Til glede for oss alle ble det rask avklaring: Nybygget til NMH ble holdt utenfor regjeringens innstrammingsiltak. 30. mai kunne jeg sende takkebrev både til Tove Veierød og departementets fagavdeling for en støtte som tok NMH ut av den «truede» gruppa «nybygginger».

Dette satte fart i noen saker. Blant annet ble vår interne gjennomgang av hva vi trengte av inventar og utstyr ferdig, med en sluttsum på 43 millioner. Dette sendte vi til departementet, og 19. juni hadde vi et møte om dette. Tallet var høyt, og det var åpenbart at det ville bli skåret betydelig ned.

Juli, august og september 1986

7. juli bestilte SBED totalentreprise på Lille Frøens prosjekt. RE svarte 11. juli at de med takk hadde mottatt bestillingen. Denne brevvekslingen var resultatet av mange diskusjoner på møter mellom SBED og RE utover våren, for å ha så klare og entydige avtaler som mulig. Noen dager senere sendte de ut en pressemelding om at Lille Frøen var vinnere. 15. juli omtalte Arbeiderbladet dette, med en fin beskrivelse av prosessen og hovedtrekk ved bygget under overskriften «Musikk på 12.450 kvm».

Dermed kunne jeg i juli skrive følgende korte sommerhilsen til de ansatte:

Like før sommerferien startet ser alle problemene for byggesaken ut til å være ryddet av veien. Viktigst av alt er at økonomien er sikret, og at byggestart blir nå i høst. Vi kan dermed se fram til innflytting i løpet av høsten 1988.

Den kontraktfestede ferdigstillelsesdatoen var nå 15. oktober 1988. Før det måtte vi få første spadestik i jorda. Datoen for dette ble i samråd med SBED satt til 15. november 1986.

Da det nye studieåret ble åpnet 25. august, sa jeg som vanlig noe om byggesakens utvikling og status, og la vekt på at vi snart fikk sette det første spadestikket. Da, sa jeg, må vi vise vår glede ved å feire det på vår måte.

For å støtte vår opplevelse av at saken hadde begynt å bevege seg, kan vi merke oss at RE hadde begynt å holde såkalte «prosjekteringsmøter». Fram til slutten av november 1988 holdt de to møter i måneden med ingeniørene og arkitektene fra prosjektet og fagfolk fra SBED. I første omgang gjaldt det å få arbeidsriggen montert på tomten. Der hadde de satt opp et par brakker med VVS-rom, kjøkken, matsal og møterom. Møtenes innhold var dominert av de sakene som ble viktige etter som bygget utviklet seg. Vi fikk referat fra alle møtene fra starten av, og Bjørn Boysen og jeg deltok på de siste 23 møtene. Det ga oss løpende info om framdriften i byggingen, og mulighet til å ha meninger om mange vurderingssaker, eller komme tilbake med vurderinger når vi hadde diskutert dem internt.

Nå var det på tide å tenke på byggemeldingen som var sendt til Oslo kommune i mai. På det tredje prosjekteringsmøtet med RE, 29. august, ble det opplyst at «SBED har vært i kontakt med Byplankontoret som overfor SBED har uttrykt at saken vil bli prioritert.» Dette fikk jeg vite mer om i en telefonsamtale med Haukland fra SBED 4. september. Han kunne bekrefte at Oslo kommune hadde bestemt saksbehandler for byggemeldingen. De kunne ikke love ferdigbehandling før medio november, men SBED ville i alle fall få gravetillatelse. Parkering ble nevnt, og ble ikke sett på som et hinder for byggingen. Det var mulig at meldingen ville få en eventuell påtegning om at den måtte ordnes, mente Haukland. Videre tok Haukland opp at SBED ville markere «det første spadestikket», med gjester og musikk. Det sluttet vi selvsagt opp om. Dato måtte endelig bestemmes senere.

Samme dag, 4. september, hadde byggeutvalget møte. Her ble det informert om sakens utvikling i løpet av sommeren, med konkurransens avslutning og pressemelding om vinnerne, og info om at byggemelding var sendt av SBED. Vi diskuterte behovet for en informasjonsdag, og besluttet å arrangere dette 1. oktober i Bogstadveien kapell. Informasjon ble også gitt i

høgskolerådets møte 17. september, og styret ble informert 19. september. Der refererte jeg at kontrakt var inngått med RE for prosjektet Lille Frøen.

Dette var styrets siste møte under den gamle ordningen med eksternt styre. NMH skulle over på en ny – mer autonom – styringsordning, hvor rektor ble styrets leder og de øvrige medlemmene var avdelingslederne og representanter for ansatte og studenter. Det opplevdes som et fint sammentreff at vi kunne opplyse styret om at byggemelding var sendt, på deres siste dag.

Møtevirksomheten fortsatte for fullt slik den hadde gjort gjennom hele året: en dialog av spørsmål og svar mellom oss, arkitektene og SBED. Et typisk møte fant sted 17. september. Der var akustikk nok en gang et hovedtema, og i samarbeid med Halmrast øremerket vi øverom med ulik etterklangstid (0,4, 0,5 og 0,6 s) og markerte de aktuelle rommene på plantegningen. I fjerde etasje foreslo vi å omforme seks små øverom til tre store. Øveorgelet plasserte vi i ett av de rommene som hadde etterklangstid på 0,6 sekund. Til å se spesielt på lydrommene etablerte vi en gruppe med Knut Guettler, Tore Simonsen og Mats Claesson. Sammen med Tor Halmrast fra SBED skulle de ta en befaring i NRKs lydrom for å utnytte erfaringer i NRK. En spesiell sak var at betonggulvet i orgelrommet ville bli så tykt at det måtte støpes en rampe til orgelfundamentet.

I byggeutvalget fortsatte vi å vurdere forbedringer av prosjektet. 25. september tok vi for eksempel nok en gang opp romtyper og plassering av spesielle funksjoner. Vi så på størrelsen på store lærerrom langs Gydas vei, og foreslo å redusere med ett rom i hver etasje for å øke arealet i de gjenværende rommene. Vi ønsket også å samle øverommene ved å flytte tolv øverom fra tredje til fjerde etasje og flytte ned tolv lærerrom. Arkitektene bekreftet at en forandring fortsatt var mulig, tidsmessig. Videre plasserte vi el-bassøving med 0,4 sekund etterklangstid i de to rommene mellom slagverk og garderoben. Orgel ble tildelt ni øverom i femte etasje, og ett av de «nye» store øverommene i fjerde. Øving for vokal, cembalo, akkordeon, blokkfløyte og gitar – alle med etterklangstid 0,6 sekund – ble også lagt til femte etasje.

De forandringene vi ønsket i møtene 17. og 25. september beskrev vi i et brev til SBED, og ba om at de tok dem opp med entreprenøren for å få innarbeidet forandringene i entreprisen. Dette ble godtatt. Vi hadde også separate møter med arkitektene. Det var et fruktbart og konfliktfritt samarbeid. I denne tiden etablerte vi også en «utsmykkingskomite», med Inger Elise Reitan som leder.

På det planlagte informasjonsmøtet for studenter og ansatte 1. november tok vi fram de samme temaene som vi hadde presentert for høgskolerådet og styret. Det var god oppslutning og god stemning, men det gikk ikke mange dagene før stemningen ble alt annet enn god.

Statsbudsjettet for 1987: 125 millioner til bygget

Oktober, november og desember 1986

6. oktober ble en dag med hjertet i halsen. Den vanlige spenningen rundt statsbudsjettet satt i oss, og gleden var stor da vi fikk vite at bygget vårt var gitt en ramme på 125 millioner kroner – som forventet. Gleden var imidlertid kortvarig, og varte bare et par timer. Om formiddagen hørte vi nemlig et intervju på NRK med statssekretær Skogstad Aamo i Finansdepartementet om regjeringens framlagte budsjett. Her hevdet han at bevilgningen til NMH var utsatt. Med andre ord at vårens beslutning om å ta NMH ut av gruppa som fikk sin framdrift stoppet, nå var omgjort. Jeg ringte med en gang til vårt departement, som ikke visste dette. Med god grunn: Litt senere på dagen ringte Skogstad Aamo til meg. Han beklaget feil opplysning om bevilgning til NMH-bygget tidligere på dagen, og kunne bekrefte at bevilgningen var på plass. Hans forklaring var at han ikke hadde fått med seg at NMH i vårens saldering var tatt ut av lista over prosjekt som var utsatt. Noe vi var glade for, men vi kunne godt sluppet denne forskrekkelsen. Aftenposten slo opp saken med tittelen «Falsk alarm om Musikkhøyskolen», der jeg ble sitert med at «vi har opplevd så mange tilbakeslag i kampen for nye lokaler at det fremdeles er mange på skolen som nekter å tro at vi har fått et eget hus før det er ferdig.»

Parallelt med dette hadde det utover høsten vært en dialog mellom SBED og Byplankontoret om byggemeldingen. I referatet fra SBEDs prosjektgruppe 25. september står det at «Byplan har påsatt saksbehandler som vil behandle saken i løpet av september. Vil foreløpig ikke uttale seg om behandlingen før saken oversendes Bygningskontroll.» Men 9. september kom alvoret fram: Da kunne Haukland opplyse at «Byplan vil kreve at parkeringsproblemene blir løst parallelt med byggingen av NMH. SBED må garantere overfor Byplan at parkeringen løses og at ev. P-anlegg er klar til bruk samtidig som skolen åpnes.» Han sa at SBED vil ta kravet om antall parkeringsplasser fra Byplan, «som SBED føler ikke kan være riktig», opp med trafikksjefen.

Her kom en kjent konflikt mellom Oslo og staten om statlig byggevirksomhet i Oslo. Kommunens krav var at staten måtte bygge et underjordisk parkeringshus før innflytting kunne finne sted. Dette skulle ikke bare dekke 70 plasser til NMH, men også 210 plasser til de omkringliggende bygg som *ikke* er statsbygg. Dette fant SBED helt urimelig, og opplyste følgende: «SBED vil senere etter en nærmere vurdering av kravet fra Byplan og dernest en kostnadsanalyse komme tilbake med et utspill i sakens anledning.»

Ble SBED overrumplet av dette kravet? Det kan jeg vanskelig tro. Ett år tidligere (august 1985) skrev jo SBED til Finansdepartementet at «parkering er nødvendig», og at SBED kunne bygge et parkeringshus etter andre byggetrinn. Parkeringstemaet var nevnt ved flere anledninger gjennom det siste året, men SBED og KVD hadde åpenbart undervurdert kommunens steile holdning. I disse årene var kommunen ikke imot biler og parkering, men la tvert om til rette for parkeringshus og gateparkering. Nybygg med spesielle trafikkbehov måtte derfor ha et antall faste parkeringsplasser i forhold til hvor stort parkeringsbehovet var. En konsertsal for flere hundre mennesker utløste et slikt behov. Realiteten var at Oslo kommune kunne nekte byggestart dersom de ikke fikk garantier for at det ble opparbeidet et antall parkeringsplasser.

Neste trekk: SBED opplyste i prosjektgruppa 6. november at de har «formelt protestert på Byplankontorets krav om parkeringsdekning.» De sa også at «bygningsskontrollen er satt under press for at approbert byggesak foreligger til 'det første spadesticket' 18. november.» Men dagen før markeringen kom det stoppordre fra SBED, og de opplyste at «arrangementet er skrinlagt inntil videre.» Siden det ikke forelå en godkjent byggemelding fra Oslo kommune, kunne man ikke starte byggeprosessen og markere «første spadestikk».

Dermed var parkeringskonflikten mellom staten og kommunen for fullt ute i det offentlige rom. Internt skrev jeg følgende i Opptakt, vårt nye informasjonsblad:

Dramatikken rundt vårt nybygg synes ikke å ta noen ende. Tirsdag 18.11. skulle være en jubeldag: Gravemaskinen skulle gjøre sitt første glefs i leirjorda på Majorstua, og markere at selve byggearbeidet var startet. Forberedelsene var gjort: Statssekretær Tove Veierød skulle sette gravemaskinen i gang; noen små taler skulle holdes; presse, radio og TV skulle være der; og messingblåserne fra NMH skulle ramme det hele inn med musikk, dirigert av Karsten Andersen. I stedet for dette kom det en avlysning, mindre enn et døgn før gleden skulle slippes løs.

Selv om arrangementet var avlyst, oppfordret jeg skolens ansatte og lærere til å komme til avtalt tid. Vi måtte samles om dette. Og mange kom. Da jeg om ettermiddagen kjørte fra Nordahl Bruns gate 8 til Majorstua, hadde jeg mitt svarteste humør i hele byggeprosessen, og lurte på hvor lenge vi kunne holde på med disse opp-og-ned-turene. Men vi som var samlet på tomten, kunne ikke skilles i en nedgangsstemning, så i en kort tale på tomten sa jeg:

Jeg kan bare si at jeg føler meg som en idiot når jeg etter dette står her og fastholder at bygget kommer. Om dere tror på det vet ikke jeg. Jeg kan bare vise til at vi har fått mange stygge slag i ansiktet om denne byggesaken, og hittil har min påstand om at saken går ubønnhørlig videre holdt stikk. Men jeg må innrømme at dette

siste slaget har vært vanskelig å ta, og det blir vanskeligere å reise seg opp igjen for hvert nytt slag. Likevel fastholder jeg at bygget kommer, og at det vi opplever i dag forhåpentligvis vil være ryddet av veien i løpet av en ukes tid.

Aftenposten var på plass, og 19. november hadde de en reportasje fra tomten med tittelen «Skulle feire byggestart ...» og et foto av en nedtrykt rektor bak en stor plakart med teksten «Start gravearbeidet 18.11.86». Det ble det altså ikke noe av.

Etter en ukes hektisk møtevirksomhet i SBED, KVD og Finansdepartementet kom avgjørelsen: Byggearbeidet fortsetter etter planen, og skulle ikke hindres av den tvisten som hadde oppstått mellom stat og kommune. Gravetillatelsen kom 1. desember, og datoen for byggets ferdigstilling var fortsatt nesten to år framover i tiden: 15. oktober 1988.

Dette var positivt. Og på et prosjekteringsmøte hos RE 4. desember ble det opplyst at «det skjer ting bak kulissene», og videre: «Approbasjonskravene er ikke sløffet, men foreløpig 'utsatt'». RE var i gang med å se på en løsning av parkeringsdekningen i området. De lette etter tomter eller hus til ombygging som kunne brukes som parkering også for NMH. Og presset var der: «'Utomhusplanen' måtte være ferdig tegnet før byggestart kunne settes i gang!».

Fra gravestart, desember 1986.

Foto: Esben Riddervold for Aftenposten

Der sto parkeringssaken ved årsskiftet, og den sto tilsynelatende i ro. Men vi fikk ikke stå helt i ro: Under salderingen av budsjettet i desember stemte Høyre for å redusere bevilgningen med 15 millioner. Sakens ordfører var Ingrid H. Willoch. Forslaget ble ikke vedtatt. Vår reaksjon på dette (for oss) merkelige forslaget nådde nok fram til henne, for vi fikk et brev med følgende forklaring:

På grunn av den økonomiske situasjonen foreslo Høyre å redusere bevilgningen til Norges musikkhøgskoles nybygg med 15 mill. kroner i 1987. Forslaget betød imidlertid ingen reduisering av den totale byggesum, men en forskyvning av noe av bevilgningen til 1988. Som partifeller av den statsråd som fikk i gang bygget har vi intet ønske om å redusere det – hverken med en etasje eller på annen måte.

Det var jo beroligende.

Januar, februar og mars 1987

Møtevirksomheten fortsatte, om mulig med større aktivitet. Møter med arkitektene tok opp mange små og større temaer, til dels ønsket av oss, til dels av arkitektene. Ett av møtene, i januar, hadde for eksempel disse temaene:

- Kjøkken i kantina: Før det kan detaljtegnes, må man ha avklart innredningen. Vedtak: Reitan og Skrinde ber om møte med Studentsamskipnaden for å avklare dette.
- Vi ønsker parkett i både store og små seminarrom. Innredningskomiteen må se på møbleringen før arkitektene går videre.
- Vi må bestemme om det skal være to-fløyede dører til orgelrom, metodikk og bevegelse.
- Kan vi bruke området «teknisk galleri» til noe, bakerst i salen? Film-/TV-kamera? Lyskjøring? Diskusjon om dette.
- Lydrommene: Vi må bestemme kjøling og plass til trommeboks. Mats Claesson må gi innspill.

Det siste temaet kom vi derfor tilbake til i neste møte. Da ga Claesson en statusrapport for lydrommenes utvikling, spesielt om kjøling og plass til trommeboks. Samtidig diskuterte vi en annen gjenganger: miksebordets plassering i salen. Vedtak ble gjort om at Claesson skulle ta dette opp med Halmrast og SBED. Vi kunne gå med på at miksebordet ble plassert i «teknisk galleri» dersom det ble lagt tilkoblingsboks i salen. Jeg skulle skrive om dette til SBED (gjort 9. februar).

Andre saker:

- Kjøkken/kantine: Reitan orienterte om møte med samskipnaden.
- Utsmykking: Reitan opplyste at utvalget hadde valgt ut tre steder å plassere kunst (bueveggen i resepsjonen, selve resepsjonsarealet og pausearealet i «glasshuset» ved heisen i 3. et.).
- Det ble klart at vi ønsket parkett til seminarrommene og orgelsalen. Jeg skulle ta kontakt med SBED (som imøtekom dette og sendte parketten på anbud).
- Lydkrav til slagverkrom og elbassrom: Halmrasts opplysning tas til etterretning.

Med jevne mellomrom fikk vi også en vurdering av framdriften i prosjektet. I en samtale med Haukland 6. februar fikk vi vite at han regnet det som temmelig sikkert at datoen for ferdigstilling ble 10. desember 1988. Og han mente at dette skulle holde for bruk av bygget senest 20. januar 1989. Samtidig sa han at grunnstensnedleggelsen ble planlagt til 27. eller 28. april, med kronprinsesse Sonja og statsråd Bakke. Her måtte vi ha felles forberedelse.

Arbeidet med å velge ut inventar og utstyr ble startet opp igjen. I den nye styringsordningen hadde styrets arbeidsutvalg ansvaret for å forberede alle bevilgningssaker. Vi kom nå fram til en arbeidsordning der dette utvalget i samarbeid med byggeutvalget foreslo medlemmer i «inventar-komiteene». Arbeidsutvalget og byggeutvalget skulle drøfte en innstilling i et felles møte, og førstnevnte skulle så legge saken fram for styret i midten av januar. (Her må jeg minne om at jeg som rektor ledet, og Solbu var sekretær for, begge utvalgene – så det var et skikkelig samrøre!)

Medlemmene som ble oppnevnt til inventar- og utstyrskomiteene 6. februar:

- Inventar: Sigmund Skrinde, Inger Elise Reitan, Arne Solhaug, Astrid Krognæs, Benny Dahl-Hansen
- Klaver: Bjørn Boysen, Einar Steen-Nøkleberg, Liv Glaser, Jens Harald Bratlie, Sigmund Hjelset
- Orgel: Jon Laukvik, Bjørn Boysen, Terje Winge
- Lyd og avspilling: Tore Simonsen, Knut Guettler, Arne Akselberg
- Elektronikk: Knut Guettler, pluss 2–3 fra komponistene
- Data: Einar Solbu, Knut Guettler, Knut Olseng, Rolf Hiorth Skøyen, Tone Elofsson
- Diverse teknisk: Arne Solhaug, en representant for musped og Tone Elofsson for biblioteket
- Utsmykkingskomiteen: Inger Elise Reitan, ble supplert

Komiteene fikk et notat fra Solbu om temaer de måtte vurdere: kvalitet og kvantitet, valg av fabrikkat, kostnadsnivå og bruk av gammelt utstyr. De måtte få bindende pristilbud, og de måtte oppgi garanti, rabatter og lignende.

Å vurdere og velge inventar og utstyr til bygget var naturligvis både en ansvarsfull og omfattende jobb. Å komme i kontakt med mulige leverandører, å prøve ut mange typer utstyr og instrumenter og å ha dialog med mange, var tidkrevende. Utvalgene gjorde en grundig jobb, og det ble jevnlig referert fra utvalgenes arbeid i byggeutvalget, der vi også kunne diskutere temaer som utvalgene ønsket. Jeg kommer ikke nærmere inn på denne prosessen, men vil nevne noe om orglene når det er relevant.

Byggeutvalgets saker utover våren var dels løpende saker, dels nye temaer. I mars drøftet vi for eksempel med arkitektene om det skulle være pauseareal i kjelleren (ikke aktuelt fra vår side), terskelfrie garderobedører, plassering av telefonbokser, orgelets plassering i orgelrommet, kjøkkenet i kantina (vi ønsket at de skulle kunne servere varm mat, noe SBED avslo), om det skulle være glass i døra inn til rektors kontor, om det skulle være luft mellom parkett og betongunderlag i salenes gulv samt planer for utomhusområdene. Mange temaer hørte også hjemme hos SBED og deres innleide eksperter, for eksempel brannvarsling og data.

Aktiviteten begynner å vise seg på byggetomten, 1987.

Foto: Kåre Nymark for NMH

April, mai og juni 1987

Endelig, 29. april, ble grunnsteinen lagt ned av H.K.H. Kronprinsesse Sonja. I et arrangement under blå himmel og høy sol ønsket direktør Eikeland i SBED alle velkommen; statsråd Bakke beskrev den møysommelige prosess fram mot dagens begivenhet; og kronprinsessen la ned «stenen» og dekket den med mørtel i påsyn av flere hundre publikummere fra NMH og de omkringliggende byggene. Ordfører Albert Nordengen og entreprenør Ragnar Evensen jr. var blant de mange gjestene. Stenen (som egentlig var et kobberskrin) inneholdt blant annet tegninger av bygget og partituret til festfanfaren, komponert av Olav Anton Thommessen. Denne ble framført av 15 messingblåsende studenter og en slagverker, ledet av Harry Kvebæk.

Etter den 25 minutter lange seremonien var alle frammøtte invitert til kaffe og rundstykker i Politiskolens gymnastikksal, der en modell av bygget var utstilt. Statsråd Bakke ga en egen lunsj for Kronprinsessen i Statens representasjonsbolig i Parkveien 45, med gjester fra SBED, NMH, entreprenør Evensen og departementet. Der hadde jeg gleden av å holde «takk for maten»-talen. Med MF som nabo tillot jeg meg å bruke en del bibelske metaforer, blant annet den om det lovede land. Selvsagt ble alle takket som skulle takkes, og stemningen var god. Kronprinsessen fikk en noe spesiell gave fra NMH: Første noteside av dagens spesialkomponerte festouverture i glass og ramme.

Kronprinsesse Sonja legger ned grunnsteinen, 29. april 1987.

Foto: Kåre Nymark for NMH

Fra grunnsteinsnedleggelsen, 29. april 1987.

Foto: Kåre Nymark for NMH

I min kommentar i Opptakt skrev jeg blant annet følgende:

Bevisstheten om at man nå virkelig er i ferd med å få et enestående kulturbygg her i landet ser ut til å gripe om seg, og interessen for seremonien og bygget var gledelig stor. SBED hadde planlagt og gjennomførte arrangementet som var preget av stil og presisjon. Medvirningen av HKH Kronprinsesse Sonja og statsråd Bakke understreket byggets betydning for vårt nasjonale utdanningssystem og kulturliv. Og massemedias dekning av begivenheten var oppløftende.

Det var Aftenposten med overskriften «Grunnsten for full musikk», VG med «Festdag for norsk musikk» og Arbeiderbladet med «Sonja murte grunnskrin».

Selv om grunnsteinen ble nedlagt 29. april, gikk ikke alt på skinner våren 1987. De tre første månedene hadde det ikke kommet nye innspill om parkering. Først i månedsskiftet mars/april braket det løs igjen, av en eller annen grunn. På prosjekteringsmøtet hos RE 26. mars ble det referert til et brev fra bygningsrådet: «Det er ikke gitt byggetillatelse pga manglende oppfyllelse av pkt. H, I og K i approbasjonen. Byggearbeidene vil bli stoppet fredag 03.04.87 hvis disse pkt. ikke er ordnet innen den tid.» En klar stopptrussel! På prosjekteringsmøtet

9. april ble det referert følgende: «Byggestopp er foreløpig avverget. Det foreligger ikke byggetillatelse, men det er bekreftet at Byggningskontrollen ikke vil stoppe arbeidene. Protest fra SBED vedrørende parkeringsdekningen behandles i bygningsrådet 23.4.87.» Denne protesten førte ikke fram, og 7. mai ble det opplyst i et prosjekteringsmøte med RE at

Oslo Byggningskontroll hadde sendt et brev til SBED der de truer med stopp i byggearbeidene den 14. mai hvis garantier for opparbeidelse av parkeringsanlegg ikke foreligger. Møtevirksomhet mellom etatene er igangsatt for å løse den oppståtte situasjonen, og de ventet en løsning mandag 11. mai.

Skruen var strammet enda mer. En slik løsning kom ikke. Og nå var en «ny», tung aktør inne på arenaen: Finansdepartementet. De var naturligvis orientert om parkeringskonflikten, og 15. mai kommenterte de saken i St.prp. nr. 101. Endringer i statsbudsjettet for 1987:

Den kostnadsramme som er referert i St.prp. nr. 1 for 1986–87 på 154 mill. kroner for bygget og 4 mill. kroner for utomhusarbeider er basert på at all bilparkering kunne foregå som overflateparkering, slik dette er vanlig for universitets- og høyskolebygg. Oslo kommune har imidlertid p.g.a. tomtens beskaffenhet stilt krav om parkeringsanlegg under bakken for maksimalt 70 biler. Den videre framdrift av byggearbeidene er avhengig av at staten og Oslo kommune snarest avklarer dette spørsmål, siden det foreløpig ikke foreligger endelig byggetillatelse ... Man må regne med 7 mill. kroner i prisnivå 1. juli 1987 ... Vi går ut fra at departementet og Statens bygge- og eiendomsdirektorat har adgang til å avtale med Oslo kommune den ordning som er nødvendig for at nybygget for Norges musikkhøgskole kan få en funksjonell bilparkering etter de normer kommunen kan kreve.

Dette var jo fint for oss. Her ble det lagt press på begge parter, men naturligvis mest på SBED og KVD. Saken var nok i bevegelse, for samme dag kunne jeg opplyse byggeutvalget om at SBED hadde engasjert en landskapsarkitekt for å se på mulige tomter, men Byplankontoret holdt oppe presset. De utsatte først byggestoppen til 28. mai. Da det ikke var kommet noen innrømmelser fra SBED, vedtok de den 4. april at forutsetningen for å gi byggetillatelse ikke forelå. Uten noe ny tidsfrist. I prosjekteringsmøtet 18. juni ble det opplyst at eventuell ny behandling av søknaden ikke kunne skje før 2. juli eller 20. august, som var de neste møtedatoene for Byplankontoret. Her sto parkeringssaken da sommeren 1987 nærmet seg.

Ellers var det som vanlig møter i byggeutvalget. I mai var vi innom nye spørsmål om gulvbelegg i salene, akustikk i orkestersalen, fasadestein og terskelløse dører til tilfluktsrom. Vi fikk den faste rapporteringen om hvordan utviklingen var i instrument- og utstyrsutvalgene.

Her drøftet vi særlig orgel og klaver og behovet for avspillingsutstyr. Jeg informerte styret om orgel og annet utstyr 24. juni, referert i Opptakt nr. 1 (1987/88):

I forbindelse med innkjøp av inventar, instrumenter og utstyr til nybygget vedtok styret å kjøpe inn orgler innenfor en ramme på 6,7 mill. kroner. Styret viser også til at man trenger 6,5 mill. kroner i tillegg til de bevilgede 22 mill. kroner for å kunne foreta de helt nødvendige innkjøp, og ber rektor og kontorsjef ta kontakt med departementet for å drøfte dette behovet.

Det ble avholdt et møte i bygningsrådet 4. juni. Her vedtok de å kreve at staten «realiserer det felles regulerte p-anlegget under studenttorget. Eventuelt i et samarbeid med AS Uranienborgveien (studentene) og Menighetsfakultetet.» De kunne imidlertid «akseptere at byggherren for sitt behov opparbeider 124 garasje plasser under terreng med en plassering kommunen kan godkjenne.» I vedtaket står det også: «Brukstillatelse for Musikkhøgskolen gjøres avhengig av delvis opparbeiding av p-anlegget.» Dette la en føring framover, med en alvorlig konsekvens: Vi kunne bli nektet å ta det ferdige huset i bruk. Dette møtet var meget viktig. Vi ble nå viklet mer og mer inn i en kollisjon mellom stat og kommune, noe som kunne influere sterkt på framdriften vår. Staten eide tomten foran bygget, men Oslo kommune kunne, via Byplankontoret, sette grenser og legge inn krav som hadde med tomtens utnyttning og bruk å gjøre.

Fra byggetomten, 1. juni 1987.

Foto: Kåre Nymark for NMH

Parkeringsplasser viktigere enn konsertsal?

Juli, august og september 1987

Jeg skulle på ferie fra 6. juli til mandag 3. august. Siste arbeidsdag fikk jeg telefon fra Kjelberg om at departementet tenkte å foreslå å fjerne stoler i konsertsalen slik at kommunens krav om underjordiske plasser kunne reduseres fra 124 til 70. I min oppsummering av samtalen – skrevet en måned etterpå – står det:

I begynnelsen av juli informerte ekspedisjonssjef Kjelberg meg om at departementet planla å ta opp den uløste parkeringssituasjonen med ledelsen i Oslo bygningsråd. Som et motargument til kommunens krav om et antall plasser i forhold til de 450 sitteplassene i orkester/orgelsalen vurderte man å hevde at man bare ville installere 180 plasser, for dermed å holde seg innenfor de 70 plassene det er skaffet økonomisk dekning for. Jeg mener at jeg først ga uttrykk for at det var meningsløst å gjøre noe slikt. Etter samtale med Kjelberg både i telefon og på hans kontor, fikk jeg inntrykk av at dette var et forhandlingsinnspill og ikke en realitet som skulle gjennomføres.

Men slik var det ikke. I et brev KVD sendte til oss 16. juli, midt i feriemåneden, skrev de: «Departementet har nå bestemt at denne sal må innredes med 180 faste plasser for tilhørere». De «ber Musikkhøgskolen medvirke til at det kan legges fram planer som medfører at kommunen godkjenner en begrensning av parkeringsanlegget til 70 plasser.» Samtidig sendte de et annet brev til SBED, med kopi til oss. Temaet var det samme som i brevet til NMH: å redusere tilhørerplassene i konsertsalen. Budskapet var klart: «Departementet har nå bestemt at denne sal må innredes med 180 faste plasser for tilhørere.» Da kunne man redusere behovet for parkeringsplasser fra 124 til 70 under terreng, etter kommunens normer, noe man øyensynlig kunne finne økonomisk dekning for.

Gunnar Nessing var fortsatt på jobb da dette ble satt i gang. 27. juli fikk han en telefon fra direktør Eikeland, fulgt opp av en samtale på Eikelands kontor sammen med underdirektør Atne. De hadde også en samtale 30. juli. Nessing hadde vært i departementet, og skrev et grundig referat over samtalen, hvor de tok opp hva man kunne gjøre. Konklusjonen mellom Eikeland og Nessing var at man måtte finne fram til en løsning av salens utnyttelse som ikke var irreversibel.

I prosjekteringsmøtet 30. juli ble det opplyst at vi, inntil det kunne gjøres ny behandling i bygningsrådet 20. august, ville få fortløpende byggetillatelse. Byggingen skjedde med andre ord fra uke til uke. Da jeg kom tilbake etter ferien noen dager senere lå de to brevene fra departementet og ventet. Det KVD ønsket var som nevnt å få forslag til hvordan man kunne innrede og bruke de delene av salen som ville bli frigjort når antallet stoler til publikum ble redusert. I sitt brev til SBED skrev de at «man må helt ut akseptere at det bestilles og installeres bare 180 faste sitteplasser.» De skriver også at

en del av gulvarealet skilles ut med lettvegger til f.eks. leserom, rom for gruppearbeid o.l. som ikke stiller store krav til lydisolering. Slike rom bør f.eks. også kunne brukes til lagerrom, bl.a. bøker, noter, og annet undervisningsmaterieell, rom for kopiering o.l. ... Dersom tilhørerplassene nå er planlagt med skrånende gulv hele vegen, kan dette sløyfes ut over de 180 plasser, dersom det ikke medfører merkostnader. For studentbruk bør det kunne settes inn løse bord og stoler på ledig gulvareale.

Jeg ble meget provosert av dette. Det forekom meg å være enda en omkamp om behovet for en orkester- og konsertsal i en fullverdig musikkhøgskole. Vi kunne tenke på alle de timene vi hadde skrevet og argumentert for hvorfor en slik sal var et viktig og selvsagt midtpunkt i en musikkhøgskole. I arbeidet med romprogrammet hadde vi til slutt fått akseptert at vi måtte ha en slik sal for undervisning og konserter. Nå fikk de som bare tenkte utgifter og ikke løsninger på musikkutdanningens premisser enda en sjanse til å vise fram sin manglende forståelse. Jeg endte med å lage et brev på vel tre sider som svar på oppfordringen fra departementet. Dette ble sendt 6. august, med kopi til SBED ved direktør Per Eikeland og til RE ved direktør Ragnar Evensen jr.

Jeg åpnet slik: «Jeg viser til brev av 16.7. 87, om 'Omarbeiding av planer for konsertsal'. Brevet har sjokkert meg.» Brevet mitt var det man vel kan kalle skarpt, og jeg sendte det ikke som et svar fra NMH, men fra meg, som rektor. Dette hadde jeg drøftet med, og hadde dekning for, fra mine nærmeste medarbeidere. Jeg startet med å beskrive den flerårige kampen vi hadde ført mot departementets konsekvente forsøk på å utelukke en «stor» konsertsal fra romprogrammet. Jeg fortsatte med en kommentar til de to «løsningene» KVD anbefalte: enten dele salen inn med en eller flere vegger, og bruke det såkalte frigjorte arealet til andre formål, eller beholde romvolumet, men bare installere 180 stoler. Begge mulighetene avviste jeg, med begrunnelser. Jeg spurte også hva departementet hadde gjort for å finne andre «løsninger» i andre tomter, i leie av plasser i andre p-anlegg, i samarbeid med andre institusjoner om parkering? Hva med parkeringshus og ikke underjordiske plasser? Kan deler av et p-anlegg leies ut? Hvor store inntekter kan man få med anlegg der mye kan leies ut? Jeg avsluttet brevet slik: «Jeg nekter å

tro at alle muligheter er utnyttet, og jeg vil mer enn gjerne bidra dersom departementet finner det ønskelig. Men jeg bidrar ikke til å lage tauet som vi selv skal henges i.»

Da dette ble skrevet, kjente jeg jo holdningene i de samarbeidende miljøene og blant arkitektene. Det hadde også vært mye aktivitet dagene i forkant. Min første handling etter jeg hadde kommet tilbake fra ferie var å ringe direktør Eikeland 3. august kl. 10.00. Han mente at det ville bli store merkostnader ved omprosjektering av salen, og at kostnadene ville bli større enn utgiftene til flere parkeringsplasser. Resultatet ville også bli dårligere funksjon. SBED hadde bedt RE om å vurdere konsekvenser av reduseringen av sitteplasser, og ventet på svar. I mellomtiden så SBED etter tomt for et parkeringshus for flere enn 70 biler. De måtte også gi arkitektene oppdrag om å lage tegninger av en sal med 180 plasser. Hans mening var imidlertid helt klar: En omlegging av salen var ikke akseptabelt. Eikeland var ellers opptatt av at vi ikke gikk til media med dette. Det kunne bli mer aktuelt om 14 dager, når vi visste mer, mente han. Jeg lovet å «holde lav profil» inntil videre, og sa i løpet av samtalen at det ville bli meget sterke reaksjoner fra NMH dersom salen blir «angrepet» eller redusert på noen måte. Jeg minnet også om et viktig element departementet så ut til å ha glemt: orgelet på 42 stemmer til 3,5 mill. kroner som var bestilt til montering i salen.

Samme dag ringte avdelingsdirektør Dag Omholt fra KVD. Han var en av brevenes underskrivere. Jeg har ingen notater fra denne samtalen, men den dreide seg naturligvis om den situasjonen vi nå var kommet opp i.

RE hadde 4. august sendt sitt svar på oppdraget fra SBED om å vurdere konsekvenser av reduseringen av sitteplasser osv. De skrev: «En oppdeling av rommet for på den måten å frigjøre alternative rom har vi forkastet». De begrunnet dette med de usikre konsekvensene for akustikk og de like usikre utgiftene for å opprettholde lydkravene. Det samme gjaldt fjerning eller flytting av stolrader. Deres hovedkonklusjon var tydelig: «Vi mener generelt at den løsningen som er skissert i deres forespørsel er en svært uheldig løsning og innkommet for sent i prosjektering/byggetiden. Vi vil sterkt fraråde at den kommer til utførelse.» De kom også med en moralsk pekefinger til slutt: «Spesielt når vi tar i betraktning at løsningen er foreslått for å løse et helt annet problem, nemlig parkeringsproblemet, vil vi forsterke vår anmodning om å forlate den foreslåtte løsning og heller øke anstrengelsene for å løse parkeringsproblemet.» Dette var en sterk uttalelse, og betryggende å ha.

6. august ringte Ragnar Evensen jr. for å orientere meg om deres arbeid med departementets utspill. Han sa at de hadde sendt et brev til KVD der de hevdet at de ikke ville foreta endringer, og at departementet måtte ta hele det akustiske ansvaret dersom omarbeidingen ble gjennomført. Han var ellers opptatt av å finne plass for et parkeringshus, og hadde vært i kontakt med

Eikeland om dette. Videre hadde han hatt kontakt med varaordfører Tove Heggen Larsen (Ap), som var interessert i å finne en løsning. Evensen regnet med en løsning til 20. august.

På møtet i bygningsrådet 20. august kom det ingen holdningsendring. Rådet avviste en klage fra staten på vedtaket fra 4. juni, hvor staten hadde gått med på 70 plasser. De ville imidlertid («under tvil») ikke kreve arbeidsstans, «men dette vil avgjøres av fremdriften i planlegging og realisering av p-anlegget. Det må herunder påregnes at brukstillatelse kan bli nektet». Det var klare ord.

24. august var det et møte i SBED. De ønsket å samle representanter fra KVD, SBED og NMH «for å drøfte KVDs brev av 17/7-87 vedrørende endring i orkestersalen.» Det var på tide, det var ingen tvil om alvoret i saken. Deltakerne var avdelingsdirektør Dag Omholt og byråsjef Borghild Abusland fra KVD, jeg fra NMH, og administrerende direktør Per Eikeland, fungerende byggedirektør Bjørn Fjoran, underdirektør Stein Atne og overingeniør Rolf Haukland fra SBED. Fra SBEDs side ble det vist til situasjonen slik den var: Bygningsrådet hadde avvist departementets forslag om 70 underjordiske plasser. De hadde også opprettholdt sin trussel om løpende vurdering av byggestopp, og de ville vurdere å nekte brukstillatelse dersom parkeringssaken ikke var løst ved ferdigstillelse av bygget. I tillegg viste de til et initiativ fra RE direkte til bygningsrådets formann, om eventuelle løsninger på parkeringsproblemet og til reaksjonen fra RE om at de «fraskriver seg det ansvar han i dag har etter kontrakten når det gjelder de akustiske forhold i salen. Dette kan føre til funksjonelle vanskeligheter for salens bruk og dessuten til utgifter i fremtiden.»

SBED anbefalte at man fortsatte sonderinger om alternative løsninger for parkeringsplassene. De ville også varsle Finansdepartementet om at man i verste fall måtte se i øynene å kunne bli pålagt 124 parkeringsplasser. Jeg nevnte ellers at det hastet å ta standpunkt om orkestersalen skulle reduseres, fordi mange nå visste om saken, og at det «kunne være vanskelig å holde en slik sak borte fra massemedia stort lenger.» Konklusjonen ble følgende: «SBED sender en redegjørelse til departementet om de konsekvenser både økonomisk og funksjonelt som kan bli resultatet dersom man videreførte arbeidet med reduksjon av antall sitteplasser i orkestersalen.» Dette var jeg fornøyd med. Jeg var ikke i tvil om hvilken konklusjon utredningen ville komme med. Departementet ønsket denne redegjørelsen allerede neste dag, fordi statsråden skulle på reise. Det kunne ikke bli noen stor utredning.

Ellers var det tankevekkende å se hva KVD samme dag skrev til SBED om de 70 parkeringsplassene under terreng: «Det er en standard som savner sidestykke ved andre universitets- og høgskolebygg. Men det er en konsekvens av at bygget blir plassert på denne tomt.» Og så kom det: «Dersom SBED på forhånd hadde klarlagt for departementet at her ville mesteparten av

parkeringen bli henvist til underjordiske anlegg, ville tomten selvsagt ikke blitt godkjent.» Hvor skulle vi da ha bygd? Mens KVD og SBED kranglet om hvem som hadde ansvaret for situasjonen, var det vi som satt igjen med svarteper. 10. september skrev jeg følgende i Opptakt nr. 1 (1987/88):

Byggets fremdrift har i lang tid vært truet av en konflikt mellom stat og kommune om parkeringsløsningen for bygget. Oslo kommune krevde først at Staten skulle opparbeide 280 underjordiske parkeringsplasser. 70 av disse skulle være for NMH, de resterende for Chateau Neuf og Menighetsfakultetet. Dette ble ikke godtatt av Staten, og i møte 4. juni vedtok Oslo Bygningsråd å kreve 124 plasser til NMH. Dette tallet begrunnet man med behovet for parkeringsplasser for publikum ved NMHs konserter. Samtidig med dette vedtaket antydte Oslo Bygningsråd at det kunne komme på tale å stoppe byggevirksomheten dersom ikke staten gikk med på dette kravet innen 20. august. Staten ville imidlertid ikke imøtekomme dette, og holdt på at man opparbeidet 70 plasser. I møtet 20. august i Oslo Bygningsråd fant man at man ikke ville stanse arbeidene da, «men dette vil avhenge av fremdriften i planlegging og realisering av p-anlegget. Det må herunder påregnes at brukstil-latelse kan bli nektet», heter det i vedtaket i bygningsrådet. Saken var for tiden til ankebehandling hos fylkesmannen.

Dagene gikk, byggingen fortsatte. 15. september ringte Omholt fra KVD og opplyste at statsråd Bakke ikke ville trekke det opprinnelige utspillet om at salen bare skulle ha 180 sitteplasser før han visste hvordan det gikk med arbeidet med alternativene fra SBED, der løsningen var å sette opp et parkeringshus på en nærliggende tomt. Dermed fortsatte stat og kommune svarteper-leken: Hadde kommunen nerver til å stå på sitt og stanse byggingen dersom ikke staten innfridde deres krav innen en tidsfrist, eller ville det hele «gå over»? Hadde staten nerver til å nekte å gjøre som kommunen forlangte, og ta konsekvensene av det i form av byggestopp og store utgifter i erstatning til byggherren Ragnar Evensen og alle leverandører av tjenester, inventar og lignende? Dagene gikk, ingenting hendte, byggingen fortsatte – men vi hadde altså fått en tikkende bombe i fanget.

September kom også med en hyggelig sak: «Utsmykkingsfondet for nye statsbygg» bevilget 320 000 kroner til en konkurranse om utsmykking av den brede bakveggen mot orkester-salen, 150 000 til trapperommet mellom underetasjen og første etasje ved studioavdelingen og 275 000 for de to «glassrommene» ved inngangen. Kunstnerne ble Paul Brand (veggen), Ellen Lenvik (trapperommet) og Carl Nesjar (glassrommene). Fra 15. september og 14 dager framover kunne man se utkastene utstilt i Konserthusets foajé.

Fra byggetomten, september 1987.

Foto: Kåre Nymark for NMH

Oktober, november og desember 1987

De faglige møtene gikk sin gang, på kryss og tvers mellom RE, SBED, arkitektene og oss. 7. oktober hadde vi møte med arkitektene hvor vi tok opp en rekke detaljsaker: posthyller i rommet bak vakta, innredning til kjøkkenet, bibliotekinventar, spørsmål rundt alarm og så videre. I byggeutvalget gjorde vi 13. oktober opp status for byggets framdrift, og for utstyr og inventar. Utover det var vi inne på et gjennomgangstema: orkestersalens akustikk. Vi fikk også en utvikling angående datautstyr (første del av leveransen ble bestilt). Orgelsaken gikk fint framover, og 15. november skrev jeg følgende i Opptakt nr. 2 (1987/88):

Høgskolen har nå inngått avtaler om levering av 5 orgler til nybygget, innenfor en økonomisk ramme på 7 mill. kroner. Det danske firmaet Marcussen & Søn i Aabenraa skal levere et orgel med 44 stemmer til orgel- og orkestersalen, og det norske firmaet Ryde og Berg i Onsøy skal levere et 20 stemmers orgel til orgelsalen. Et annet dansk firma, Bruno Christensen & Sønner, leverer et orgel på 12 stemmer til ett av øverommene. To 4-stemmers øveorgler skal også leveres av Ryde og Berg. Ett av disse er en gave fra Lindemans Legat.

Vi var regelmessig på befarings på byggetomten. Via REs prosjekteringsmøter ble vi fint orientert om hvordan de planla og fordelte arbeidsinnsatsen rundt om på bygget. Et tegn på utvikling var at SBED i slutten av oktober sendte et brev til KVD om at midler til drift og vedlikehold måtte tas med i budsjett. Fra møte til møte ble vi også orientert om hvordan RE hadde laget to øverom som prøverom for å gjøre akustiske målinger under forskjellige betingelser. Dette, og datasimulering av lyd i forskjellige rom, var til stor hjelp for å ta riktige beslutninger, ikke minst for konsertsalene. Av andre saker som ble behandlet kan jeg nevne:

- Adgang til bygget skulle kun skje gjennom hovedinngangsdøra. De øvrige dørene skulle bare være rømningsveier. Videre ønsket vi at det alltid skulle være vakt ved hovedinngangen når bygget var åpent.
- Ingen øverom skulle være låst. Studentene skulle ikke ha nøkkel eller kort for å ferdes i bygget. Eventuell låsing og systemer for kontroll ble vurdert i soner med elektrofonisk-/lydstudio, metodikk, slagverk og bevegelsestrening.
- Brannvarslingsanlegget skulle ha ringeklokke på hvert øverom og andre rom med tilsvarende lydkrav, for å unngå for høyt lydnivå i korridor. Her må vi huske på at det var omfattende isolasjon mellom øverommene og andre rom. Med så sterke lydkrav som vi opererte med, ville en student som var opptatt med øving knapt høre alarm fra korridoren.
- Øverommene skulle ikke ha vindu i dør eller lignende. For å få markert om øverom var ledige, ønsket vi heller bevegelsesdetektorer som automatisk aktiverte en rød lampe på utsiden.
- Innbruddsanlegg for rom med spesielt kostbart utstyr måtte vurderes. Dette var ikke tatt med i totalentreprisen.

I desember ble dette fulgt opp av SBED overfor tilbyderne.

På prosjekteringsmøtet 3. desember var parkeringen nok en gang et tema. Her viste REs folk til siste nytt fra kontakten mellom SBED, RE og bygningskontrollen om parkeringsdekningen: «Det ser ut til å gå imot en løsning som alle parter kan akseptere.» Videre opplyste de at «ca. medio januar 1988 vil RE gi en tilbakemelding om økonomien i prosjektet. Det var enighet om at Evensen skulle tilby Chateau Neuf og MF rett til å disponere tilstrekkelige parkeringsplasser i parkeringshuset enten som leietaker eller eier.» Her var det altså et parkeringshus på gang. Kunne vi stole på at det nå gikk mot en løsning på parkeringsproblemet? Vi fikk vente og se.

I desember viste det seg at framdriften var noe forsinket. Dette førte til et avklaringsmøte i SBED 10. desember. Her deltok Ragnar Evensen jr. fra RE og Stein Atne, Lars Simonsen og Rolf Haukland fra SBED. I referatet står det:

Råbygget er en del forsinket slik at betongarbeidene vil vare ut til medio mars. Ragnar Evensen vil innhente forsinkelsen ved å sette inn 20 kvalifiserte tømrere istedenfor tidligere beregnet til 12 stk. Man regner med at fremdriften skal være ajour rundt påske neste år. Ragnar Evensen er på denne bakgrunn ikke engstelig for framdriften av bygget, og den avtalte ferdigstillelsesfrist vil holde.

Byggeutvalget rakk to møter til før juleferien. Der ble det som vanlig referert til REs framdriftsplan. Videre diskuterte vi blant annet orgelets plassering i orkestersalen, og vi besluttet å måle akustikken i salen før orgelet var på plass. Vi fikk rapport om inventar og utstyr, og status for diverse bestillinger av adgangskontroll og telefoni. Status på byggeplassen var at det ble arbeidet med tak på salene og utvendig murerarbeid.

Møte- og arbeidsvirksomheten hadde vært stor gjennom 1987, tross forsinkelsene. Det var REs prosjekteringsmøter som hele tiden definerte hvilke saker som var viktige å mene noe om og gjøre noe med. I løpet av første halvår var det 19 prosjekteringsmøter og 21 møter i vårt byggeutvalg, hvor arkitektene og rådgivende ingeniører var med etter behov. Årets julekassett var med musikk av Händel (*Orkesterkonsert nr. 24, F-dur*) og J.S. Bach (*Singet dem Herren, motett*), dirigert av Grete Pedersen, samt «Marsjer og danser fra Lensemusikken, Fetsund», dirigert av Harry Kvebæk.

Januar, februar og mars 1988

Vi startet året i byggeutvalget med et besøk på byggeplassen 7. januar. Noen dager senere hadde vi et møte med de rådgivende ingeniørene som RE hadde leid inn for elektrofaget. På dette møtet gjaldt det hvilke rom som skulle ha adgangskontroll med kortlesere. Vi bestemte også hvilke rom som skulle ha opptattmarkering, og antall og plassering av monitører i et informasjonsanlegg ble foreslått. Rommene med behov for innbruddsalarm ble bestemt. I neste omgang måtte forslagene sendes med priser til SBED, som hadde ansvaret for budsjettet.

Mot slutten av måneden, 20. januar, skrev jeg i Opptakt nr. 3 (1987/88):

Arbeidet med råbygget har gått senere enn planlagt. Bygget er for fremdriftens del delt i tre seksjoner. Arbeidet med råbygget i to seksjoner pågår fortsatt. I den tredje seksjonen, der råbygget er ferdig, har man begynt både med taktekking, utvendige murerarbeider og innredning. Hele råbygget ventes å stå ferdig til påske, og bygget skal leveres til fastsatt tid, 10. desember.

I møtene i byggeutvalget utover vinteren og våren 1988 var det for eksempel fortsatt beslutninger som måtte tas: adgangskontroll, data og telelinjer, lyduttak på yttervegg, tilkoblingspunkter og 10 mikrofonpunkter i kantina og mange andre forhold. I februar var det særlig oppmerksomhet om belysning. Dette gjaldt både i spesialrom, pauserom og korridorer. Valg av typer lys og styrke var viktig. Vi tok også opp nye beregninger om solskjerming. Plasseringen av et miksebord i konsertsalen ble avtalt med arkitektene. Konsertsalen og andre rom var under kontinuerlig utvikling, og nye spørsmål dukket opp. Skulle, for eksempel, taket være flatt helt ut til vinduet i øverommene, eller «brekkes»? Dette ville påvirke akustikken. Vi fikk også en ny rapport fra Halmrast om akustikken, med anbefalinger.

Noen ganger hadde vi «brede» møter, med deltaking fra «alle» kanter, for eksempel 10. mars. Da møtte jeg fra NMH, Haukland og Ness fra SBED, Sole fra arkitektene og Rein Johansen fra Ingeniør Nielsen og Borge. Temaet var omfattende: Telefonsentral skulle bestilles, adgangskontroll var under vurdering i SBED, innbruddsanlegg var foreslått og belysning i pausearealer måtte besluttes.

I april var orgelbygger Jan Ryde på besøk. Han ble vist rundt og diskuterte orgelarbeidet med Boysen. I mai hadde vi et «oppsamlingsmøte» med arkitektene Ebbe Astrup og Hanne Bauck. En sak gjaldt engasjement av fargekonsulenter (interiørkonsulenter), en annen gjaldt podieoppbyggingen. Her måtte vi komme med forslag om podieoppbygging som kunne kjøpes. Stolene i konsertsalen var viktig for lydforholdene i salen, og Boysen og arkitektene skulle følge opp dette. Vi måtte også tilpasse inngangsskrankens utforming og plassering etter hva slags funksjoner den skulle ha.

Jo mer vi nærmet oss ferdigstilling kunne vi få inntrykk av at det sto mange «små» saker i kø og ventet på beslutninger. For eksempel var det spørsmål om det skulle være brannterskler på noen korridorører. Blant de mer kuriøse ønskene var at en «sparkeplate» burde være med på baksiden av stolene i konsertsalen. Av langt større betydning volummessig var planen om at studentenes garderobeskap skulle plasseres i tilfluktsrommet i kjelleren og i korridoren utenfor. Her besluttet vi at det skulle stå instrumentskap i korridoren, mens klær og så videre hørte hjemme i garderobeskapene.

Vi fikk rapporter fra faste oppdrag eller utvalg til hvert møte i byggeutvalget. Boysen og jeg orienterte fra hver gang vi hadde deltatt i REs prosjekteringsmøter. Et utvalg som hadde et omfattende arbeid, var klaverkjøperne. 26. februar avga de sin innstilling og 16. mars ble den tatt opp i styret. Der besluttet vi å vedta det som var utvalgets alternativ 2. Dette medførte innkjøp av 85 instrumenter til en verdi av litt over 6,4 mill. kroner. Det skulle kjøpes inn 41 flygler, herav 13 Steinway, 26 Yamaha, 1 August Förster og 1 Fazioli. Pianoene var alle

Yamaha. En annen gjenganger var rapporter om innkjøp av inventar og utstyr. Inventarutvalget hadde i to omganger bedt om behovsoppgaver fra personalet. Til hjelp i arbeidet hadde vi også engasjert en interiørarkitekt. Nå ventet vi på en slutføring av denne saken fra utvalget. Datautrustning og teleutstyr var også saker som var mer eller mindre framme på hvert møte i byggeutvalget. Her var studiekonsulent Rolf Hiort Schøyen sentral.

Akustiske forhold var som regel oppe på møtene. Orkestersalen hadde en spesiell betydning for oss, og ble gjenstand for mange diskusjoner og målinger og beregninger. Vi ønsket en sal med muligheten til å variere lydforholdene. I konsertsalen ble det derfor besluttet at det skulle monteres fem vribare elementer i taket. Når disse ble slått ned, kom mineralullabsorbenter fram, og salen ble dempet for elektrisk forsterket musikk. Når elementene ble satt i reflekterende stilling, ble etterklangstiden lengst mulig for orgel og symfoniorkester. I kammersalen ble det planlagt å benytte skyvbare veggelementer, pluss vinklede diffuserende «skjold» på veggene og i taket. Alt var regulerbart for å variere rommets etterklangstid.

April, mai og juni 1988

6. april var hele styret på befaringsreise på byggeplassen. Der fikk vi blant annet en følelse av hvordan konsertsalen ville framstå. En måneds tid senere, 4. mai, fikk NMH en spesiell gave til orkestersalen fra Lindemans Legat: et marmorrelieff utført av skulptøren Knut Steen. Tilbudet ble tatt imot med stor takknemlighet fra styret. I tillegg til relieffet ville legatet få utarbeidet marmorutgaver av de tre gipsbystene av Ludvig Mathias, Peter og Trygve Lindeman, som sto plassert i Nordahl Bruns gate 8. Disse ville også bli satt opp i orkestersalen. Som kronen på verket vedtok styret å kalle salen «Lindemansalen».

Torsdag 14. april ble en viktig milepel passert. Da ble det holdt kranselag for å markere at råbygget var ferdig. Noen av oss fra NMH var invitert til festen om kvelden, og jeg nyttet sjansen til å takke de ansatte for innsatsen og fint arbeid.

En del saker lå etter i framdrift, og måtte pures på. Det var REs og SBEDs ansvar, men vi var selvsagt orientert. 14. april ble det for eksempel sendt et brev fra SBED til RE om at det fortsatt manglet pristilbud fra RE på opptattmarkeringsanlegg, datanett, koordinert løsning for opptattmarkering og informasjonsanlegg og koordinert løsning for informasjonsanlegg og datanett. Videre pekte de på at framdrift for prosjektering av telefonsentral «syntes lite tilfredsstillende.» 27. april besvarte RE brevet fra SBED med å vise til at noe var ekspedert

Fra byggetomten, 1. april 1988.

Foto: Kåre Nymark for NMH

til SBED, og at det fortsatt var uavklarte meninger og beslutninger om et par av anleggene. Samme dag sendte jeg et notat til SBED med kommentarer til noen av sakene:

- Anlegget for opptattmarkering var «i henhold til våre ønsker».
- Begge de foreslåtte datanettene var brukbare (vi ønsket det mest fleksible).
- Tilbudet Televerket hadde gitt på tele-/datasystemer var det interesse for å få pris og vurdering på.
- Innbruddsanlegget måtte dekke det flate taket utenfor biblioteket i andre etasje.

Etter hvert som huset vokste, ble det mer og mer aktuelt å ta befaringer for enkelte fag. For eksempel slik vi gjorde 20. juni, der teleanstallasjonene var hovedsak. Dagen etter var medlemmer av administrasjonen på befarings av sine framtidige lokaler. På denne tiden gikk Einar Solbu ut av byggeutvalget: Han og familien dro på ett års opphold i USA.

Juli, august og september 1988

5. juli var jeg og Rolf Hiort Schøyen i møte med SBED om spesialanlegg for elektro. Informasjonsanlegget ble bestilt, og vi ønsket en mulighet for å koble sammen informasjonsanlegg og EDB-anlegg. De rådgivende ingeniørene skulle innhente konkurrerende priser om telesentral. Det foreslåtte opptattanlegget og innbruddsanlegget ble akseptert.

Utover høsten var det sju møter i vårt byggeutvalg og sju prosjekteringsmøter arrangert av RE. Aktivitetsnivået var på topp, det var nok å holde orden på. 19. august kom også den første befaringen fra en av våre søsterinstitusjoner. Det var Musikhögskolan i Göteborg som kom på besøk med en stor delegasjon, til tross for at mye fortsatt var ugjort.

Ved NMH startet vi vårt 16. studieår 24. august. I åpningstalen sa jeg blant annet: «Så vidt jeg kan skjønne går vi inn i NMHs mest spennende år siden oppstartingsåret. Årsaken vet vi alle.» Men jeg sa også:

Dette bygget, som var en drøm for oss da NMH startet i 1973, som så ut til å bli en utopi jo lenger vi kom utover i 70-åra, og som nå er blitt til en realitet, det bygget er «bare» et skall vi må fylle til bristepunktet med faglig liv og menneskelig varme og kunstnerisk kvalitet.

Det var viktig å holde dette perspektivet klart for seg, og holde ut ett semester til.

Noen dager tidligere hadde Ragnar Evensen jr. og direktør Per Eikeland i SBED fulgt kronprinsesse Sonja rundt i bygget, etter hennes eget initiativ. Det var selvsagt en oppmuntrende gest. Vi fulgte den opp med å ta de ansatte og studentene med på en befaring. I Opptakt nr. 1 (1988/89) sto det:

Lørdag 27. august var ansatte og studenter på befaring på nybygget. Vel 3 måneder før overtakelsen gjenstår fortsatt mye arbeid, men entreprenør Ragnar Evensen jr. forsikrer at bygget vil stå ferdig til 10. desember. Etter at SBED har overtatt bygget 10.12. skal de gjennomføre en ferdigstillelsesbefaring. Her vil man peke på eventuelle feil og mangler, som må rettes opp før NMH kan flytte inn. Vår egen flytteprosess er derfor avhengig av hvor raskt denne «feil-runden» kan gå. Vi planlegger å sette inn inventar og utstyr fra midten av desember, og foreta selve overflyttingen av alle våre aktiviteter i midten av januar.

Fra omvisningen 27. august 1988, her i orgelsalen (Sandvoldsalen).

Foto: Kåre Nymark for NMH

For byggeutvalget var det en jevn strøm av saker og beslutninger. Vi merket at avslutningen nærmet seg: for eksempel ved at SBED begynte å planlegge en «skrytebrosjyre» om bygget. Vi begynte også å forberede overtakelse av driften, blant annet ved å utvide driftspersonalet. Sigmund Skrinde laget et notat om vakter og kantinebemanning som ble grunnlag for utlysning av stillinger. Vi måtte også lage oversikt over hva vi hadde i våre nåværende lokaler og hva vi skulle ha med i de nye. Prosedyrer for vedlikehold av den store og fine samlingen med klaver og piano vi snart hadde rundt oss, måtte lages. Nå var det også tid for RE å sette opp gardinstenger overalt. Gardiner ble valgt ut av Inger Elise Reitan. I slutten av september var det nye inventaret under kontroll: Leverandører var valgt, kontrakter var underskrevet og alt ville bli levert etter tidsplanen.

Vi forberedte oss også på å trappe opp den bildende kunstens plass i bygget. I september oppnevnte vi Reitan, Jan Danielsen, og Nessing til kunstkomite. Deres første oppgave var å

finne ut hva vi hadde av kunst, spredt rundt på flere bygg og deretter bestemme hvor disse kunstverkene kunne plasseres i nybygget. Videre skulle de vurdere muligheten for utstillinger fra våre instrumentsamlinger. I september fikk vi også et tilbud om å motta en byste av Robert Riefling. Dette ble en sak som inventarutvalget tok seg av.

Fortsatt var det mange detaljer som måtte avklares. Skulle det, for eksempel, være glassvegg i lesesalen og i dørene inn til administrasjonen og kammersalen? Det ønsket vi. Skilt og skilting i hele bygget hadde vært tema i flere måneder, med prøveoppsettinger fra flere leverandører. Nå ble leverandøren også her plukket ut.

Oktober, november og desember 1988

Det viktige arbeidet med å flytte inventaret rundt om i våre bygg som kunne utnyttes i nybygget, måtte forberedes nøye. Derfor ble det 14. oktober etablert en «flyttekomite» med kontorsjef Skrinde som leder. På sine møter 3. november, 17. november og 1. desember la de en plan for flytting fra de forskjellige husene og fram til lokalene i nybygget.

9. november hadde vi et møte i SBED om ferdigbefaring og flytting. Offisielt lå det nå an til at vi kunne se på oss selv som innflyttet fra 2. januar 1989. Dette var viktig for flyttekabalene. Vi snakket også litt om ferdigbefaring som måtte komme i desember. Til våre studenter og ansatte kunne vi derfor 15. november skrive følgende i Opptakt:

Den flytteplanen vi arbeider etter, forutsetter at innsettingen av inventar og instrumenter starter 2. januar. Dette gjelder leveranser utenfra, men flyttingen av inventar og instrumenter fra våre nåværende lokaler tenkes gjennomført i uke 3. Dette betyr at vi starter undervisningen i vårsemesteret i våre gamle lokaler i uke 1 og 2, for så å bryte opp og flytte fra alle våre lokaler i uke 3. Dersom dette holder tidsmessig, starter vi med full aktivitet i nybygget i uke 4, fra mandag 23. januar.

Man kan vel si at det å etablere en flyttekomite var et tydelig signal om at det nå gikk mot slutten på vår kummerlige tilværelse, og at nye tider sto for døra. Denne forventningen lå også bak oppnevningen av en «festkomite» for den offisielle åpningen av nybygget, med en ukelang feiring i april. Utover høsten var det naturligvis mange (både interne og eksterne) som ønsket å se seg om i nybygget, og dette måtte innpasses i travelheten rundt om i etasjene. Her prioriterte vi studentene, med en omfattende vandring rundt i nybygget 23. november.

Dagen etter den store studentbefaringen hadde Skrinde og jeg et møte i byggeutvalget (Boysen var i Sverige, Reitan og Solhaug var på kurs). Det var flere saker som skulle følges opp, så møtet måtte holdes. Jeg skulle følge opp et notat fra konsulentfirmaet OPAK om overtagelsen, en beskjed fra SBED om at de bestilte baldakin over inngangen og diverse tegninger som var presentert med små forandringer (f.eks. telefonlinjer og himlingen i orkestersalen).

Vi forberedte oss på ferdigbefaringene. Konsulentfirmaet OPAK hadde oppdraget med befaringen. Deres oppgave var å påpeke mangler som måtte utbedres. SBEDs representanter skulle naturligvis være med, det var de som måtte ta seg av eventuelle klager – og vi var med. I et møte i byggeutvalget 8. desember fordelte vi ansvar: bygg generelt (Boysen, Reitan og Solstad), elektro generelt (jeg og Langholm fra det tekniske personale ved NMH), kontrollrom (Simonsen), elektrofoni (Claesson), data (Hiort Schøyen) og VVS (Skrinde og Jacobsen fra vårt tekniske personale). Befaringene begynte i uke 50, og det fulgte flere befaringer utover vinteren og våren. 6. desember ble det tatt en del foto fra de snart forlatte gamle lokalene.

1989: Vi flytter inn

Mandag 2. januar kl. 09.00 var jeg på bygget sammen med noen andre. Det var ingen høytidelig start, vi manglet jo ansatte og studenter. De fikk ikke slippe til før instrumenter, møbler og inventar var på plass – senest mandag 23. januar. Jeg kommer ikke inn på de travle dagene som fulgte, dager som var fylt med aktivitet og mer og mer ga opplevelse av et levende bygg.

Med tanke på all den mediehjelp Aftenpostens kulturredaksjon hadde gitt oss helt siden 1983, inviterte vi Aftenposten som første avis til en tur gjennom bygget 17. januar. Dette resulterte i et intervju med meg fredag 20. januar under tittelen «Prestisjebygg til sparepris». Dette kom beleilig for oss, for det passet godt med positiv informasjon om et bygg som var kommet til midt oppi politiske vansker.

Fra en atmosfære av lettelse og senkede skuldre viste det seg at den gamle kampen om parkering på nytt hadde løftet hodet uten at jeg eller vi ved NMH var orientert. Byggeprosessen hadde jo gått uten brukstillatelse helt siden sommeren. 2. november sendte imidlertid RE en anmodning til bygningsrådet om brukstillatelse. Søknaden ble fulgt opp med en nærmere redegjørelse 2. desember. Med henvisning til at staten fortsatt ikke kunne vise til noe prosjekt med parkeringshus der de ga kommunen en sikkerhet for at anlegget ville bli bygd, nektet bygningsrådet å gi brukstillatelse. Første avslag kom 14. desember, og etter SBEDs tilsvaer 19. desember hadde de et nytt møte i bygningskontrollen 21. desember. Selv om det fantes en mulig tomt ved siden av NMH som kunne brukes til de 124 plassene kommunen krevde, så hadde ikke kommunen fått «sikkerhet for at disse parkeringsplassene virkelig ble realisert og innen bestemte tidsfrister. Det måtte forlanges en erklæring som ble tinglyst på Musikkhøgskolens eiendom. Denne erklæringen måtte gis en form som ga kommunen den nødvendige sikkerhet for realiseringen.» Dette står det i et notat fra møtet, som røpet en holdning mellom byen og staten som ikke oste av gjensidig tillit. På meg virket det som om staten, ved KVD og SBED, ikke ønsket å gi en slik forsikring. Det var nok ikke helt enkelt å vandre til Finansdepartementet og be om en kraftig tilleggsbevilgning.

Dermed dukket parkeringssaken og brukstillatelsen opp igjen for oss også. Onsdag 18. januar kl. 13.45 ringte Eikeland og opplyste at «parkeringssaken» var utsatt, uten at jeg fikk noe mer ut av det enn at det var den gamle konflikten som kom fram, og at vi ikke hadde tillatelse til å bruke bygget. Klokken 14.15 ringte Dag Omholt fra departementet. Han hadde også fått telefon fra Eikeland, og etter det hadde Omholt snakket med statsråd Bakke. Nå ringte han for å gi meg beskjed om at Bakke ba oss la være å bruke bygget, og at vi ikke fikk flytte inn før parkeringsproblemene var løst.

Hva kunne jeg gjøre? Kaste kortene og flytte tilbake til Nordahl Bruns gate 8? Følelsen av å ha gjennomført et maratonløp gjennom 14 år for så, en meter fra mål, å få vite at løpet er avlyst og at deltakerne bare kan gå hjem, gjorde meg bare sint. Vi kunne ikke overgi oss til noe slikt. I alle fall skulle vi ikke overgi oss uten motstand. Etter samtalen med Eikeland hadde jeg fått litt tid til å samle tankene, og hadde klart et svar til Omholt i tre punkter da han ringte bare noen minutter senere:

1. Vi hadde planlagt full innflytting fra mandag 23. januar. Jeg kom ikke til å følge statsråd Bakkes påbud om å utestenge ansatte og studenter fra huset. Jeg kom til å gjennomføre et informasjonsmøte og oppfordre til bruk av huset.
2. Hvis SBED og KVD ville unngå dette, måtte de låse av huset og hindre oss i å komme inn. I så fall ville vi holde informasjonsmøtet foran inngangen kl. 09.00.
3. Vi kom til å forsøke å få presse, radio og TV på plass med den hensikt å illustrere idiotiet i dette – og tvinge fram en rask løsning på topplan i stat og kommune.

Omholt sa ikke noe spesielt til dette, men regnet med å komme tilbake til saken(!). Det skjedde raskt. Bare noen minutter etterpå ringte han for å si at Bakke ville ha et møte med meg, med det samme. Jeg forestilte meg jo litt av hvert i de 6–7 minuttene det tok å gå fra Nordahl Bruns gate 8 til departementskontorene i Y-blokka. Der ventet Omholt, som viste meg inn til høyeste embetsmann, departementsråd Per Haga. Jeg hadde ikke møtt han før. Han tok hyggelig imot meg: først inn på sitt kontor for å ta av kofta han gikk med, og på med dressjakken, derfra inn til Bakke. Bakke hadde vært tilstede på grunnstensnedleggelsen, og hørtes ellers ut som han var bra orientert om byggets utvikling. Han gikk rett på sak: Uten å si noe om min reaksjon var han enig i at man måtte finne en endelig løsning. Konklusjonen ble ganske raskt at representanter på topplan fra departementet og SBED måtte møtes meget raskt for å legge en plan for kontakten mot kommunen. En telefon fra Bakke til Eikeland orienterte om situasjonen, og det ble avtalt et møte neste morgen, torsdag 19. januar kl. 09.00 hos SBED.

På dette møtet deltok direktør Eikeland, underdirektør Atne, Rognlien, Haukland og Skjeseth fra SBED, Omholt fra departementet og jeg fra NMH. Konklusjonen ble at de måtte få til et møte med politisk ledelse i kommunen og bygningssjefen. Dette ble telefonisk ordnet og satt til dagen etter, 20. januar kl. 10.00.

På dette møtet var Eikeland og Atne fra SBED, jeg fra NMH, varaordfører Peter Nicolai Myhre (FrP) fra kommunen og Skogen og Frich fra Byplankontoret. De kom fram til at SBED først måtte be om en forlengelse av byggetillatelsen. Dette ble ordnet nærmest over bordet. Kl. 14.30 kom en telefon fra byggedirektøren med forlenget tillatelse fram til 31. januar. Dette ga oss altså bare noen dager til nye manøvrer og møter.

Hva skjedde videre? 31. januar kom og gikk. Det foreløpige ved brukstillatelsen fikk vedvare å være foreløpig. Jeg kjenner ikke til at staten ga noen tinglyste uttalelser om at de ville bygge parkeringsplassene, men byggeutviklingen i området løste saken. Politihøgskolen, som lå delvis i Trudvangveien og med samme innkjøring som NMH, måtte ha et tilbygg. Dette kom på den tiltenkte tomten for parkeringsplasser. Dermed måtte man grave ned parkeringsplassene – og nok av dem til å imøtekomme kommunens krav. Dette underjordiske anlegget sto ferdig i 1996, og ansatte ved NMH har fortsatt gratis adgang.

Innflyttingen av utstyr og innbo og instrumenter gikk sin gang, og lærerne begynte å flytte inn. 23. januar gikk allmøtet av stabelen, med stor oppslutning i orkestersalen, som inneholdt 460 stoler og ikke 180. Flyttingen var gått så godt at det hørtes ut som om alt var i gang. Arbeiderbladet var raskt ute med notisen «Musikkstudentene i hus» (24. januar).

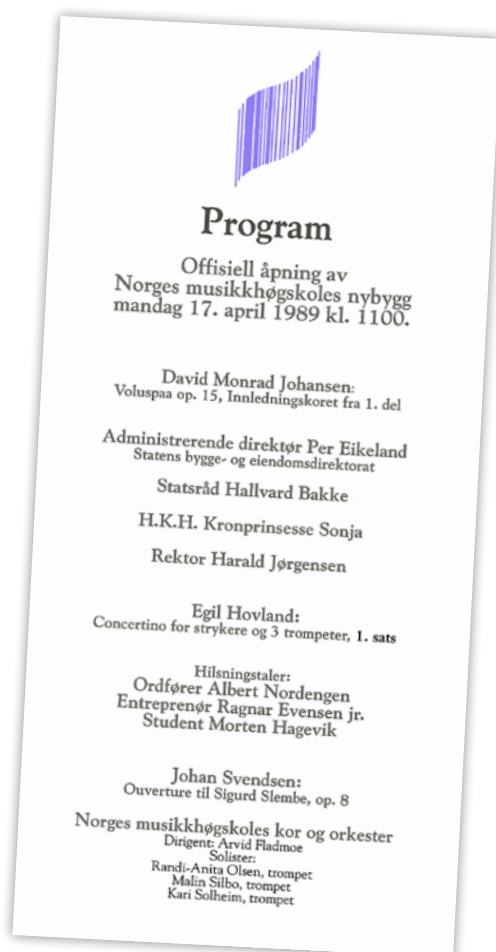
Fest og ettertanke

Den store festen, med en ukes musisering i våre nye lokaler, fant sted i april – med den offisielle åpningen mandag 17. april i Lindemansalen. Det første musikkstykket som ble framført var innledningskoret fra første del av David Monrad Johansens *Voluspaa* – med vårt kor og orkester og Arvid Fladmoe som dirigent. Blant de inviterte hadde vi naturligvis kronprinsesse Sonja som midtpunkt. Hun holdt en av talene, og ble fulgt av direktør Eikeland i SBED, statsråd Bakke og meg. Vi hadde også korte hilsningstaler fra ordfører Albert Nordengen, entreprenør Ragnar Evensen jr. og student Morten Hagevik.

I dagene etter var det mange overskrifter i pressen, denne gangen uten klager og protester:

- «En milepæl i norsk musikkliv»
(Aftenposten, 18. april)
- «Også Sonja gledet seg» (Vårt Land, 18. april)
- «Musikkhøgskolen åpnet med fest»
(Arbeiderbladet, 18. april)
- «Musikalsk åpning» (VG, 18. april)
- «Musikken har fått en adresse» (Stavanger Aftenblad, 22. april)
- «Maraton i åpent hus» (Aftenposten, 24. april)
- «Under regnbuen» (Aftenposten 25. april)
- «Professor Arve i nytt hus!» (Se og Hør).

Hva var det som gjorde det så nødvendig å få opp dette bygget? Det er lett å peke på alle de materielle godene som lå i et nytt bygg. Det var også forventning om bedre samarbeid på tvers av instrumenter og sjangre. I det daglige gjaldt det nok for alle at det å samles hadde en stor verdi i seg selv. Vi ble et tettere samfunn med mange felles forventninger, og vi kunne utnytte de materielle forholdene til utvikling og framgang. I talen min til et feststemt publikum kom jeg inn på hvordan mennesker og omgivelser kan utvikle en slags felles identitet.

Programmet for den offisielle åpningen av 1. hus, 17. april 1989.

Orkesterprøve i Lindemansalen med orgelet i bakgrunnen, 2019.

Foto: Karina Krokaa for NMH

Orgelet i Lindemansalen var ikke klart til innflyttingen. Dette kom først på plass senere på året, og ble markert med en egen innvielsesuke med orgelkonserter 7.–13. oktober.

Nå var det tid til å se framover. En fotokavalkade i Opptakt nr. 3 (1988/89) presenterte bilder fra våre gamle lokaler. Teksten, under overskriften «Farvel!», var:

Farvel Nordahl Bruns gate 8; Universitetsgata 10; Wergelandsveien 21; Bogstadveien 49; Oslo Turnforening; Broen Danseskole; Keysergate 1; Nordahl Brunsgate 22 («Halli»); Katedralskolen; Misjonsaulaer i Akersgata, Tullingata og Staffeldts gate; Frelsesarmeens aula i Bernhard Getz' gate; Oslo Musikk lærerforenings hus i Bogstadveien 51 – menighetshus og kirker osv, osv: Farvel!

Slik kan man si at alt gikk godt til slutt. Men det hadde vært en krokete vei. Stor takk til alle som bidro, dere var med på å reise et kulturhus som vil stå der i mange, mange år.

Bilder fra da 1. hus var nytt, før orgelet kom på plass i Lindemansalen.

Foto: Statsbygg/Teigens Fotoatelier AS

2. hus: Nok en byggehistorie

Fusjon med Østlandets Musikkonservatorium

Ny politikk: store institusjoner

Fra slutten av 1980-tallet ble det satt i gang en omfattende omstrukturering av universitetene og de statlige høyskolene. Arbeidet ble styrt fra det nye Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, der statsråd Gudmund Hernes var sjef.⁷ Hans grunntanke var at små og mellomstore høyskoler og universiteter skulle slås sammen med («fusjonere» med) større institusjoner. Dette, mente han, ville sikre kompetanse i lederskap og administrasjon i disse institusjonene, og man ville oppnå faglig og administrativ uttelling i et større miljø.

Da denne prosessen startet på begynnelsen av 1990-tallet, var det 98 høyskoler og universiteter rundt i landet. I 1994 var tallet redusert til 26.

Hvor skal vi være, og hvem skal vi være sammen med?

I Oslo hadde vi flere høyere musikkutdanningsinstitusjoner. En av dem var NMH, som var en statlig vitenskapelig høyskole med utøvende, pedagogiske, kompositoriske og musikkteoretiske fag. Vi hadde flyttet inn i vårt nye bygg i 1989, og hadde i utgangspunktet ingen tanker om fusjonering. En annen var Østlandets Musikkonservatorium (ØMK), opprettet av åtte østlandsfylker i 1974.⁸ De hadde en uryddig erfaring med lokaler til virksomheten. Først holdt de til på Veitvet, i lokalene etter Veitvet musikk-skole. Her var det lite og trangt, og de fikk derfor forbedret situasjonen da de flyttet til Godlia skole i 1981. I 1988 overtok staten ØMK. Samme år ble Buskerud Musikkonservatorium en statlig høyskole, og fusjonerte året etter med ØMK.

Blant musikk-institusjonene var det bare NMH som hadde nye og gode lokaler. For departementet var det mest presserende å finne lokaler for ØMK. Det ble sett etter andre bygg, og

---

⁷ Innenfor den relativt korte tidsperioden for denne andre byggehistorien, fra slutten av 1980-tallet til 2007, ble det opprettet en rekke nye departementer for å tilfredsstille skiftende regjeringers interesser, og departementene skiftet noen ganger innhold. Dette førte til at NMH var innom fem forskjellige departementer i disse årene. Dette influerte ikke saken. Vi møtte de samme fagfolkene uansett hva departementet het. For å unngå unødvendig forvirring benevner jeg alle departementene NMH lå under som «departementet» i det følgende.

⁸ Barrat Due Musikk-institutt var ikke med i denne prosessen: De var (og er) en privat institusjon. Videre fantes det to små, spesialiserte musikk-institusjoner på den tiden: Statens balletthøyskole og Statens operahøyskole. Sammen med Statens Teaterhøyskole hadde de sin egen fusjoneringsprosess gående.

da slo man ned på de to bygningene i Wergelandsveien 27 og 29 – som NMH hadde forlatt i 1989. Vi var nå kommet til 1993, og departementet bestemte at disse to bygningene skulle tas i bruk av ØMK. I samarbeid med ØMK laget Statsbygg et utkast til et byggeprogram som skulle dekke ØMKs behov. Det konkluderte 29. juli 1993 med et totalt areal på 3193 m² for ØMK. En videre bearbeiding resulterte i et forslag på 4700 m². Dette ble sendt til departementet. Til sammenligning var NMHs «1. hus» på 7000 m². Mens romprogrammet ble utviklet, forberedte departementet at ØMK skulle inn i Høgskolen i Oslo. Det ble gjennomført i 1994. Løsningen med de to husene i Wergelandsveien skulle imidlertid vise seg å være en blindgate.

Det NMH og ØMK nå ønsket, var en fusjon og samlokalisering. Dette ble støttet av Stortingets kirke- og undervisningskomite i Budsjett-innst. S. nr. 12 (1994–95), for NMH:

Komiteens flertall, alle unntatt representanten Christiansen, er av den oppfatning at en samlokalisering er nødvendig, og at dette bør løses i nær framtid for at samorganisering av de to institusjonene skal gi positiv effekt. Flertallet vil be departementet vurdere mulighetene for felles lokaler.

De avslutter innstillingen slik: «Flertallet vil igjen understreke behovet for felles lokaler og vil be departementet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett fremme forslag til løsninger som innebærer samlokalisering.» Dette ble gjentatt og understreket året etter i St. prp. nr. 1 Tillegg nr. 7 (1996–97). Dette var en helt vesentlig vending av fusjonssaken. Nå var det «felles lokaler» det dreide seg om for NMH og ØMK. I Budsjett-innst. S. nr. 12 (1995–96) slo kirke- og undervisningskomiteen fast at «Sammenslåingen skal gjøres gjeldende fra 1. januar 1996.» Samtidig var det blitt klart at lokalene på Godlia møtte tømmes innen sommeren 1997. Før det ble snakk om noen samlokalisering på Majorstua, måtte man altså finne en midlertidig løsning. I 1996 flyttet derfor gamle ØMK fra Godlia og til lokalene etter Statens bibliotek- og informasjonshøgskole ved Carl Berners plass. Man kom fra asken til ilden, til et bygg som var helt uten forutsetninger for å arbeide kunstnerisk og pedagogisk med lyd.

Dermed kunne situasjonen oppsummeres slik ved midten av 1990-tallet: Det var nærliggende å tenke at en fusjon av NMH og ØMK ville forene to miljøer med høy kompetanse og etablere et enda bredere fagmiljø enn det de to institusjonene hadde hver for seg. Det var politisk enighet om at de skulle fusjoneres og samlokaliseres, og at fusjoneringen formelt skulle tre i kraft 1. januar 1996. Nå ble det fart på flere prosesser. I det følgende kommer jeg i hovedsak inn på de som angikk fusjonering og samlokalisering, romprogram, valg av tomt og politisk prosess. Ved NMH hadde Benny Dahl-Hansen av helsegrunner måttet si opp sin stilling som rektor, og Bjørn Boysen ble valgt til ny rektor. Han fikk dermed en sentral rolle i å ivareta NMHs tanker og ønsker i prosessen, ikke minst vår identitet som en selvstendig institusjon.

Planleggingsfasen

Faglige og administrative avklaringer

NMH og ØMK manglet ikke saker som måtte tas stilling til i en planleggingsfase i fusjonsprosessen. 19. januar 1995 skrev departementet et brev til de to institusjonene om at de måtte oppnevne arbeidsgrupper med deltakere fra begge institusjonene. Det som en tid hadde vært uformelle samtaler mellom ansatte i begge institusjonene, fikk nå noen konkrete temaer som måtte avklares og finnes felles oppfatninger om. Et utvalg ble oppnevnt med rektor Bjørn Boysen, prorektor Svein Bjørkøy, direktør Sigmund Skrinde og lærerrepresentant Signe Kalsnes, alle fra NMH, og rektor Thor Skott Hansen, studiesjef Knut Myhre og studentrepresentant Ruth Rønning fra ØMK. Dessuten deltok underdirektør fra høyskoleseksjonen i departementet, Åsulv Frøysnes. Utvalget ble kalt «koordineringsutvalget», og det var nettopp det de skulle arbeide med: koordinering av prosesser i de to institusjonene i overgangsfasen til den felles etableringen vi så for oss. I overgangsperioden var det ønskelig at institusjonene skulle drive undervisningen og bibliotek tjenesten, og nødvendige prosesser i styre og stell, så normalt som mulig. Koordineringsutvalget skulle sørge for at man fant løsninger som forenet, ikke splittet.

Et av tiltakene som ble avklart av departementet, var at studiene ved ØMK måtte organiseres slik at de daværende 3-årige løpene ble 4-årige og tilpasset strukturen ved NMH. Videre ble det i 1996 og 1997 diskutert om man skulle opprette to avdelinger. Dette avslo departementet, som ønsket å vente med å ta stilling til framtidig studiestruktur var besluttet. De skrev at man måtte ta utgangspunkt i NMHs studiestruktur, basert på et 4-årig kandidatstudium (cand. mag.) som grunnstudium. Dermed kunne man integrere parallelle tilbud ved de to institusjonene. Det ble også utviklet en felles styringsstruktur og felles ledelse av bibliotekfunksjonen, og arbeidsavtaler for ansatte og vekting av undervisning ble justert. Hovedtyngden av dette arbeidet ble utført i 1995 og 1996. Da var også arbeidet med et romprogram godt i gang.

Romprogram

Uansett hvilken løsning man kom til om sted og utforming av lokaler for fusjonen, måtte man ha et romprogram som dekket behovet for den fusjonerende institusjonen, ØMK. Ovenfor har jeg referert til byggeprogrammet Statsbygg hadde utviklet sammen med ØMK og levert i juli 1993. Som et resultat av de klare beslutningene i kirke- og undervisningskomiteen om

sammenslåing tok rektor Boysen et initiativ i november 1994 for å utvikle et romprogram sammen med ØMK for de tilleggslokalene som ble nødvendig når man skulle huse en halv gang så mange lærere og studenter. I første omgang henstilte han i november 1994 til alle ansatte ved NMH om å komme med tilbakemeldinger om eventuelle behov eller mangler som ikke var dekket i 1. hus.

I februar 1995 ble det opprettet et felles romprogramutvalg for de to institusjonene, «arbeidsutvalg for romprogram». Det fikk en representasjon med tre medlemmer fra hver av institusjonene. Fra NMH var det meg (leder), Bjørn Boysen og Kari Zimarseth, og fra ØMK var det Thor Skott Hansen, Geir Otto Nilsson og Lasse Berge. To viktige forutsetninger for romprogrammet var at man skulle ta utgangspunkt i det samlede antall ansatte ved de to institusjonene og et studenttall på 465. Vi skulle også legge til grunn den arealmessige og bygningsteknisk standarden i 1. hus.

Nå tok vi fatt i det romprogrammet Statsbygg hadde godtatt for ØMK i 1993. Dette forslaget var et greit utgangspunkt, det utnyttet oppsett og innhold i NMHs romprogram fra 1984, men reduserte *arealet* for viktige rom. For eksempel var arbeidsrom («kontor») for utøvende lærere på 35 m² i NMHs program for 1. hus, mens det var foreslått som 20 m² og 25 m² i ØMKs program fra 1993. Øverom, som på NMH var 15 m² var i ØMK-programmet fordelt på rom med 8, 10 og 15 m².

Flere viktige studietilbud var også utelatt i 1993, for eksempel rom for musikkterapi-aktiviteter. Vi hadde også fått inn nye studietilbud som hadde behov for plass, for eksempel jazz/pop/rock. Musikk og elektronikk var også et fagområde som krevde arealer. Stipendiater og arbeidsplasser for dem var ikke nevnt i 1984, men nå var det aktuelt. Et spesielt rombehov gjaldt biblioteket. Her skulle ØMKs bibliotek integreres i NMHs. Med dette som basis ble det flikket og pusset på et romprogram fram til 10. november 1995, da det ble overlevert til departementet.

Romprogrammet konkluderte med 3105 m² A-areal og 528 m² B-areal, totalt 3633 m². A-arealet er øverom, arbeidsrom for lærere og undervisningsrom, mens B-areal er garderober, toaletter, renholdsrom, lager, tekniske rom for bygningens drift, bibliotek, administrasjon og kantine. I møtet med departementet 10. november fant Bjørn Boysen det nødvendig å påpeke at «dersom departementet i arbeid med alternative løsninger tar utgangspunkt i vesentlig mindre areal enn det vi opererer med, kan jeg ikke skjønne annet enn at vi har et betydelig problem.» I denne sammenhengen forsikret man fra departementet at man ved samlokalisering tok sikte på en løsning som skulle gi personalet fra ØMK samme arbeidsforhold som vi hadde ved NMH, og som ikke medførte dårligere forhold for høgskolens nåværende personale.

Samlokalisering via MFs bygg?

Vurderingen av nærmiljøet rundt 1. hus viste at det var to mulige veier videre. Den ene var å kjøpe MFs bygning på nabotomten og knytte de to bygningene sammen via gangbroer eller lignende. Dette fordret at staten kjøpte MFs bygning for en sum som kunne dekke utgiftene ved et nytt bygg for MF. Den andre mulige veien var å sette opp et tilbygg på et ledig tomteareal ved siden av 1. hus.

Departementet og dets oppnevnte komite valgte å satse på overtakelse av MFs hus, og komiteen vedtok å be departementet om å følge opp dette ved å kontakte MF for å sondere om de var villige til å flytte til et annet hus og overlate sitt bygg til NMHs utvidelse. Kontakt mellom Statsbygg og MF i 1995 viste at MF var villige til dette, men MF-bygget hadde store behov for oppussing og ombygginger, noe som nok påvirket beslutningen. Etter dette var det ingen konkrete forhandlinger før sommeren 1996. Da ba Stortinget departementet om å forhandle en løsning med MF. I denne prosessen kom det fram at MF planla en ny bygning ved Lovisenberg sykehus, beregnet til 140 millioner kroner. Senere viste det seg at kostnadene ville bli 170 millioner. Til det beløpet måtte det legges til et beløp for en omfattende ombygging og rehabilitering av MFs bygg. Da trakk departementet i bremsa, dette ble for dyrt. På bakgrunn av en så stor øking i kostnadene ble departement og MF i 1997 enige om å se etter andre tomter for MF.

Da dukket det opp et nytt tomtealternativ for MF, i Suhms gate. Denne tomten lå ca. 100 m fra MFs bygg, vis-a-vis NRK. Under forhandlingene med departementet aksepterte MF tilbudet, og departementet og MF signerte i september 1997 en avtale på 140 millioner kroner til tomtekjøp og bygg for MF mot at staten overtok deres bygg på Majorstua. I 1998 ble det bevilget 25 millioner kroner til «delsum for kjøp» av MF. Var vi på vei?

Nokså snart tok denne saken en spesiell vending: Tomten i Suhms gate *hadde* vært eid av staten, men nå viste det seg at staten ikke lenger eide den. Allerede i oktober 1995 hadde Statsbygg opplyst departementet om at NRK hadde kjøpt tomten. Her må det ha vært interne kommunikasjonsproblemer i departementet, siden de som var engasjert i forhandlingene med MF ikke hadde fått med seg at staten ikke lenger var eier av denne tomten. NRK på sin side fikk tomten tinglyst. Departementet protesterte, og saken svedde over framdriften for samlokalisering helt til september 1999. Da vedtok Oslo kommune framlegget til reguleringsplan som NRK hadde satt fram. Arbeids- og administrasjonsdepartementet ble koblet inn for å få omgjort beslutningen, men dette ble avvist. Etter flere års ørkenvandring var vi altså kommet dit at Statsbygg kunne konkludere at MFs bygning ikke ville bli brukt. Denne konklusjonen ble støttet av Statsbyggs vurdering av bygningens status i et brev til Finansdepartementet:

«Menighetsfakultetets bygg til Musikkhøgskolens formål viste seg å være uegnet uten total ombygging.» Og det ville bli dyrt.

Viken energinett med tomt til 2. hus?

Vi er på vei inn i år 2000 og er uten noen løsning på samlokaliseringen etter at MF falt ut. Løsningen viste seg på en nabotomt til 1. hus, eid av Oslo Lysverker/Hafslund (også omtalt som Viken Energinett). Der lå det en stor trafostasjon, to bygninger som ikke var i bruk og et areal som ikke var bebyggt. Delen av tomten som var aktuell for NMH var trang, og manøvrerte seg som en L rundt to av trafostasjonens vegger.

Med en såpass vrien tomt mente Statsbygg at det måtte gjøres et forprosjekt for å avklare om tomten kunne brukes til vårt romprogram. Departementet bevilget 7 millioner kroner til dette. Her deltok Arkitektgruppen Lille Frøen AS, som 20. februar 2002 konkluderte med at tomten var «egnet». Til dette kom en rapport fra to ingeniørfirmaer som konkluderte med at «støy og stråling fra eksisterende trafo ikke ville utgjøre noe problem for ny direkte tilstøtende bygning.» En såkalt usikkerhetsanalyse ble også gjennomført, og man kom fram til en kostnadsramme på 255,7 millioner kroner. Denne rammen ble deretter godkjent av Finansdepartementet i april. Samtidig gikk Viken Energinett med på å selge sin tomt til staten for 12 millioner kroner. Statsbygg hadde fullmakt til å gjennomføre kjøpet og til å finansiere såkalte «følgearbeider» med 5,5 millioner kroner. Dette ble gjort i juni 2002. Følgearbeidene omfattet klargjøring av tomten, blant annet ved å fjerne et virvar av strømkabler i bakken og rive de bygningene som lå på den delen av tomten vi skulle ha.

Det var denne oppmuntrende aktiviteten fra en bulldoser som møtte meg da jeg 5. august kom for å igjen ta på meg rektorjobben. Da hadde rektor Jens Harald Bratlie og direktør Erling Wist og deres medarbeidere holdt tak i saken og sørget for framdrift gjennom de siste tre årene, ikke minst via informasjon til politikere i Stortinget. Dermed kunne situasjonen beskrives slik, foran sommeren 2002:

- Statsbygg hadde vurdert en tomt ved siden av 1. hus som «egnet» til vårt bruk.
- Statsbygg hadde kjøpt tomten.
- Et forprosjekt var ferdigstilt.
- Statsbygg hadde forskuttert klargjøring av tomten.
- Finansdepartementet hadde godkjent en kostnadsramme for prosjektet.

Dette tilfredsstilte alle de krav Finansdepartementet hadde for å kunne bevilge pengene til prosjektet. Vår forventning var derfor klar og sterk foran budsjettpresentasjonen i oktober: Nå måtte vårt departement og Stortinget bevilge en startsum slik at arkitekter, Statsbygg, entreprenør og ingeniørfirma kunne arbeide videre med å få et endelig, detaljert prosjekt på beina, og bygging i gang. Nå var alt i orden med vårt bidrag, nå manglet «bare» pengene.

Da var det for så vidt en oppmuntring at departementet og politikerne på Stortinget var enige i sak, nemlig at fusjoneringen og samlokaliseringen måtte gjennomføres så raskt som mulig, og at nybygget hastet. For eksempel skrev en enstemmig kirke- og undervisningskomite i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001–2002): «Komiteen vil presisere at det er viktig å forhindre at Musikkhøgskolens byggeprosjekt stanser opp, og vil be Regjeringen vurdere å foreslå midler til videre prosjektering og byggestart i revidert nasjonalbudsjett.»

Byggestopp for høyere undervisningsinstitusjoner

Aftenposten var til stede under vår semesteråpning 21. august 2002. Journalisten fikk en prat med ekspedisjonssjef Jan F. Levi, som bare kunne si at departementet «nå var klare til å ta stilling til det forslaget som foreligger». Imidlertid skulle det vise seg at departementet nok ikke var klare til å bevilge penger. Da budsjettforslaget for 2003 ble lagt fram i oktober 2002, var det ingen bevilgning til nybygg i universitets- og høyskolesystemet. Begrunnelsen var klar: «Av omsyn til det samla budsjettoppblegget har Regjeringa ikkje funne rom for å gi startløyving til nye bygg i universitets- og høyskolesektoren i 2003.» Kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen kommenterte det reviderte budsjettet for NMH slik: «Komiteen konstaterer at Regjeringen ikke har funnet rom for å gi startbevilgninger til nye bygg i universitets- og høyskolesektoren i 2003, til tross for at flere viktige prosjekt har ventet i flere år på å komme igang.» Så viste de til et brev fra NMH «der det fremgår at byggeprosjektet nå er godkjent av planmyndighetene i Oslo og at kostnadsrammen er godkjent av Finansdepartementet. Alt ligger følgelig til rette for detaljprosjektering og byggestart, og komiteen vil derfor presisere at dette prosjektet bør ha høy prioritet.»

Dette var selsagt oppløftende ord, men de førte ikke til noen bevilgning for 2003. For oss var det meget viktig at vi fikk startbevilgning før 2003 var omme. Det hadde med byggemeldingen å gjøre. Oslo kommunes rolle i prosessen hadde vært å godkjenne en omfattende byggemelding. Dette gjorde de i 2001. Denne byggemeldingen hadde gitt mange dispensasjoner fra gjeldende regulering, og med i vedtaket var et krav om at staten måtte ha vedtatt videreføring av prosjektet i løpet av 2003 dersom det skulle kunne sikres utbygging etter de

vedtatte planene. Her ble det altså en kamp mot tiden. Når kom bevilgningen, en gang måtte den jo komme? Hvem sto høyt på prioriteringslista?

Det første halvåret i 2003 ble en travel tid for oss i vår kontakt med politikerne. Her hadde vi god nytte av kontakten med Trine Skei Grande, som var saksordfører for NMH i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. I et intervju med Aftenposten 8. mars 2003, med overskriften «Press mot Kristin Clemet på musikkhøgskolen», antydte Grande «at resten av landets stortingsrepresentanter slår seg sammen for å få startbevilgninger til sine bygg.» Med andre ord: Vi måtte også skape slike allianser, og det forsøkte vi ved å holde kontakten med de som var i posisjoner til å influere på vår sak. Her inkluderte vi nå også representantene fra Oslo. Skei Grande håpet at Clemet ville klare å skrape sammen de nødvendige midlene i revidert budsjett, som var ventet i mai.

Vår kontakt med medlemmer av kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen, departementet og statssekretærer utover våren ga oss en viss optimisme. Ikke minst gjaldt det lista over bygg som lå klare til start. Den dukket opp i flere varianter og lengder utover i 2003. I begynnelsen av juni fikk vi imidlertid bekreftet fra departementet at det bare var fire byggeprosjekter som var startklare, og her var NMH med. I prosessen fram mot et godkjent, revidert budsjett gikk nå regjeringen i forhandlinger med Arbeiderpartiet. Dette førte til at de vedtok å bevilge startpenger til de fire høgskolebyggene som lå klare til oppstart. For oss betød det en bevilgning på 12 millioner kroner. Dette skjedde på fredag 13. juni 2003. Mandag ble det spist bløtkake både på Majorstua og Carl Berner.

2. hus blir virkelig

Nå gjaldt det å få utlyst en anbudskonkurranse. Statsbygg, arkitekter og konsulenter kom umiddelbart i gang med å finprosjekttere hele bygget, og vi ble som vanlig inkludert i arbeidet. Anbudsmaterialet ble offentliggjort, og innen fristen 15. september 2004 var det kommet fire søknader. De fire tilbudene varierte fra 108 600 000 kroner til 137 500 000 kroner. Etter konkurransens forutsetning skulle billigste anbud velges. Dermed ble tilbudet fra Bermingrud Entreprenør AS, Krokstadelva, det vinnende prosjektet. Igjen var Lille Frøen arkitektene.

Arbeidet med å grave ut tomten startet endelig desember 2004. Det skulle startet 1. desember, men prosjektet manglet den kommunale igangsettingstillatelsen som var nødvendig. Det minnet oss om en lignende episode under byggingen av 1. hus, men vi ville ikke la oss stoppe: I det sure været satte et trommeensemble tonen, og rektor var solist i «Konsert for slagverk og gravemaskin» (komponist ukjent), og så ble det bløtkake innendørs.

Denne stoppen av prosessen ble kortvarig, og utover vinteren 2005 så vi de første konkrete resultatene: Kjellergulv og kjellervegger kom på plass, og gulvet for første etasje var på vei. Det huset som etter hvert viste seg, hadde vokst til seks etasjer i stedet for de fem etasjene i 1. hus. Bygningene ble forbundet via kjellerne og bro i tredje etasje. Selve tomten var på ca. 1350 m². Totalt bebyggt areal ble på 7005 m². Etter en intern innspillrunde ble det bestemt at nybygget skulle få det musikalske navnet «2. hus», med den logiske konsekvensen at huset fra 1989 fikk navnet «1. hus».

Markering under byggingen av 2. hus. Vi kom for sent i gang til å flytte inn i 2004, men satset på 2006, godt hjulpet på veien av Jan Fredrik Christiansen på trompet.

Arkivfoto

Hva fikk vi for dette? Noen eksempler:

- I «1. hus» hadde vi 65 øverom, de fikk nå en utvidelse til 94. To av de nye rommene var store rom til kammermusikkøving. 14 av de nye øverommene var spesielt isolert for jazz, av disse var det to store rom for jazzslagverk.
- Vi fikk 5 jazzrom for undervisning og øving, i varierende størrelse fra 25 m² til 85 m².
- Vi hadde 41 store lærerstudioer for utøvende undervisning og fikk en utvidelse til 65.
- Vi hadde 34 lærerkontorer og fikk nå totalt 59.
- Vi hadde 8 seminarrom og fikk en utvidelse til 12.
- Vi hadde 2 store kammermusikkrom (139 og 140) og fikk en utvidelse til 4.
- Vi fikk 2 nye metodikkrom.
- Vi fikk 1 ny og stor datalab, 3 mindre rom for arbeid med elektronisk musikk samt PC-arbeidsrom for studenter i tilknytning til biblioteket.
- Vi fikk også et mye etterspurt auditorium for flere bruksområder, spesielt var det tilrettelagt for konserter med jazz og rock.

I tillegg til å få opp 2. hus ble det også utført en del viktige ombygginger i 1. hus. Ca. 15 års bruk av huset hadde gitt oss erfaringer som kunne forbedre bruken. Utvidelse av administrasjonen, biblioteket og kantinen ble gjort for å møte behovet ved øking av stab og samlinger. Ombyggingene angikk et areal på ca. 1000 m²:

- Kantinen ble utvidet ved ombygging av eksisterende seminarrom mot vest.
- Biblioteket i andre etasje ble utvidet med et mindre tilbygg på taket av seminarrommene og ombygging av undervisningsrommene ved hovedtrappen.
- Administrasjonen ble utvidet ved at teorirom i tredje etasje ble bygget om til kontorer.

På det såkalte «oppstartmøtet» 11. november 2004 mellom entreprenør Bermingrud, Statsbygg, NMH, arkitektene og konsulenter framgikk det at entreprenøren hadde satt byggestart til 15. november 2004 og ferdigstillelse 15. juni 2006 – etter mindre enn 2 år. Dette kunne ikke gå, og det gjorde det heller ikke. Det endte med at nybygget ble mer enn et år forsinket.

Det var også forsinkelser i ombyggingsprosjektene i 1. hus. De som sannsynligvis var mest influert av alt dette var de studentene og ansatte som fortsatt arbeidet på Carl Berner. Der var det gjort lite for å bedre på rommenes lydgjennomgang, noe som særlig gikk ut over de slagverkerne som fortsatt øvde der, og de lærerne og medstudentene som også arbeidet der – akkompagnert av uønsket musikk og musisering fra naborommene.

Likevel, dagen kom som markerte innflyttingen: 4. okt. 2007. Vi hadde åpent hus et par dager, og mange kom «utenfra» og strevde med å finne fram i bygget fordi grunnformen var så utfordrende og til en viss grad forvirrende. Men, heldigvis, mange forsto at arkitektene hadde lyktes i å utnytte denne utfordrende tomten maksimalt til fordel for studenter og ansatte, og dermed reddet en vanskelig oppgave: å samlokalisere Østlandets Musikkonservatorium og Norges musikkhøgskole.

Bilder fra da 2. hus var nytt.

Foto: Statsbygg/Hollan Studio

Denne boka dokumenterer det store arbeidet som ble lagt ned for at Norges musikkhøgskole (NMH) skulle få et eget og egnet bygg. Byggesaken hadde høy prioritet fra åpningen av institusjonen i 1973, men det skulle ta lang tid før huset på Majorstua sto klart. Målet var hele tiden at det nye bygget skulle gi de beste materielle forutsetninger for å øke høgskolens kunstneriske og pedagogiske standard. I 1989 flyttet endelig NMH til et nytt bygg spesielt tilrettelagt for høgskolens allsidige virksomhet, og i 2007 innviet man et tilbygg.

Harald Jørgensen ble ansatt som pedagog ved NMH fra starten i 1973. Han deltok i arbeidet med å reise denne unike institusjonen, innholdsmessig og materielt, blant annet gjennom tre perioder som rektor. Når han nå har skrevet en bok om disse to byggeprosessene, er det for å feire og minnes hvordan samhold og humør kunne berge institusjonen gjennom disse prosessene - ikke minst hvordan man holdt ut de mange dalene i den berg-og-dal-banen prosessene viste seg å bli.

Les om våre andre utgivelser på
<https://nmh.no/forskning/publikasjoner>